

**ЧЕРНІВЕЦЬКА ОБЛАСНА РАДА
ІНСТИТУТ ПІСЛЯДИПЛОМНОЇ ПЕДАГОГІЧНОЇ ОСВІТИ
ЧЕРНІВЕЦЬКОЇ ОБЛАСТІ**

РОЗГЛЯНУТО

Радою Великокучурівського
методичного об'єднання
відділу освіти
Великокучурівської сільської ради
Протокол №3 від 16.03.2018
Завідувач ВМОО _____ Н.В.Собко

СХВАЛЕНО

Науково-методичною радою Інституту
післядипломної педагогічної освіти
Чернівецької області
Протокол №1 від 21.03.2018
Голова НМР _____ Г.І.Білянін

**Збірник
«Тестові завдання ЗНО з української мови за темами»**

Укладач:

Акоstackьоає Любов Іванівна,
вчитель української мови і літератури
Великокучурівської ЗОШ I-III ступенів

Рецензенти:

Чепишко Тетяна Георгіївна,
вчитель української мови і літератури
Великокучурівської ЗОШ I-III ступенів,
вчитель-методист

Маркуляк Лариса Василівна,
доцент кафедри української літератури
Чернівецького національного університету
імені Юрія Федьковича,
кандидат філологічних наук

**Міністерство освіти і науки України
Департамент освіти і науки, молоді та спорту Чернівецької ОДА
Інститут післядипломної педагогічної освіти в Чернівецькій області
Відділ освіти Великокучурівської сільської ради
Великокучурівська ЗОШ І-ІІІ ступенів
Шкільне методичне об'єднання вчителів
суспільно-гуманітарного циклу**

РОЗГЛЯНУТО

Шкільне методичне об'єднання вчителів
суспільно-гуманітарного циклу
Великокучурівської ЗОШ І-ІІІ ступенів
Протокол №3 від 12.03.2018
Голова ШМО _____ Т.Г.Чепишко

**Збірник
«Тестові завдання ЗНО з української мови за темами»**

Укладач:

Акоstackьoae Любов Іванівна,
вчитель української мови і літератури
Великокучурівської ЗОШ І-ІІІ ступенів

Зміст

Передмова.....	5
Вимоги до рівня загальноосвітньої підготовки учасників ЗНО з української мови.....	6
1. Фонетика. Графіка. Орфоепія. Орфографія	
Фонетика. Позначення звуків мовлення на письмі. Вимова звуків.....	7
Наголос.....	10
Основні випадки уподібнення приголосних звуків.....	11
Спрощення в групах приголосних.....	12
Основні випадки чергування у-в, і-й.....	12
Правопис літер, що позначають ненаголошені голосні [е], [и], [о] в коренях слів.....	13
Сполучення йо,ьо.....	14
Правила вживання м'якого знака.....	14
Правила вживання апострофа.....	15
Подвоєння букв на позначення подовжених м'яких приголосних і збігу однакових приголосних звуків.....	17
Правопис префіксів і суфіксів.....	19
Найпоширеніші випадки чергування голосних та приголосних звуків.....	20
Правопис великої літери. Лапки у власних назвах.....	21
Написання слів іншомовного походження.....	22
Написання складних слів разом і через дефіс.....	24
Правопис н та нн у прикметниках і дієприкметниках, не з різними частинами мови.....	25
2. Лексикологія. Фразеологія	
Лексичне значення слова. Багатозначні й однозначні слова. Пряме та переносне значення слова. Омоніми. Синоніми. Антоніми. Пароніми. Лексика української мови за походженням. Власне українська лексика. Лексичні запозичення з інших мов. Загальнонавчені слова. Професійна, діалектна, розмовна лексика. Терміни. Застарілі й нові слова (неологізми). Нейтральна й емоційно забарвлена лексика. Поняття про фразеологізми.....	28
3. Будова слова. Словотвір. Будова слова. Спільнокореневі слова й форми того самого слова...39	
4. Морфологія.....	41
4.1. Іменник як частина мови: значення, морфологічні ознаки, синтаксична роль. Іменники власні та загальні, істоти й неістоти. Рід іменників: чоловічий, жіночий, середній. Число іменників. Відмінювання іменників. Невідмінювані іменники. Написання й відмінювання чоловічих і жіночих імен по батькові. Кличний відмінок (у власних чоловічих та жіночих іменах).....	45
4.2. Прикметник як частина мови: значення, морфологічні ознаки, синтаксична роль. Відмінювання прикметників. Ступені порівняння якісних прикметників: вищий і найвищий, способи їх творення (проста й складена форми). Зміни приголосних при творенні ступенів порівняння прикметників.....	50
4.3. Числівник як частина мови: значення, морфологічні ознаки, синтаксична роль. Типи відмінювання кількісних числівників. Порядкові числівники, особливості їх відмінювання. Особливості правопису числівників. Узгодження числівників з іменниками. Уживання числівників для позначення часу й дат.....	53

4.4. Займенник як частина мови: значення, морфологічні ознаки, синтаксична роль. Відмінювання займенників. Творення й правопис неозначених і заперечних займенників.....	56
4.5. Дієслово як частина мови: значення, морфологічні ознаки, синтаксична роль. Форми дієслова: дієвідмінювані, відмінювані (дієприкметник) і незмінні (інфінітив, дієприслівник, форми на -но, -то). Безособові дієслова. Способи дієслова: дійсний, умовний, наказовий. Творення форм умовного та наказового способів дієслів. Особові закінчення дієслів I та II дієвідміни. Чергування приголосних в особових формах дієслів теперішнього та майбутнього часу. Дієприкметник як особлива форма дієслова: значення, морфологічні ознаки, синтаксична роль. Активні та пасивні дієприкметники. Творення активних і пасивних дієприкметників теперішнього й минулого часу. Дієприкметниковий зворот. Безособові форми на -но, -то. Дієприслівник як особлива форма дієслова: значення, морфологічні ознаки, синтаксична роль. Дієприслівниковий зворот.....	57
4.6. Прислівник як частина мови: значення, морфологічні ознаки, синтаксична роль. Ступені порівняння прислівників: вищий і найвищий. Зміни приголосних при творенні прислівників вищого та найвищого ступенів. Правопис прислівників на -о, -е, утворених від прикметників і дієприкметників. Написання разом, окремо й через дефіс прислівників і сполучень прислівникового типу.....	61
4.7. Службові частини мови Прийменник як службова частина мови. Зв'язок прийменника з непрямими відмінками іменника. Правопис прийменників. Сполучник як службова частина мови. Групи сполучників за значенням і синтаксичною роллю: сурядні й підрядні. Групи сполучників за вживанням (одиничні, парні, повторювані) та за будовою (прості, складні, складені). Правопис сполучників. Розрізнення сполучників та інших співзвучних частин мови. Частка як службова частина мови. Правопис часток.....	63
5. Синтаксис	
5.1. Словосполучення. Словосполучення й речення як основні одиниці синтаксису.....	66
5.2. Речення як основна синтаксична одиниця. Граматична основа речення. Порядок слів у реченні. Види речень.	
5.2.1. Просте двоскладне речення. Підмет і присудок як головні члени двоскладного речення. Зв'язок між підметом і присудком.....	67
5.2.2. Другорядні члени речення у двоскладному й односкладному реченні. Означення. Прикладка як різновид означення. Додаток. Обставина. Порівняльний зворот.....	70
5.2.3. Односкладні речення. Граматична основа односкладного речення. Типи односкладних речень за способом вираження та значенням головного члена: односкладні речення з головним членом у формі присудка (означено-особові, неозначено-особові, узагальнено-особові, безособові) та односкладні речення з головним членом у формі підмета (називні).....	73
5.2.4. Просте ускладнене речення. Речення з однорідними членами. Узагальнювальні слова в реченнях з однорідними членами. Речення зі звертанням. Речення зі вставними словами, словосполученнями, реченнями, їх значення. Речення з відокремленими членами. Відокремлені означення, прикладки – непоширені й поширені. Відокремлені додатки, обставини. Відокремлені уточнювальні члени речення. Розділові знаки в ускладненому реченні.....	76
5.2.5. Складне речення. Типи складних речень за способом зв'язку їх частин: сполучникові й безсполучникові. Сурядний і підрядний зв'язок між частинами складного речення.....	85
5.2.5.1. Складносурядне речення. Єднальні, протиставні й розділові сполучники в складносурядному реченні. Сміслові зв'язки між частинами складносурядного речення. Розділові знаки в складносурядному реченні.....	86
5.2.5.2. Складнопідрядне речення. Складнопідрядне речення, його будова. Головна й підрядна частини. Підрядні сполучники й сполучні слова як засоби зв'язку в складнопідрядному реченні. Основні види підрядних речень: означальні, з'ясувальні, обставинні (місця, часу, способу дії та ступеня, порівняльні, причини, наслідкові, мети, умови, допустові). Складнопідрядні речення з кількома підрядними, розділові знаки в них.....	88

5.2.5.3. Безсполучникове складне речення. Розділові знаки в безсполучниковому складному реченні.....	93
5.2.5.4. Складне речення з різними видами сполучникового й безсполучникового зв'язку, розділові знаки в ньому.....	94
5.3. Способи відтворення чужого мовлення Пряма й непряма мова. Заміна прямої мови непрямою. Цитата як різновид прямої мови. Діалог. Розділові знаки в конструкціях із прямою мовою, цитатою та діалогом.....	100
6. Стилїстика. Стилї мовлення (розмовний, науковий, художній, офіційно-діловий, публіцистичний), їх основні ознаки, функції.....	103
7. Розвиток мовлення. Види мовленнєвої діяльності; адресант і адресат мовлення; монологічне й діалогічне мовлення; усне й писемне мовлення. Тема й основна думка висловлення. Вимоги до мовлення. Основні ознаки тексту: зв'язність, комунікативність, членованість, інформативність. Зміст і будова тексту, поділ тексту на абзаци, мікротемати. Способи зв'язку речень у тексті. Тексти різних стилів, типів, жанрів мовлення.....	104
8. Власне висловлення	145

Передмова!

У збірнику вміщено структуровані за розділами та темами у розрізі класів тестові завдання зовнішнього незалежного оцінювання з української мови **2008-2018 років** основних та додаткових сесій, збережена первинна нумерація.

Такий підхід подачі тестів призначений для використання вчителем на уроці для ілюстрації, аналізу або ж для закріплення певної теми, а також учнем в підготовці до тесту. Пропонована технологія подання матеріалу сприяє інтенсифікації навчання, дає змогу старшокласникам та абітурієнтам усунути недоліки базової шкільної підготовки з української мови, щоб упевнено почуватися під час складання ЗНО, а також ця технологія допоможе випускникам краще зрозуміти зв'язок між темами та специфікою тестових завдань, тобто теорією і практикою. Узагальнення наведеного переліку тестових завдань із тем може допомогти сформуванню уявлення про те, які теми / проблеми (для власного висловлення) гіпотетично можуть з'явитися в тесті з української мови та літератури в майбутньому.

Також збірник ілюструє відсотковий показник тестів з певного розділу, теми. Наприклад, щороку з розділу «Лексикологія. Фразеологія» подають три-чотири тести, тобто близько 7% від усього матеріалу.

Матеріал укладено відповідно до програми зовнішнього незалежного оцінювання з української мови і літератури для осіб, які бажають здобувати вищу освіту на основі повної загальної середньої освіти (Наказ Міністерства освіти і науки України 03.02.2016 р. № 77), на основі тестових завдань зовнішнього незалежного оцінювання з української мови 2008-2018 років основних та додаткових сесій та відповідно до освітнього проекту «Підвищення компетентності вчителів щодо підготовки учнів до розв'язування тестових завдань зовнішнього незалежного оцінювання на 2017-2020 рр.»

Збірник призначений для учнів, випускників та вчителів. Рекомендую використовувати на уроках, щоб учні розуміли реальність ЗНО, зв'язок тестів із темою.

ЗНО - це лише іспит, а не проблема. Щоб вдало пройти цей етап, потрібна підготовка.

Бажаємо успіхів у досягненні поставленої мети!

ВИМОГИ ДО РІВНЯ ЗАГАЛЬНООСВІТНЬОЇ ПІДГОТОВКИ УЧАСНИКІВ ЗНО

УКРАЇНСЬКА МОВА

Учасники зовнішнього незалежного оцінювання повинні:

- знати зміст мовних понять і термінів;
- розпізнавати мовні явища й закономірності;
- групувати і класифікувати вивчені мовні явища;
- визначати істотні ознаки мовних явищ;
- розуміти значення й особливості функціонування мовних одиниць;
- установлювати причинно-наслідкові зв'язки мовних явищ;
- застосовувати знання з фонетики, лексики, фразеології, морфеміки, словотвору, морфології, синтаксису та лінгвістики тексту в практичних ситуаціях;
- оцінювати мовлення з погляду дотримання основних орфоепічних, лексичних, морфологічних, синтаксичних норм української мови;
- відрізнити випадки правильного використання мовних засобів від помилкових;
- розуміти фактичний зміст, причинно-наслідкові зв'язки, тему, основну думку та виражально-зображувальні засоби прочитаного тексту;
- створювати власні висловлення, чітко формулюючи тезу, наводячи переконливі аргументи, використовуючи доречні приклади, логічно й послідовно викладаючи думки та формулюючи відповідні висновки;
- використовувати різноманітні виражальні засоби, граматичні конструкції, лексичне і фразеологічне багатство української мови в процесі спілкування для оптимального досягнення мети спілкування;
- оформлювати письмове мовлення відповідно до орфографічних, граматичних і пунктуаційних норм української мови;
- оцінювати письмові висловлювання з погляду мовного оформлення й ефективності досягнення поставлених комунікативних завдань.

1. Фонетика. Графіка. Орфоепія. Орфографія
5, 6 клас – вивчення нового матеріалу;
10 клас – повторення вивченого матеріалу
Фонетика. Позначення звуків мовлення на письмі. Вимова звуків

2009 р.

19. Однакова кількість звуків і букв у кожному слові рядка

А юридичний, заощадження, більярд

Б дзюдоїст, мультиплікація, шампінйон

В шлягер, Бессарабія, узбережжя

Г щитоносець, Макіївка, дюжина

Д б'ють, від'єднання, барельєф

23. Підкреслена буква позначає той самий звук в усіх словах рядка

А фужер, левкой, марафон, симфонія

Б пишеться, тюлень, стіл, тьмянний

В хибний, хвалько, схопити, мох

Г просьба, сім'я, прихильність, сяйво

Д колесо, мокрий, вокзал, скупість

2010 р. I сесія

19. Однакова кількість звуків і букв у всіх словах рядка

А надзьобувати, юшечка, щасливець

Б бджолосім'я, розмаїтість, узбережжя

В єднання, сором'язливість, щирість

Г джерельце, льодовий, щільний

Д зшивати, рум'янець, дзеркальце

23. Підкреслена буква позначає однаковий звук у кожному слові рядка

А засвітити, зломити, зчищати

Б садочок, футболіст, дивина

В короттший, витрачати, позаторік

Г царювати, цимбаліст, цікавий

Д анекдот, покрівля, краяти

2010 р. II сесія

19. Однакова кількість звуків і букв у кожному слові рядка

А любисток, футляр, життєдайний

Б м'якість, щиросердий, співають

В вуджений, людина, роз'єднання

Г щебетання, мільярд, хвилястий

Д заощаджений, з'ясування, явір

23. Звук [г] треба вимовляти в обох словах рядка

А об..рунтувати, во..зальний

Б за..ратований, нама..атися

В ..удзичок, перемо..ти

Г а..русовий, домо..тися

Д по..ратися, ..атунок

2010 р. III сесія

19. Однакова кількість звуків і букв у кожному слові рядка

А наддністрянський, щирісінький, юнацтво

Б джерельний, український, безмежжя

В восьмитонний, щавель, їжджу

Г їстоньки, плямистий, щуплявенький

Д хом'ячисько, дзенькіт, зшиток

2011 р. I сесія

19. Кількість букв і звуків однакова в кожному слові рядка

А дзвін, ескадрилья, вишня

Б любов, пасьянс, щупальце

В київський, пояснення, шістсот

Г жульєн, різьбяр, неприязнь

Д ячмінь, джерельце, лінощі

2011 р. II сесія

19. Кількість звуків і букв однакова в кожному слові рядка

А походжає, якість, їстоньки, яблунька

Б кукурудза, п'ятниць, український, п'ять

В гайок, об'єднування, сьогодні, їдуть

Г серйозний, щебечуть, джміль, рясний

Д рюкзак, рядно, перемивають, кар'єра

2012 р. I сесія

11. Однакова кількість звуків і букв у кожному слові рядка

А юридичний, щеплення, більярд

Б дзюдоїст, Ольвія, шампінйон

В шлягер, Бессарабія, узбережжя

Г щитоносець, Макіївка, дюжина

Д б'ють, від'єднання, барельєф

2012 р. II сесія

11. Однакова кількість звуків і букв у всіх словах рядка

А заїжджати, щирість, їстоньки

Б дзвонити, п'ятниць, український

В йодистий, з'єднування, сьогодні

Г сприйнятий, щебечуть, джміль

Д висаджують, зозулястий, перемивають

2013 р. I сесія

11. Однакова кількість звуків і букв у кожному слові рядка

А прислів'я, мавпячий, Київщина

Б сьогодні, балтієць, дзижчати

В тюбетейка, віджити, щипати
Г водяний, м'якенький, щиглик
Д тріщить, сум'яття, дев'ять

2013 р. II сесія

11. Однакова кількість звуків і букв у всіх словах рядка
А тьохкає, колючий, творіння
Б віщунка, йоржик, беззоряний
В прощає, паляниця, обов'язковість
Г пробудження, ящик, тріщить
Д господиня, кузня, їдальня

2014 р. I сесія

11. Однакова кількість звуків і букв у всіх словах рядка
А висаджують, зозулястий, перемивають
Б дзвонити, п'ятниця, український
В йодистий, з'єднання, сьогодні
Г підйомний, щебечуть, джміль
Д походжає, щирість, їстоньки

2014 р. II сесія

11. Підкреслені букви позначають однаковий звук у кожному слові рядка
А джміль, добро, дріб
Б просьба, вісь, сьгодні
В дзбан, зберегти, зжати
Г якби, гвалт, єкзистенція
Д вчиться, тм'яний, боротьба

2015 р. Основна сесія

11. Звук [д] є в кожному слові рядка
А кладка, футболіст, город
Б ведмідь, десять, джерело
В баскетбол, душа, дзвінок
Г податок, дятел, звідти
Д дитина, боротьба, день

2015 р. Додаткова сесія

17. Підкреслені літери позначають однаковий звук у кожному слові рядка
А жук, важко, подружці
Б пощана, молищся, нащ
В вираз, зять, записник
Г хоробрий, кітті, поріг
Д сім, невістці, веснянка

2016 р. Основна сесія

11. Підкреслені літери позначають той самий звук у всіх словах рядка
А доріжка, мисьшся, широкий
Б шістсот, тбілісі, метелиця
В свято, осінній, просьба
Г Великдень, аякже, грунт
Д будинок, бджола, дніпро

2016 р. Додаткова сесія

11. Підкреслена літера позначає той самий звук в усіх словах рядка
А шум, дивишся, сидиш
Б кіт, тримати, агентство
В мороз, просьба, зілля
Г сяйво, вісті, засяний
Д вужчий, джміль, журнал

2017 р. Основна сесія

12. Однакова кількість звуків і букв у кожному слові рядка

- А слов'янський, маслюк, джазист
- Б осяяння, юнацький, беззастережний
- В блищить, каяття, європейський
- Г колючий, в'юнище, їжджений
- Д йодований, дзюркотіти, травиця

2017 р. Додаткова сесія

17. Підкреслені літери позначають однаковий звук у кожному слові рядка

- А жук, важко, подружці
- Б пощана, молищся, наш
- В вираз, зять, записник
- Г хоробрий, кігті, поріг
- Д сім, невістці, веснянка

2018 р. Основна сесія

12. Підкреслені літери позначають однаковий звук у кожному слові рядка

- А зіставити, просьба, зябра
- Б усміщці, смієшся, посміщка
- В несеться, тюльпан, тьмяно
- Г перифраз, фонетика, любов
- Д край, вокзал, закріплення

Наголос

2011 р. I сесія

8. На другий склад падає наголос у слові

- А одинадцять
- Б черговий
- В цемент
- Г кидати
- Д поки

2011 р. II сесія

8. На другий склад падає наголос у слові

- А кропива
- Б псевдонім
- В запитання
- Г ознака
- Д осока

2012 р. I сесія

1. На другий склад падає наголос у слові

- А однаковий
- Б добовий
- В щовесни
- Г сантиметр

2012 р. II сесія

1. На перший склад падає наголос у слові

- А жалюзі
- Б чіткий
- В перепис
- Г деякий

2013 р. I сесія

1. На другий склад падає наголос у слові

- А черговий

- Б псевдонім
- В ознака
- Г осока

2013 р. II сесія

1. На третій склад падає наголос у слові
- А кропива
 - Б периметр
 - В підшва
 - Г однаковий

2014 р. I сесія

4. Другий склад наголошений у слові
- А приятель
 - Б недруг
 - В відгомін
 - Г обранець

2014 р. II сесія

4. Другий склад наголошений у слові
- А запитання
 - Б сантиметр
 - В завдання
 - Г одинадцять

2015 р. Основна сесія

4. Перший склад наголошений у слові
- А дрова
 - Б жалюзі
 - В жаркий
 - Г дочка

2015 р. Додаткова сесія

5. На третій склад падає наголос у слові
- А каталог
 - Б завдання
 - В феномен
 - Г камбала

2016 р. Додаткова сесія

6. На другий склад падає наголос у слові
- А однаковий
 - Б добовий
 - В щовесни
 - Г сантиметр

2017 р. Основна сесія

2. На перший склад падає наголос у слові
- А цінник
 - Б течія
 - В русло
 - Г випадок

2017 р. Додаткова сесія

5. На третій склад падає наголос у слові
- А каталог
 - Б завдання
 - В феномен
 - Г камбала

2018 р. Основна сесія

5. На другий склад падає наголос у слові
А позначка
Б центнер
В довідник
Г каталог

Основні випадки уподібнення приголосних звуків

2009 р.

9. Усі слова написані правильно в рядку
А викладацький, молотьба, вохкість
Б карпатський, дорожчати, робітництво
В криворізький, об'їжджати, французський
Г інтелігентський, сонячний, надхнення
Д тюркський, свідотство, соняшник

2012 р. I сесія

14. Усі слова написано правильно в рядку
А викладацький, молотьба, вохкість
Б карпатський, дорожчати, робітництво
В криворізький, об'їжджати, французський
Г інтелігентський, сонячний, надхнення
Д тюркський, свідотство, соняшник

Спрощення в групах приголосних

2013 р. II сесія

14. Спрощення приголосних позначається на письмі в усіх словах рядка
А пристрас..ний, щас..ливий, шіс..надцять, об'їз..ний
Б захис..ник, студен..ський, корис..но, облас..ний
В водоочис..ний, свис..нути, перс..ні, корис..ливий
Г зліс..ний, аген..ство, особистіс..ний, перехрес..ний
Д капос..ний, контрас..ний, доблес..ний, тиж..невик

2015 р. Основна сесія

16. Правильно написано всі слова в рядку
А рідкісний, ненависний, захистний
Б форпостний, пісний, кількісний
В шістсот, кістлявий, студенський
Г улесливий, цілістний, шелеснути
Д тріснути, тиждневик, контрастний

2016 р. Основна сесія

15. Спрощення в групах приголосних на місці пропуску позначається на письмі в усіх словах рядка
А корис..ний, балас..ний, проїз..ний
Б безжаліс..ний, кіс..лявий, щас..ливий
В блис..нути, влас..ний, щотиж..невий
Г ненавис..ний, швидкіс..ний, форпос..ний
Д зап'яс..ний, радіс..ний, контрас..ний

2017 р. Основна сесія

15. Спрощення в групах приголосних треба позначати на письмі в усіх словах рядка
А сер..цевий, проїз..ний, аген..ський
Б артис..ці, захис..ний, безчес..ний
В пес..ливий, пристрас..ний, буревіс..ник
Г тиж..невий, шіс..надцять, швидкіс..ний
Д радіс..ний, перехрес..ний, заздріс..ний

2018 р. Основна сесія

13. Спрощення в групах приголосних треба позначати на письмі в усіх словах рядка

- А свис..нути, ненавис..ний, пес..ливий
- Б тиж..невий, тріс..нути, захис..ник
- В навмис..но, провіс..ник, хвас..нути
- Г радіс..ний, аген..ство, ціліс..ний
- Д балас..ний, перехрес..ний, зліс..ний

Основні випадки чергування у-в, і-й

2008 р.

15. Прийменник у на місці пропуску слід уживати в усіх словах рядка

- А висновок ... статті, експонат ... музеї, птах ... небі, участь ... форумі
- Б поїхати ... відрядження, наймиліше ... світі, покласти ... узголів'я, здали ... архів
- В побувати ... Львові, квітник ... саду, залишитися ... спогадах, купити ... аптеці
- Г вишня ... цвіту, мешкала ... Індії, оселя ... рушниках, віра ... безсмертя
- Д перебував ... Ватикані, запевнили ... добросусідстві, приведення ... відповідність, заявити ... відповідь

2011 р. I сесія

14. Прочитайте уривок.

Людина велична (1) своїх крайнощах: (2) мистецтві, коханні, самопожертві, (3) відданості і (4) егоїзмі. (5)се ж світу найчастіше не вистачає саме золоті середини.

Літеру у слід писати на місці всіх цифр, окрім

- А 1
- Б 2
- В 3
- Г 4
- Д 5

2012 р. I сесія

16. Прийменник у на місці пропуску слід уживати в усіх словах рядка

- А перебував ... Ватикані, експонат ... музеї, наймиліше ... світі
- Б поїхати ... відрядження, птах ... небі, купити ... аптеці
- В побувати ... Львові, квітник ... саду, покласти ... узголів'я
- Г приведення ... відповідність, участь ... форумі, оселя ... рушниках
- Д висновок ... статті, запевнили ... добросусідстві, вишня ... цвіту

2014 р. II сесія

16. Букву в треба писати на місці обох пропусків рядка

- А ..мова (домовленість, угода, договір), ..мова (вимога, пропозиція)
- Б ..лада (керівні органи), ..лада (право керувати кимось або чимось)
- В ..права (спеціальне завдання), ..права (адміністративна установа)
- Г ..ступ (початок навчання в університеті), ..ступ (виїмка, що нагадує сходинку)
- Д ..клад (грошова сума, внесена до банку), ..клад (порядок, заведений у родині)

2015 р. Основна сесія

14. Потрібно поставити у на місці всіх пропусків у рядку

- А було .. Києві, лежала .. шухляді, плавала .. воді
- Б знімки .. фотографа, ліси ..хвої, читати .. голос
- В перерва .. навчанні, їхати .. вагоні, десь .. річці
- Г бути .. формі, осінь .. Каневі, допоможе .. вийти
- Д гуляв .. лісі, улюблений .. вчитель, блиск .. очах

2016 р. Додаткова сесія

15. Літеру в треба писати на місці обох пропусків у рядку

- А..ступ (початкова частина твору), ..ступ (виїмка, що нагадує сходинку)
- Б..права (спеціальне завдання), ..права (адміністративна установа)
- В..лада (керівні органи), ..лада (право керувати кимось або чимось)

Г..мова (домовленість, угода, договір), ..мова (вимога, пропозиція)
Д..клад (грошова сума, унесена до банку), ..клад (порядок, заведений у родині)

**Правопис літер, що позначають ненаголошені голосні [e], [u], [o] в коренях слів
2009 р.**

8. Літеру е на місці пропуску треба писати в усіх словах рядка

- А б..регти, восьм..ро, шел..ст, п..ріжок
- Б з..леніти, виш..нька, к..шеньковий, ч..рнетка
- В мавп..ня, книж..чка, вел..тень, тр..вожний
- Г шерш..нь, визволит..ль, м..гдаль, в..селощі
- Д ріднес..нький, жод..н, кис..нь, с..зонний

2011 р. I сесія

9. Літеру е треба писати на місці обох пропусків рядка

- А в..сняне мар..во
- Б вир..нає сон..чко
- В в..личезний п..ріг
- Г заст..бнути к..шеню
- Д кр..шталеве джер..ло

2014 р. I сесія

14. Літеру е на місці пропуску треба писати в усіх словах рядка

- А стеж..чка, вер..ховий, тр..мтіти
- Б зл..тіти, кр..лавий, з..мляний
- В ос..редок, кр..латий, плакати
- Г мар..во, бл..цати, підн..бесний
- Д мереж..во, п..кти, побіл..ний

2014 р. II сесія

15. Букву е на місці пропуску треба писати в усіх словах рядка

- А ск..листий, бр..ніти, кач..чка
- Б в..рховний, кор..дор, р..берце
- В кл..котіти, прич..пити, р..шітце
- Г вибор..ць, зб..рігається, ц..тата
- Д кош..чок, р..місник, розробл..ний

2015 р. Основна сесія

13. Літеру о на місці пропуску треба писати в усіх словах рядка

- А ч..рнетка, щ..тина, ч..тири
- Б ч..рнило, веч..рові, пш..но
- В щ..ка, менш..сті, пш..ниця
- Г пекуч..сті, увеч..рі, ч..рний
- Д свіж..сті, щ..сти, ж..натий

2016 р. Додаткова сесія

2. Літеру е потрібно писати в усіх словах рядка

- А шел..стіти, мар..во, нож..чок
- Б кр..мезний, л..цедій, сут..ніти
- В кр..шталик, в..селка, ож..лець
- Г об..ремок, віт..рець, зач..кати

2017 р. Основна сесія

11. Літеру и треба писати на місці пропуску в усіх словах рядка

- А вар..во, вул..чка, вовч..ня, схов..ще
- Б кот..чок, печ..во, виховат..ль, вогн..ще
- В водич..нька, добр..во, страхов..сько, пал..во
- Г русалч..н, кринич..нька, парканч..к, згар..ще
- Д плет..во, поради..ця, посміхов..сько, доньч..н

Сполучення йо,ьо

2015 р. Додаткова сесія

11. Літеру й на місці пропуску треба писати в усіх словах рядка
А баталь..он, сер..озний, с..омга
Б фе..єрверк, бо..овий, буль..он
В кур..озний, гост..овий, лось..он
Г шампінь..он, фе..єрія, сень..ор
Д зна..омство, кань..он, кра..овий

2017 р. Додаткова сесія

11. Літеру й на місці пропуску треба писати в усіх словах рядка
А баталь..он, сер..озний, с..омга
Б фе..єрверк, бо..овий, буль..он
В кур..озний, гост..овий, лось..он
Г шампінь..он, фе..єрія, сень..ор
Д зна..омство, кань..он, кра..овий

Правила вживання м'якого знака

2010 р. I сесія

8. М'який знак треба писати на місці обох пропусків у рядку
А виставковий павіл..йон, шановне пан..ство
Б громадянс..ка позиція, здаєт..ся в оренду
В п'ят..сот гривень, перевірка знан..
Г абсолютна мен..шість, пол..ське посольство
Д підійти близ..ко, гетьман..ський палац

2010 р. II сесія

16. Прочитайте речення.
Коли переконуєт(1)ся, що все йде за його сценарієм, малюєт(2)ся жайвір починає повіл(3)но, ніби на невидимій ниточ(4)ці, піднімаєт(5)ся в т(5)мяну височину.
М'який знак треба писати на місці всіх цифр, окрім
А 1
Б 2
В 3
Г 4
Д 5

2012 р. I сесія

2. М'який знак на місці пропуску треба писати в усіх словах рядка
А перелаз..те, стежин..ці, памороз..
Б уман..ський, люд..ми, пісен..ці
В л..ється, поглян..те, гір..кий
Г волос..кий, брун..ці, різ..блення

2012 р. II сесія

14. М'який знак на місці пропуску НЕ треба писати в усіх словах рядка
А лял..чин, кін..чик, щас..тя
Б совіс..тю, близ..ко, американ..ський
В ковз..кий, камін..чик, сер..йозний
Г познач..мо, кин..мо, ріж..мо
Д л..ється, секретар.., пол..ський

2013 р. II сесія

13. М'який знак на місці крапок НЕ треба писати в усіх словах рядка
А багрянец.., чіткіс..ть, п'ят..десят
Б вагаєш..ся, скрин..ці, ослін..чик
В хустин..ці, тіт..чин, хар..ків'янин
Г русал..чин, питаєш.., нен..чин
Д радіст..ю, лан..цюг, різ..бяр

2014 р. I сесія

1. М'який знак треба писати на місці обох пропусків у рядку
А їдал..ня не працює, далеке майбут..не
Б ткац..кий верстат, срібний лан..цюжок
В на тонкій жердин..ці, стан..те поруч
Г обчислювал..ний прилад, дон..чине свято

2016 р. Основна сесія

16. М'який знак на місці пропуску треба писати в усіх словах рядка
А кол..оровий, ослін..чик, виріз..блений
Б волос..кий, мал..ва, волин..ський
В дівчинон..ці, ковал..ський, лос..йон
Г байкал..ський, гет..манщина, тис..нява
Д буд..те, задзелен..чати, крад..кома

Правила вживання апострофа

2008 р.

8. Апостроф пишеться в усіх словах рядка
А відв..язати, п..юре, Лук..яненко, м..ята
Б верф..ю, транс..європейський, кон..юнктура, дзв..якати
В к..юрі, інтерв..ю, пів..Єгипту, з..явитися
Г тім..я, пів..ягнати, возз..єднання, ін..екція
Д М..юнхен, під..юджувати, верб..я, подвір..я

2009 р.

10. Апостроф пишеться в усіх словах рядка
А пів..яблука, марнослів..я, скип..ятити, без..ініціативний
Б львів..янин, підрум..янений, з..являтися, ф..юзеляж
В подвір..я, пан..європейський, р..яжанка, трав..янистий
Г торф..яний, між..ярусний, кон..юнктура, дев..яносто
Д Лук..яненко, Св..ятослав, Мар..яна, Карп..юк

2010 р. III сесія

8. Апостроф треба писати на місці обох пропусків у рядку
А п..ять відсотків, б..юджетний кодекс
Б розпочинати кар..єру, св..яткові заходи
В кишеньковий комп..ютер, розв..язати рівняння
Г зар..яджати батарею, громадянське об..єднання
Д опинитися в міжгір..ї, поширити на пів..Європи

2011 р. II сесія

9. Апостроф треба писати на місці обох пропусків рядка
А рел..єф міжгір..я
Б з..їсти пів..яблука
В присв..ятити сім..ї
Г сер..йозний об..єкт
Д люб..язна конс..єржка

2014 р. II сесія

1. Апостроф на місці пропуску треба писати в усіх словах рядка
А черв..ячок, в..юнкий, р..юмсати
Б пір..їнка, трав..янистий, зів..яти
В без..іменний, п..єса, з..єднаний
Г міл..ярд, жнив..яний, пред..явник

2015 р. Основна сесія

1. Апостроф треба писати на місці обох пропусків у рядку
А велике сузір..я, роз..ятрена рана
Б очікувана прем..єра, духм..яна страва

В гарне ім..я, швидкий пор..ятунок
Г досвідчений різьб..яр, високий бур..ян

2016 р. Додаткова сесія

13. Апостроф на місці крапок треба ставити в усіх словах рядка

А під..яремний, краков..як, рутв..яний
Б П..ятихатки, без..язикий, брукв..яний
В розіб..єш, з..єднаний, присв..ятити
Г об..їжджати, Лук..янівка, сер..йозний
Д сором..язливий, пів..юрби, зап..ястя

2017 р. Основна сесія

13. Апостроф треба писати на місці пропуску в усіх словах рядка, ОКРІМ

А розм..якнути, бультер..єр, Лук..ян, різнобарв..я
Б рум..янець, кон..юнктивіт, інтерв..ю, В..єтнам
В відв..язати, дит..ясла, бар..єрний, Аліг..єрі
Г солов..їний, Мін..юст, інтер..єр, між..ярусний
Д подвір..я, об..єднання, пів..юрти, пів..Європи

2018 р. Основна сесія

1. Апостроф треба писати на місці всіх пропусків у рядку

А черв..як, надвечір..я, кав..яр
Б верхів..я, миш..як, сер..йозний
В грав..юра, з..юрмитися, арф..яр
Г сузір..я, під..їхати, духм..яний

*Подвоєння букв на позначення подовжених м'яких приголосних
і збігу однакових приголосних звуків*

2008 р.

9. Подвоєння літер відбувається в усіх словах рядка

А від..аль, старан..ий, нал..ю
Б узбереж..я, розкіш..ю, ніжність..ю
В числен..ість, розріс..я, священ..ик
Г стат..єю, безсон..ий, вирощен..ий
Д бов..аніти, нескінчен..ий, ..вічливий

2009 р.

11. Подвоєння літер відбувається в усіх словах рядка

А і..раціональний, груп..а, Гол..андія
Б ас..иміляція, і..новація, священ..ий
В Пікас..о, примадон..а, рот..єрдамець
Г годин..ик, інтел..єкт, га..льський
Д дік..енсівський, буд..ист, ал..єя

2010 р. I сесія

16. У реченні

І радісн(1)о, що Київ наш осін(2)ій,
Хоч довгу путь у світі перейшов,
Весь у труді, в натхнен(3)і, у горін(4)і,
Весь на риштован(5)ях нових будов!

подвоєні літери треба писати на місці всіх цифр, окрім

А 1
Б 2
В 3
Г 4
Д 5

2010 р. II сесія

11. Подовження приголосного відбувається у формі орудного відмінка іменника

- А нежить
- Б гордість
- В кошеня
- Г подорож
- Д праматір

2010 р. III сесія

9. Подвоєні букви треба писати на місці обох пропусків у рядку

- А записати до щоден..ика, лебедин..ий пух
- Б від..зеркалене зображення, кілька стат..ей
- В пісен..а спадщина, зав..ишки з будинок
- Г чавун..і грати, поро..саджувати квіти
- Д суцвіт..я черемхи, раннє надвечір..я

2011 р. I сесія

Прочитайте текст і виконайте завдання

(1) Навколо аеродрому лежали пшеничні поля, розбавлен..і яскраво-ядучими квітами, над якими тягуче нависали оси. (2) Зранку сонце прогрівало асфальт і сушило траву, що пробивалася крізь бетон..і плити. (3) Біля злітної смуги рвалися на вітрі полотнища прапорів, тяглися дерева, обплетен..і павутиною й запален..і гострим ранковим світлом. (4) Над аеродромом безмежно нависало небо раннього червня, воно розгорталося під вітром, лунко підіймалося, й опадало вниз. (5) Оглушуючи ранок своїм допотопним дуднінням, [...] розвертався над сонним містечком, будячи його з легкого та примарного сну.

3. З подвоєним nn у тексті треба писати слово

- А розбавлен..і
- Б бетон..і
- В обплетен..і
- Г запален..і

2011 р. II сесія

16. Прочитайте уривок.

І трудний хліб черствий, щоден(1)ий, і темні многотрудні дні,
І в снах – Ел(2)ади і Афіни та хмури степові вогні.

А поруч, як весталка сон(3)а, вартує жертовн(4)ик вона,
Проста, земна моя Мадон(5)а, проста, земна моя жона.

Подвоєні літери слід писати на місці всіх цифр, окрім

- А 1
- Б 2
- В 3
- Г 4
- Д 5

2012 р. I сесія

13. Прочитайте уривок.

Сонце з батоном промін(1)я – вогнян(2)ий погонич.

Навпростець по небі – сині хмари в перегони.

На куделі верховіт(3)я сиве павутин(4)я

Підпирає далечін(5)ю гори сині.

Подвоєні літери треба писати на місці всіх цифр, ОКРІМ

- А 1
- Б 2
- В 3
- Г 4
- Д 5

2012 р. II сесія

15. Подвоєні літери треба писати в усіх словах рядка

А радіст..ю, нездолán..ий, зіл..я

Б зван..я, жовч..ю, розрізан..ий

В завдан..я, велич..ю, старан..о

Г зроблен..ий, забут..я, с..авець

Д піч..ю, стоптан..ий, священ..е

2013 р. I сесія

16. Подвоєння приголосних відбувається у формі Ор. в. однини всіх слів рядка

А верф, паралель, подорож, мазь

Б пам'ять, сіль, велич, лазур

В вуаль, буденність, суміш, папороть

Г кров, заметіль, емаль, світлотінь

Д магістраль, ціль, мігрень, пастель

2014 р. I сесія

15. Подвоєні літери на місці пропуску треба писати в усіх словах рядка

А воєн..ий, пів..ідра, пореформен..ий

Б дозвіл..я, буквен..ий, під..атливий

В від..звеніти, зав..ишки, вікон..иця

Г звід..аля, індичен..я, невгомон..ий

Д від..авна, зацікавлен..ість, зран..я

2015 р. Основна сесія

15. Подовження приголосних відбувається у формі Ор. в. однини всіх іменників рядка

А міць, стать, продаж

Б сталь, дріб, суміш

В поміч, сіль, доповідь

Г вісь, мить, ступінь

Д путь, річ, шампунь

2016 р. Основна сесія

13. Подвоєні літери треба писати в усіх словах рядка

А радіст..ю, нездолán..ий, зіл..я

Б зван..я, жовч..ю, довгождан..ий

В завдан..я, велич..ю, старан..о

Г зроблен..ий, забут..я, суд..єю

Д піч..ю, студен..ий, священ..е

2018 р. Основна сесія

16. Прочитайте речення.

На рівнин(1)ому березі Ел(2)ади зібралос(3)я військо, а морські хвилі гойдали споряджен(4)і в дорогу кораблі: Менелай прагне помститися Парісу за викраден(5)я Єлени.

Подвоєні літери треба писати на місці всіх цифр, ОКРІМ

А 1

Б 2

В 3

Г 4

Д 5

Правопис префіксів і суфіксів

2010 р. I сесія

11. Суфікс -ев- має прикметник, утворений від слова

А край

Б груша

В кущ

Г кварц

Д вечір

2010 р. II сесія

9. Літеру и треба писати на місці обох пропусків у рядку

- А Пр..дніпровська залізниця, пр..вабливі ціни
- Б пр..зупинити виробництво, пр..чудовий зразок
- В пр..бічники реформ, пр..зирливе ставлення
- Г виконати пр..погано, подарунковий пр..мірник
- Д кадрове пр..значення, пр..звище секретаря

2011 р. II сесія

14. Правильно написано всі слова в рядку

- А розрівняти, скалічений, безцільний, сповідати, прізвище
- Б жувати, безцензурний, пригірський, сцілення, зсунути
- В предобрый, стискач, беспечний, сформувати, роз'їхалися
- Г схований, схибити, розскроїти, беззаконня, примружити
- Д безсторонній, розмноження, схопити, премара, безлад

2012 р. II сесія

2. Літеру и на місці пропуску треба писати в усіх словах рядка

- А пр..буток, пр..крашений, пр..своїти
- Б пр..бічник, пр..славний, пр..леглий
- В пр..ховати, пр..звище, пр..гріти
- Г пр..подобний, пр..бій, пр..ваба

2013 р. I сесія

15. Літеру с на місці пропуску потрібно писати в усіх словах рядка

- А ..терти, ..чепитися, ..кинути
- Б ..творити, ..класти, ..хибити
- В ..казати, ..цідити, ..хитрувати
- Г ..пекти, ..шити, ..формувати
- Д ..клеїти, ..простити, ..цілити

2013 р. II сесія

2. Префікс з- треба писати в усіх словах рядка

- А ..ціпити, ..палити, ..чинити
- Б ..хопити, ..цідити, ..чистити
- В ..сувати, ..пиляти, ..чесати
- Г ..садити, ..чепити, ..варити

2014 р. I сесія

5. Суфікс -ик має однакове значення в усіх словах, ОКРІМ

- А історик
- Б братик
- В зайчик
- Г лебедик

16. Префікс з- треба писати в обох словах рядка

- А [с]плутати, [ш]шивати
- Б [с]касувати, [с]ціпити
- В [с]хотіти, [ж]жалитися
- Г [с]формувати, [ш]шаленіти
- Д [с]сунути, [с]цілювати

2016 р. Основна сесія

4. Літеру и на місці пропуску треба писати в усіх словах у рядку

- А пр..буток, пр..крашений, пр..своїти
- Б пр..бічник, пр..славний, пр..леглий
- В пр..ховати, пр..звище, пр..гріти
- Г пр..подобний, пр..бій, пр..вабити

2017 р. Основна сесія

1. Літеру и треба писати на місці пропуску в усіх словах рядка
А пр..важкий, пр..дбати
Б пр..бережний, пр..вілля
В пр..буття, пр..довгий
Г пр..здоровий, пр..морозити

Найпоширеніші випадки чергування голосних та приголосних звуків

2013 р. I сесія

3. Чергування приголосних НЕ відбуватиметься в прикметнику, утвореному за допомогою суфікса -ськ- від слова
А викладач
Б козак
В товариш
Г депутат

2014 р. I сесія

13. Прикметники із суфіксом -ськ- утворюються від усіх іменників у рядку
А адвокат, Калуш, гагауз
Б Карпати, матрос, чех
В узбек, Бахмач, латиш
Г казах, черкес, Прага
Д студент, інгуш, Париж

2015 р. Додаткова сесія

6. Буквосполуку -ств- на місці пропуску треба писати в обох словах рядка
А гончар..о, коза..о
Б брат..о, боягу..о
В агент..во, убо..о
Г пта..о, товари..о

2016 р. Основна сесія

3. Чергування голосних відбувається в усіх наведених випадках, ОКРІМ
А лід - л..ду
Б слово - сл..вце
В пір'я - п..ро
Г мішок - м..шечок

2017 р. Додаткова сесія

6. Буквосполуку -ств- на місці пропуску треба писати в обох словах рядка
А гончар..о, коза..о
Б брат..о, боягу..о
В агент..во, убо..о
Г пта..о, товари..о

Правопис великої літери. Лапки у власних назвах

2010 р. I сесія

12. Правила вживання лапок дотримані в уривку з афіші
А Творчий колектив «Національної опери України» ім. Т. Г. Шевченка запрошує на прем'єру балету Сергія Прокоф'єва «Ромео і Джульєтта».
Б «Кримськотатарський академічний музично-драматичний театр» (м. Сімферополь) пропонує оригінальну постановку Лісової пісні Лесі Українки.
В 20 липня у Львові буде показана моновистава «творчої майстерні Театр у кошику», що є першим сценічним прочитанням поеми Тараса Шевченка «Сон».
Г Ще в давнину малювали козака «Мамая» на картинах, скринях і стінах. Хто ж він такий? Про це – вистава Донецького обласного театру ляльок «Пригоди козака Мамая».

Д Запрошуємо мешканців і гостей Дніпропетровська на концерти Будинку органної та камерної музики. У новому залі з дивовижною акустикою встановлений механічний орган німецької фірми «Зауер», який має 2074 труби.

2010 р. II сесія

8. Прочитайте фрагмент тексту.

Було всього – і звад, і згод,
І перша слава (1)Ж/жовтих (2)В/вод,
І (3)К/корсуня звитязний клич,
І (4)Б/берестечка чорна ніч,
І сонце Золотих (5)В/воріт –
Всього було за плином літ.
Малу літеру треба писати після цифри

- А 1
- Б 2
- В 3
- Г 4
- Д 5

2013 р. I сесія

14. Прочитайте фрагмент тексту.

Уперше ступаючи на стародавню бруківку (1)В/вічного міста навесні 1837 року, Гоголь стає обожнювачем (2)Р/рима, його чудовим знавцем. Працюючи над (3)«М/мертвими душами», він часто полишає перо на своєму вузькому пюпітрі й відвідує пам'ятки минушини, розкішні (4)Р/римські палаци, а до улюбленого друга й порадника (5)К/колізею йде з мольбертом і фарбами.

З малої букви треба писати слово після цифри

- А 1
- Б 2
- В 3
- Г 4
- Д 5

2014 р. II сесія

Прочитайте текст і виконайте завдання

(1) Дуб здавна постає як символ незламної сили, могутності та переможного довголіття. (2) У селі (В,в)ерхня Хортиця, яке нині перетворилося на передмістя Запоріжжя, височить дуб-велетень, вік якого понад вісімсот років. (3) Ще за часів (К,к) іївської Русі з брунатного жолудя проклюнувся паросток і, набираючи, сили, згодом перетворився на розлоге дерево. (4) Під ним проходили мешканці (П,п)івденних степів, у його затінку вони відпочивали, ховалися від дощу або палючого сонця. (5) Нині над дубом-велетнем мчать реактивні лайнери, пролітають штучні супутники (З,з) емлі, а він, як і колись, живе, зеленіє, задумливо шумить серед безкраїх рідних обширів.

8. З маленької букви в тексті треба писати слово

- А (В,в)ерхня
- Б (К,к)іївської
- В (П,п)івденних
- Г (З,з)емлі

2015 р. Додаткова сесія

14. Правил уживання великої літери дотримано в усіх рядках, ОКРІМ

- А езопова мова, бульвар Академіка Вернадського
- Б Декларація прав людини, сузір'я Великий Віз
- В Національна опера України, Нобелівська премія
- Г гора Ай-Петрі, кінофільм «Поводир»
- Д День соборності, Шекспірівський стиль

2017 р. Додаткова сесія

14. Правил уживання великої літери дотримано в усіх рядках, ОКРІМ
А езопова мова, бульвар Академіка Вернадського
Б Декларація прав людини, сузір'я Великий Віз
В Національна опера України, Нобелівська премія
Г гора Ай-Петрі, кінофільм «Поводир»
Д День соборності, Шекспірівський стиль

2018 р. Основна сесія

Прочитайте текст і виконайте завдання

(1) Веселка, виграваяючи розмаїттям кольорів, завжди викликала радість і захоплення в усіх народів. (2) Її називали дугою, аркою та обожнювали, як сонце, і (З,з)емлю, і трави. (3) Древні (І,і)ндійці вважали райдугу величним луком (Б,б)ога Індри за допомогою якого він пускав стріли, уражаючи злих демонів, що ховалися в чорні хмари. (4) За давнім повір'ям, ця дуга піднімає вгору воду з озер, рік, а потім повертає її у вигляді дощу. (5) У народі кажуть: «Веселка воду бере». (6) Українці вірили: райдуга – це труба, що сягає одним кінцем неба, а інший опускає в криницю, з якої п'є (Б,б)огородиця.

8. З великої літери в тексті треба писати слово

- А (З,з)емлю
Б (І,і)ндійці
В (Б,б)ога
Г (Б,б)огородиця

Написання слів іншомовного походження

2008 р.

11. Літеру и на місці пропуску треба писати в усіх словах рядка
А ц..стерна, д..намо, х..рург
Б Амер..ка, мерс.., соц..ологія
В с..луєт, д..плом, Шексп..р
Г бр..гада, реж..м, арх..в
Д реч..татив, такс..ст, Лейпц..г

2010 р. I сесія

9. Букву и треба писати на місці обох пропусків у рядку
А виконувати реч..тативом, промовиста ц..тата
Б створити за аналог..єю, словниковий д..ктант
В с..гналині вогні, соц..ологічне опитування
Г історія ав..ації, порадитися з д..ректором
Д ..нженерний фах, схвалення колект..ву

2011 р. II сесія

15. Літеру и треба писати на місці пропуску в усіх словах рядка
А д..ктант, такс..ст, Лейпц..г
Б Ч..каго, х..мера, функт..я
В кред..т, д..плом, Шексп..р
Г Ч..лі, реж..м, тр..умфатор
Д Ват..кан, д..намо, х..рург

2013 р. I сесія

2. Букву і треба писати на місці обох пропусків у рядку
А невідомий інду..зм, переможний ф..ніш
Б великий еліпсо..д, беззаперечний тр..умф
В надміцний т..тан, радіоактивний цез..й
Г неповторна грац..я, визнаний пр..оритет

2014 р. II сесія

13. Помилку в написанні слова допущено в рядку
А кипарис, азимут, косінус

Б інженер, скепсис, символіст
В дивізіон, антагонізм, шкіпер
Г партитура, афоризм, акціонер
Д аквамарин, сюїта, шифон

2016 р. Додаткова сесія

14. Помилку в написанні слова допущено в рядку

А кипарис, азимут, косінус
Б інженер, скепсис, символіст
В дивізіон, антагонізм, шкіпер
Г партитура, афоризм, акціонер
Д аквамарин, сюїта, шифон

16. Правильно написано всі слова іншомовного походження в рядку

А Голландія, тона, метал
Б Россіні, ванна, комісія
В колектив, нето, Яффа
Г Руссо, філіпінка, сума
Д Міссурі, інтелект, шассі

2017 р. Основна сесія

14. Помилку в написанні слова іншомовного походження допущено в рядку

А Апенніни, каса, касета
Б Діккенс, манна, комісія
В Канни, колектив, брутто
Г Брюссель, буддист, хоббі
Д Міссурі, іммігрант, тонна

Написання складних слів разом і через дефіс

2008 р.

16. Разом пишуться всі слова в рядку

А напів/автомат, авіа/промисловість, режисер/постановник
Б північно/кримський, міні/автомобіль, навчально/виховний
В одно/разовий, давньо/український, загально/державний
Г жовто/гарячий, жовто/блакитний, жовто/дзьобий
Д теле/апаратура, пів/години, крем/брюле

2010 р. II сесія

Прочитайте текст і виконайте завдання

(1) Стояла тиха травнева ніч у буянні зела й кипінні садів. (2) Шаленіли в лузі солов'ї, кумкали жаби, кричали горлиці. (3) І носила в ту не/ймовірну весняну молоду ніч із срібної криниці срібним цеберцем срібну воду зозуля і (...) її по землі. (4) Вилила добрий ківш і на Андрія. (5) Від/того прокинувся, та побрів під розчахнуту липу. (6) На душі було срібно й високо. (7) Дослухався тихої й радісної музики небес, удивлявся в ту не/звідану глибінь. (8) Від/нині знав, що там живе вічна й свята таїна.

3. Окремо в тексті пишеться сполука слів

А не/ймовірну
Б від/того
В не/звідану
Г від/нині

2010 р. III сесія

16. Прочитайте уривок.

Сонце мало(1)помалу хилилося до заходу. Воно поволі червонило край(2)небо й робило його ясно(3)червоним. Ген(4)ген до обр'ю насторожено шумів неозорий ліс, оточений біляво(5)сивою мрякою.

Дефіс треба ставити на місці всіх цифр, окрім

- А 1
- Б 2
- В 3
- Г 4
- Д 5

2011 р. I сесія

Прочитайте текст і виконайте завдання

(1) Навколо аеродрому лежали пшеничні поля, розбавлені яскраво-ядучими квітами, над якими тягуче нависали оси. (2) Зранку сонце прогрівало асфальт і сушило траву, що пробивалася крізь бетонні плити. (3) Біля злітної смуги рвалися на вітрі полотнища прапорів, тяглися дерева, обплетені павутиною й запалені гострим ранковим світлом. (4) Над аеродромом безмежно нависало небо раннього червня, воно розгорталося під вітром, лунко підіймалося, й опадало вниз. (5) Оглушуючи ранок своїм допотопним дуднінням, [...] розвертався над сонним містечком, будячи його з легкого та примарного сну.

4. Прикметник яскраво-ядучими написано через дефіс, оскільки

- А це поєднання синонімічних слів
- Б друга його частина є прикладкою
- В він означає відтінок кольору
- Г він утворений від складного іменника

2011 р. II сесія

Прочитайте текст і виконайте завдання

(1) На невеличкій прогалині тут, посеред гори, розкинулася пасіка. (2) Високі дерева, підіймаючи назустріч сонцю своє густе гілля, оточують її з усіх боків. (3) У середині росте трава, з квітками рясно помішана, та стоїть із десятків вуликів. (4) Сонце кидає зверху хвилі тепла і золоті бджоли бринять у повітрі. (5) Ось щось торкнулося моєї руки: це одна з бджілок неспішно поповзла по моєму лікті. (6) А я стою, затамувавши подих і [...].

3. Окремо в тексті пишеться сполука слів

- А назустріч
- Б у середині
- В зверху
- Г по моєму

2012 р. II сесія

13. Прочитайте уривок.

З(1)поміж українських архітекторів варто відзначити Івана Левинського. За сорока(2)літню діяльність ним були зведені сотні будівель житлово(3)побутового та громадського призначення. Усе, створене ним, дивує, бо до будь(4)якої праці він підходив по(5)господарськи.

Дефіс треба ставити на місці всіх цифр, ОКРІМ

- А 1
- Б 2
- В 3
- Г 4
- Д 5

2013 р. I сесія

13. РАЗОМ треба писати всі складні іменники в рядку

- А екс/чемпіон, зірви/голова, напів/провідник
- Б орг/відділ, учитель/словесник, живо/пис
- В праце/люб, метео/служба, сімдесяти/річчя
- Г проф/спілка, відео/телефон, 40/метрівка

Д авто/стоп, багато/тиражка, віце/прем'єр

2014 р. II сесія

14. Усі слова треба писати зі сполучною буквою о в рядку

А земл..роб, вол..любний, вогн..гасник, бур..лом

Б крок..мір, зор..пад, овоч..сховище, прац..любний

В яйц..подібний, ліс..степ, земл..трус, панел..віз

Г піш..хід, брон..бійний, житт..дайний, чорн..земний

Д тисяч..літній, гірнич..рудний, світ..гляд, дощ..мір

2016 р. Основна сесія

14. Прочитайте уривок.

У молочно(1)білому світлі пів(2)місяця виблискує різно(3)барв'ям річка, по(4)тихеньку несучи свої хвильки до темних крає(5)видів.

Дефіс треба ставити на місці цифри

А1

Б2

В3

Г4

Д5

Правопис н та нн у прикметниках і дієприкметниках, не з різними частинами мови

2009 р.

Прочитайте текст і виконайте завдання до нього.

(1)Постукала весна в прозорий кришталь вікон, торкнулася серця лоскітливим подихом травня й невтримно поманила в замріяний гай. (2)А в гаю синіми вогниками коливаються на тонких стебельцях проліски. (3)Схожі вони на бірюзові намистинки розгублені чиєюсь невинною рукою між вузьких листочків боязкої травиці. (4)Може, то безжурний жайвір бризнув на галявину іскри невичерпного натхнення чи соромлива синичка розсипала зерна свого пестливого співу?

5. Орфографічну помилку допущено в слові

А замріяний

Б безжурний

В невичерпного

Г пестливого

2010 р. III сесія

21. Частка не пишеться разом у варіанті

А не/зовсім зрозумілий

Б зошит не/підписано

В не/розмовляю італійською

Г не/всі з цим обізнані

Д не/забуття подорож

2012 р. II сесія

Прочитайте текст і виконайте завдання

(1) Навесні ми часто блукали сонячними пагорбами поміж торішнім листям визбируючи перші не/сміливі фіалки, вдихали міцний і п'янкий дух землі. (2) А коли забував зеленню травень, завітчав широкі, не/приховані від людського ока луги ромашками, усе наче потонуло в білому морі, якому не/має кінця-краю. (3) Ковтаєш трепетний запах квітів, і тебе вабить кудись у не/звідане. (4) А згори ніжно припікає сонечко, у чистому прозорому небі – ні хмаринки, тільки лине [...] пісня жайворонка.

8. Окремо в цьому тексті пишеться сполука слів

А не/сміливі

Б не/приховані

В не/має

Г не/звідане

2013 р. I сесія

Прочитайте текст і виконайте завдання

(1) Прилинули не/зліченні теплі молдавські вітри, насунуло з півдня велике жовте одноманіття. (2) Наставали дедалі кращі й легкі наче мильні бульбашки дні, і кожний видавався так до краю шляхетним, що всяка хвиля тривання була чудом надмірним і ще не/звіданим. (3) У тиші глибоких і гарних днів змінювалась не/помітно тканина листків. (4) Аж певного дня дерева постали в солом'яному вогні цілком зде матеріалізованого листя, у красі легкій, як відцвілі пелюстки, як прекрасні пави й фенікси, котрі мусять лишень схитнутись і затріпотіти, щоб струсити те злиняле та не/потрібне пір'я.

8. Окремо в тексті треба писати сполуку

А не/зліченні

Б не/звіданим

В не/помітно

Г не/потрібне

2015 р. Основна сесія

Прочитайте текст і виконайте завдання

(1) Холодні осінні тумани клубочаться в/горі і спускають на землю мокрі коси. (2) Пливе в сірі без/вісті нудьга, пливе [...] , і стиха хлипає сум. (3) Плачуть голі дерева, плачуть солом'яні стріхи, умивається сльозами вбога земля і не/знає, коли усміхнеться. (4) Міради дрібних крапель спадають до/долу, і пливуть, змішані землею, брудними потоками. (5) Недобрі думи крутяться тут, над головою, висять.

8. У тексті окремо треба писати

А в/горі

Б до/долу

В без/вісті

Г не/знає

2015 р. Додаткова сесія

Прочитайте текст і виконайте завдання

(1)Леся Українка завжди прагнула не/звичайної краси та спокою душі й шукала їх не лише в рідній Україні, а й у Грузії. (2)До речі цей край вона [...] завдяки грузинському студентові Нестору, який квартирував у будинку Косачів у Києві. (3)Леся навчала його французької та любові до України, а він її – грузинської та любові до Грузії. (4)Життєвий шлях Лесі Українки нагадує не/суцільне тло, а різнокольорові шматочки скла – новоград-волинський, київський, грузинський, італійський, єгипетський. (5)Це сходинки до творчої вершини й до не/оборотної вічності, що скріплені ниткою одного не/повторного життя.

9. Окремо в тексті треба писати сполуку слів

А не/звичайної

Б не/суцільне

В не/оборотної

Г не/повторного

2016 р. Основна сесія

17. Окремо з часткою не треба писати виділене слово в рядку

А не/підписані договори підряду

Б не/спростовані факти

В не/збалансований бюджет

Г не/налагоджені зв'язки

Д не/витрачені ще кошти

2016 р. Додаткова сесія

Прочитайте текст і виконайте завдання

(1) Після не/довгої темної ночі починало світати. (2) Край неба вже горів не/рожевим огнем, а ясно-червоним полум'ям. (3) Промайнула хвилина, друга – і пучок жовтогарячого

світла заіскрився, розливаючись по горах і лісах. (4) Повітря було кришталеве чисте, прозоре. (5) Сонце обливало землю яскравим світлом, гріло, пестило теплом свого проміння. (6) Обізвалася трава не/впевненими голосами тисячі тендітних мешканців: коників, джмелів, комариків. (7) У повітрі бриніла не/перевершена жайворонкова пісня. (8) Прокинулось усе.

7. Окремо в тексті треба писати сполуку слів

А не/довгої

Б не/рожевим

В не/впевненими

Г не/перевершена

2017 р. Додаткова сесія

Прочитайте текст і виконайте завдання

(1)Леся Українка завжди прагнула не/звичайної краси та спокою душі й шукала їх не лише в рідній Україні, а й у Грузії. (2)До речі цей край вона [...] завдяки грузинському студентові Нестору, який квартирував у будинку Косачів у Києві. (3)Леся навчала його французької та любові до України, а він її – грузинської та любові до Грузії. (4)Життєвий шлях Лесі Українки нагадує не/суцільне тло, а різнокольорові *шматочки* скла – новоград-волинський, київський, грузинський, італійський, єгипетський. (5)Це сходи до творчої вершини й до не/оборотної вічності, що скріплені ниткою одного не/повторного життя.

9. Окремо в тексті треба писати сполуку слів

А не/звичайної

Б не/суцільне

В не/оборотної

Г не/повторного

2. Лексикологія. Фразеологія

5, 6 клас – вивчення нового матеріалу;

10 клас – повторення вивченого матеріалу

Лексичне значення слова. Багатозначні й однозначні слова. Пряме та переносне значення слова. Омоніми. Синоніми. Антоніми. Пароніми. Лексика української мови за походженням. Власне українська лексика. Лексичні запозичення з інших мов. Загальноживані слова. Професійна, діалектна, розмовна лексика. Терміни. Застарілі й нові слова (неологізми). Нейтральна й емоційно забарвлена лексика. Поняття про фразеологізми

2008 р.

1. Антоніми вжито в прислів'ї

А Добро далеко розходиться, а зло ще далі.

Б Не говори, що знаєш, але знай, що говориш.

В Птицю знати по пір'ю, а чоловіка по бесіді.

Г Коли хочеш щось сказати – перш подумай.

2. Фразеологічний зворот ужито в реченні

А За Дніпром небо ясно палало всіма кольорами веселки.

Б Минає день, тиждень, місяць і півроку збігло за водою.

В Життя людське багатогранне, і кожна його пора по-своєму прекрасна.

Г Буду я навчатись мови золотої у трави-веснянки, у гори крутої.

2009 р.

1. Синоніми наведено в рядку

А зустрічати гостя – проводити гостя

Б жвавий хлопчина – прудкий хлопчина

В привозити подарунки – привезені подарунки

- Г будівельний кран – водопровідний кран
 2. Фразеологічний зворот ужито в рядку
 А А мелодія лине, як дніпрова вода.
 Б Людська заздрість – гірша, як слабість.
 В Ішов би робити, а не байдики бити!
 Г За Борисполем житом виспілим хоч які замилуються очі.
 24. Доберіть до фразеологізмів антоніми

Фразеологізм	Антонім
1 як на долоні	А як свиня на коня
2 як камінь під гору котити	Б як у тумані
3 як бджіл у вулику	В як на пожежу
4 як дві краплі води	Г як у ката сліз
	Д як Сірку муху з'їсти

2010 р. I сесія

Прочитайте текст і виконайте завдання

(1) Усе починається з дитинства, з колискової, з голосу материнської душі над колискою. (2) Уже в/перше звучання почутої мелодії на/вічно вплітається для маленької дитини багатоголосся душі та світу. (3) Від/тепер відкривається шлях її радощам, смуткові й веселості, тривогам, і сподіванням. (4) І, на/певно, головному – взаємності з життям, зі світом. (5) Колискова – це не/наче душа, яка ходить навшпиньках.

1. У переносному значенні вжито в тексті виділене слово

- А маленької дитини
 Б над колискою
 В почутої мелодії
 Г ходить навшпиньках
 2. Фразеологізмом є вислів
 А багатоголосся душі
 Б відкривається шлях
 В взаємності з життям
 Г колискова – це душа

28. Доберіть замість пропусків потрібні слова.

Речення	А свідоцтво
1 Замість паспорта можна подати ... про народження.	Б свідчення
2 Це було натхненне й поетичне ... в коханні.	В освідчення
3 На вході чергові обов'язково перевіряють ... особи.	Г засвідчення
4 Лейтенант уважно занотував ... очевидця події.	Д посвідчення

Пропущене слово

2010 р. II сесія

Прочитайте текст і виконайте завдання

(1) Стояла тиха травнева ніч у буянні зела й кипінні садів. (2) Шаленіли в лузі солов'ї, кумкали жаби, кричали горлиці. (3) І носила в ту не/ймовірну весняну молоду ніч із срібної криниці срібним цеберцем срібну воду зозуля і (...) її по землі. (4) Вилила добрий ківш і на Андрія. (5) Від/того прокинувся, та побрів під розчахнуту липу. (6) На душі було срібно й високо. (7) Дослухався тихої й радісної музики небес, удивлявся в ту не/звідану глибіню. (8) Від/нині знав, що там живе вічна й свята тайна.

1. Замість пропуску в третьому реченні має бути слово

- А роздмухувала
 Б розпорошувала
 В розхлюпувала
 Г розводила
 2. Синонімом до слова «добрий» у четвертому реченні є

- А повний
- Б хороший
- В милий
- Г смачний

27. Доберіть українські відповідники до іншомовних слів.

Іншомовне слово	Український відповідник
1 критерій	А чинник
2 фіаско	Б мірило
3 фактор	В учення
4 рецепт	Г припис
	Д провал

2010 р. III сесія

Прочитайте текст і виконайте завдання

(1) У моїй батьківщині на/світанні колишуться польовими доріжками навантажені хлібом вози. (2) Удосвіта часом кукурікають півні, вечорами линуть до/гори сині димочки. (3) У моїй батьківщині осінь по/тихеньку ступає в червоних чобітках завітчана в соняшники й китиці винограду. (4) Вечірні тумани заступають хороводи русалок, і зорі, на диво, сяють близько над землею, що/б можна було говорити до них. (5) У моїй батьківщині сонце ходить босоніж, підперезане бабиним літом, з червоною калиною в русьвому волоссі.

1. У переносному значенні вжито в тексті виділене слово

- А колишуться вози
- Б кукурікають півні
- В осінь ступає
- Г зорі сяють

2. Фразеологізмом є вислів

- А сині димочки
- Б вечірні тумани
- В ходити босоніж
- Г бабине літо

27. Доберіть антоніми до поданих слів.

Слово	Антонім
1 альтруїстичний	А принадний
2 огидний	Б свійський
3 шкідливий	В тямущий
4 недалекий	Г корисний
	Д корисливий

2011 р. I сесія

Прочитайте текст і виконайте завдання

(1) Навколо аеродрому лежали пшеничні поля, розбавлені яскраво-ядучими квітами, над якими тягуче нависали оси. (2) Зранку сонце прогрівало асфальт і сушило траву, що пробивалася крізь бетонні плити. (3) Біля злітної смуги рвалися на вітрі полотнища прапорів, тяглися дерева, обплетені павутиною й запалені гострим ранковим світлом. (4) Над аеродромом безмежно нависало небо раннього червня, воно розгорталося під вітром, лунко підіймалося, й опадало вниз. (5) Оглушуючи ранок своїм допотопним дуднінням, [...] розвертався над сонним містечком, будячи його з легкого та примарного сну.

1. Замість пропуску в останньому реченні має бути слово

- А птах
- Б літак
- В дощик
- Г буревій

2. Слово безмежно в четвертому реченні можна замінити фразеологізмом

- А без продику
- Б не за горами
- В не з того кінця
- Г без кінця-краю

10. Помилково вжито слово в рядку

- А розв'язувати задачу
- Б уникнути небезпеки
- В надіслати привітання
- Г заказати букет квітів
- Д перекладати сербською

25. Побудуйте речення з відповідними фразеологізмами.

Речення	Фразеологізм
1 Місто наше він знає...	А як грім з ясного неба.
2 Схожі ми з сестрою...	Б як свої п'ять пальців.
3 Раптовий приїзд сина був...	В як білка в колесі.
4 Мама крутилася з ранку до вечора...	Г як гриби після дощу.
	Д як дві краплі води.

2011 р. II сесія

Прочитайте текст і виконайте завдання

(1) На невеличкій прогалині тут, посеред гори, розкинулася пасіка. (2) Високі дерева, підіймаючи на/зустріч сонцю своє густе гілля, оточують її з усіх боків. (3) У/середині росте трава, з квітками рясно помішана, та стоїть із десятків вуликів. (4) Сонце кидає з/верху хвилі тепла і золоті бджоли бринять у повітрі. (5) Ось щось торкнулося моєї руки: це одна з бджілок неспішно поповзла по/моему ліктю. (6) А я стою, затамувавши подих і [...].

1. Синонімом до слова «підіймаючи» в другому реченні може бути

- А підбираючи
- Б підносячи
- В підвищуючи
- Г підтягаючи

2. Доречне завершення останнього речення наведено в рядку

- А свердлячи очима буяння природи.
- Б виграючи очима на буяння природи.
- В скинувши очі на буяння природи.
- Г втопивши очі в буянні природи.

11. Помилково вжито слово в рядку

- А ювілейні міроприємства
- Б громадянське суспільство
- В парламентська республіка
- Г непримиренні опоненти
- Д прикордонна територія

27. Доберіть синоніми до поданих фразеологізмів.

Фразеологізм	Синонім
1 море по коліно	А на все горло
2 хоч вовком вий	Б хоч кричи
3 з доброго дива	В що б там не було
4 за всяку ціну	Г мов з гуски вода
	Д ні сіло ні впало

2012 р. I сесія

4. Помилково вжито слово в рядку

- А винайняв квартиру в центрі
- Б запросив до вітальні

В розповів про відрядження

Г приїхав вісім років назад

Прочитайте текст і виконайте завдання

(1) Поза хатами стежка розширювалась і прямувала попід кам'яною горою до самісінького ліска. (2) Між деревами ховався невеличкий струмок, у ньому – завжди холодна й різка джерельна водиця. (3) Трохи віддалік дорога круто забирала праворуч, і опускалася в/низ до річки, блакитний відблиск якої було [...] видно з/верху дерева. (4) На/весні річка в цьому місці широко розливалася, затоплюючи собою велику ділянку землі, а влітку, коли вода спадала, на лузі селилося безліч усякої дрібної звірини, і великий птах там полював. (5) Аж ген від отого лісочка, що не/виразно синів удалині, і до високого пагорба був його луг.

7. На місці пропуску в третьому реченні має бути слово

А добре

Б легко

В суттєво

Г гаразд

12. Лексично неправильне словосполучення утворить іменник легіон із прикметником

А іноземний

Б почесний

В військовий

Г промисловий

Д жіночий

24. Замініть фразеологізм одним словом.

Фразеологізм

Значення

1 до сьомого поту

А занадто

2 на всю губу

Б щиро

3 з притиском

В тяжко

4 на чистоту

Г суворо

Д

рясно

2012 р. II сесія

4. Помилково вжито слово в рядку

А відхилити пропозицію

Б давно знати друг друга

В передплатити дві газети

Г довгостроковий проект

Прочитайте текст і виконайте завдання

(1) Навесні ми часто блукали сонячними пагорбами поміж торішнім листям визбируючи перші не/сміливі фіалки, вдихали міцний і п'янкий дух землі. (2) А коли забував зеленню травень, завітчав широкі, не/приховані від людського ока луги ромашками, усе наче потонуло в білому морі, якому не/має кінця-краю. (3) Ковтаєш трепетний запах квітів, і тебе вабить кудись у не/звідане. (4) А згори ніжно припікає сонечко, у чистому прозорому небі – ні хмаринки, тільки лине [...] пісня жайворонка.

7. У четвертому реченні пропущено слово

А гамірна

Б чарівна

В свавільна

Г нечутна

12. Лексично неправильне словосполучення утворить слово «навичка» з прикметником

А рухова

Б шкідлива

В практична

Г граматична

Д життєва

24. Замініть фразеологізм одним словом.

Фразеологізм

1 гнути кирпич

2 мотати на вус

3 водити за носа

4 ловити гав

Значення

А обдурювати

Б сварити

В зазнаватися

Г байдикувати

Д помічати

2013 р. I сесія

4. У фразеологізмах «у вогонь і ...», «і кінці в ...», «як у ... дивитися» замість пропусків має бути слово

А полум'я

Б прірву

В воду

Г безодню

2013 р. II сесія

4. Лексичної помилки НЕМАЄ в рядку

А несподіваний сюрприз

Б пам'ятний сувенір

В вільна вакансія

Г чинний закон

Прочитайте текст і виконайте завдання

(1) На календарі вже весна. (2) Хоча снігу не/має, про/те надворі мороз пробирає по спині... (3) Простую собі лісом, опустивши голову до/долу і лише зрідка оглядаючись навкруги. (4) Аж ось поміж деревами щось, схоже, забіліло... (5) Це підсніжники перші провидці весни, що не побоялися холоду. (6) Вони підняли свої голівки, неначе мовчки сповіщаючи: як/би не лютувала зима, весна не за горами. (7) І так мені радісно стало на серці, мов на світ народився, кудись зникли і холод, і мороз.

8. З-поміж сполучень слів тексту фразеологізмом НЕ є

А мороз пробирає по спині

Б опустивши голову до/долу

В не за горами

Г мов на світ народився

12. Обидва слова, подані в дужках, можливі за змістом у реченні

А Це фахівець найвищого класу – справжній (профі, профан).

Б Наша невеличка група здійснила (екскурс, екскурсію) центром Тернополя.

В Протягом (століть, сторіч) український Степ належав кочовикам.

Г Передвиборча (компанія, кампанія) була в самісінькому розпалі.

Д Цей (абонент, абонемент) дає нам право відвідувати басейн щосереді.

24. Доберіть синоніми.

Слово

1 абсолютний

2 автентичний

3 автономний

4 аналогічний

Синонім

А цілковитий

Б самостійний

В сучасний

Г схожий

Д справжній

2014 р. I сесія

2. Синонімом до слова головний є

А останній

Б чільний

- В завзятий
Г другорядний
12. Лексичну помилку допущено в рядку

- А церковний канон
Б раритетні видання
В депутатські привілеї
Г меморіальний пам'ятник
Д фінішна дистанція

24. Установіть відповідність між фразеологізмом і його значенням.

Фразеологізм	Значення
1 до сьомого поту	А заможно
2 на всю губу	Б суворо
3 з притиском	В рясно
4 на чистоту	Г відверто
	Д тяжко

2014 р. II сесія

2. Антонімічну пару вжито в прислів'ї
А Рідня до півдня, а як сонце зайде – ніхто не знайде!
Б Діти – як квіти: поливай, то ростимуть.
В У дитини заболить пальчик, а в матері серце.
Г Малі діти – малий клопіт, а підростуть – буде великий.

Прочитайте текст і виконайте завдання

(1) Дуб здавна постає як символ незламної сили, могутності та переможного довголіття. (2) У селі (В,в)ерхня Хортиця, яке нині перетворилося на передмістя Запоріжжя, височить дуб-велетень, вік якого понад вісімсот років. (3) Ще за часів (К,к) іївської Русі з брунатного жолудя проклюнувся паросток і, набираючи, сили, згодом перетворився на розлоге дерево. (4) Під ним проходили мешканці (П,п)івденних степів, у його затінку вони відпочивали, ховалися від дощу або палючого сонця. (5) Нині над дубом-велетнем мчать реактивні лайнери, пролітають штучні супутники (З,з) емлі, а він, як і колись, живе, зеленіє, задумливо шумить серед безкраїх рідних обширів.

7. Синонімом до прикметника «розлоге» в третьому реченні тексту є слово

- А похиле
Б гіллясте
В коренасте
Г листяне

23. Прочитайте речення.

Студентка [...] перевтому, блискуче склала іспит.
Замість пропуску можуть стояти всі слова, ОКРІМ

- А не дивлячись на
Б незважаючи на
В забувши про
Г подолавши

Д попри

25. Установіть відповідність між фразеологізмом і його значенням.

Фразеологізм	Значення
1 гнути кирпичу	А байдикувати
2 мотати на вус	Б помічати
3 водити за носа	В зазнаватися
4 ловити гав	Г обдурювати
	Д сварити

2015 р. Основна сесія

2. Немає лексичної помилки в рядку

- А багаточисельні дзвінки
- Б рішити завдання
- В наступного разу
- Г погляди співпадають

Прочитайте текст і виконайте завдання

(1) Холодні осінні тумани клубочаться в/горі і спускають на землю мокрі коси. (2) Пливе в сірі без/вісті нудьга, пливе [...] , і стиха хлипає сум. (3) Плачуть голі дерева, плачуть солом'яні стріхи, умивається сльозами вбога земля і не/знає, коли усміхнеться. (4) Міради дрібних крапель спадають до/долу, і пливуть, змішані землею, брудними потоками. (5) Недобрі думи крутяться тут, над головою, висять.

7. На місці пропуску в тексті можуть буди всі слова, ОКРІМ

- А злість
- Б розпач
- В безнадія
- Г відчай

12. Фразеологізм через пень колоду має антонім

- А далеко куцому до зайця
- Б і кіт не валявся
- В як курка лапою
- Г мухи не зобидить
- Д комар носа не підточить

24. Доберіть синоніми.

Слово

- 1 превентивний
- 2 тотальний
- 3 фіктивний
- 4 кардинальний

Синонім

- А істотний
- Б всеосяжний
- В передовий
- Г підроблений
- Д запобіжний

2015 р. Додаткова сесія

1. НЕМАЄ лексичної помилки в рядку

- А перший дебют
- Б головний лейтмотив
- В ефективний метод
- Г дивний парадокс

4. Синонімом до слова заяложений є

- А закладений
- Б закинутий
- В забруднений
- Г загальноприйнятий

Прочитайте текст і виконайте завдання

(1) Леся Українка завжди прагнула не/звичайної краси та спокою душі й шукала їх не лише в рідній Україні, а й у Грузії. (2) До речі цей край вона [...] завдяки грузинському студентові Нестору, який квартирував у будинку Косачів у Києві. (3) Леся навчала його французької та любові до України, а він її – грузинської та любові до Грузії. (4) Життєвий шлях Лесі Українки нагадує не/суцільне тло, а різнокольорові шматочки скла – новоград-волинський, київський, грузинський, італійський, єгипетський. (5) Це сходинки до творчої вершини й до не/оборотної вічності, що скріплені ниткою одного не/повторного життя.

10. На місці пропуску в другому реченні має бути слово

- А впізнала
- Б визнала
- В вигадала
- Г вподобала

24. Доберіть до кожного фразеологізму антонім.

Фразеологізм

- 1 очей не відведеш
- 2 вискочити на сухе
- 3 голки не підточиш
- 4 палицею кинути

Антонім

- А через пень-колоду
- Б за тридев'ять земель
- В хоч голки збирай
- Г потрапити в павутину
- Д з душі верне

2016 р. Основна сесія

2. Лексичну помилку допущено в рядку

- А освітлювальний прилад
- Б освітній заклад
- В освічене перехрестя
- Г освітянська спільнота

Прочитайте текст і виконайте завдання

(1) Нашу тисячолітню історію не треба ні підмальовувати, ні чепурити, хоч її переписали на свій лад чужинці, відвівши в ній для нас непривабливу роль другорядних статистів. (2) У цьому життєписі, сповненому суперечностей, є приклади героїзму і ницості, жертвовного патріотизму і відступництва. (3) Зрештою, читати історію можна й без брому якщо не [...] мелодраматично руки й не хапатися за серце, а вперто думати над нею. (4) Українська минувшина густо населена особистостями. (5) Серед них є постаті непересічні, але зрозумілі (Святослав, Богун, Наливайко, Стус, Чорновіл), а є загадково роздвоєні (Богдан Хмельницький, Гоголь і Хвильовий).

8. На місці пропуску в третьому реченні має бути слово

- А бруднити
- Б мозолити
- В заламувати
- Г нагрівати

12. Антонімами є слова

- А серйозний - стриманий
- Б делікатний - приємний
- В деградувати - відроджуватися
- Г акліматизований - пристосований
- Д асиміляція – уподібнення

24. Доберіть українські відповідники до іншомовних слів.

Іншомовне слово

- 1 фактор
- 2 критерій
- 3 лозунг
- 4 сфера

Українське слово

- А царина
- Б віче
- В гасло
- Г чинник
- Д мірило

2016 р. Додаткова сесія

1. Лексичну помилку допущено в рядку

- А довгожитель
- Б покровитель
- В визволитель
- Г виключатель

Прочитайте текст і виконайте завдання

(1) Після не/довгої темної ночі починало світати. (2) Край неба вже горів не/рожевим огнем, а ясно-червоним полум'ям. (3) Промайнула хвилина, друга – і пучок жовтогарячого світла заіскрився, розливаючись по горах і лісах. (4) Повітря було кришталево чисте, *прозоре*. (5) Сонце обливало землю яскравим світлом, гріло, пестило теплом свого *проміння*. (6) Обізвалася трава не/впевненими голосами *тисячі* тендітних мешканців:

коників, джмелів, комариків. (7) У повітрі бриніла не/перевершена жайворонкова пісня.

(8) Прокинулось *усе*.

10. У першому реченні вислів «починало світати» можна замінити фразеологізмом

А виходити у світ

Б зав'язувати світ

В займатися на світ

Г заступати світ

12. У НЕВЛАСТИВОМУ значенні вжито слово в рядку

А уболівали за «Динамо»

Б повстали проблеми

В перебував на лікуванні

Г надійшли в продаж

Д скасували закон

27. Доберіть антонім до кожного фразеологізму.

Фразеологізм

Антонім

1 співати дифірамби

А тримати хвіст бубликом

2 задирати голову

Б сухий хліб їсти

3 купатися в золоті

В вчитувати мораль

4 вискочити на суше

Г гнути коліна

Д потрапити в тенета

2017 р. Основна сесія

3. Лексичну помилку допущено в рядку

А являється прикладом

Б скасувати конференцію

В непридатний до вжитку

Г зважати на правила

4. Синонімом до слова збагнути є

А зібгати

Б розбагатіти

В зрозуміти

Г розгубитися

Прочитайте текст і виконайте завдання

(1) Як/би хто хотів почути голос самого вітру, то мусив би піти йому на/зустріч, і зупинитися посеред степу. (2) Тут, безумовно, ніщо не приєднається до його голосу, ніщо не стане на заваді. (3) А хто бажав би ще й перевірити вітер на/силу, то мав би глянути на тополю, яку той нагинає до/долу. (4) А ще краще – на віковичного дуба, адже нахилити коренастого велетня – справді неабияка [...]. (5) Вітер – це ілюзія руху, і тому на місці можемо насолоджуватися швидкістю, летом, окриленням.

8. На місці пропуску в четвертому реченні має бути слово

А втома

Б потуга

В завада

Г перепона

24. Доберіть до кожного фразеологізму синонім

Фразеологізм

Синонім

1 зарубати на носі

А виводити на чисту воду

2 бувати в бувальцях

Б облизня піймати

3 сісти в калюжу

В намотати на вус

4 зривати маску

Г стелитися під ноги

Д знати, де раки зимують

2017 р. Додаткова сесія

1. НЕМАЄ лексичної помилки в рядку

- А перший дебют
 - Б головний лейтмотив
 - В ефективний метод
 - Г дивний парадокс
4. Синонімом до слова заяложений є
- А закладений
 - Б закинутий
 - В забруднений
 - Г загальноприйнятий

Прочитайте текст і виконайте завдання

(1)Леся Українка завжди прагнула не/звичайної краси та спокою душі й шукала їх не лише в рідній Україні, а й у Грузії. (2)До речі цей край вона [...] завдяки грузинському студентові Нестору, який квартирував у будинку Косачів у Києві. (3)Леся навчала його французької та любові до України, а він її – грузинської та любові до Грузії. (4)Життєвий шлях Лесі Українки нагадує не/суцільне тло, а різнокольорові шматочки скла – новоград-волинський, київський, грузинський, італійський, єгипетський. (5)Це сходинки до творчої вершини й до не/оборотної вічності, що скріплені ниткою одного не/повторного життя.

10. На місці пропуску в другому реченні має бути слово

- А впізнала
- Б визнала
- В вигадала
- Г вподобала

24. Доберіть до кожного фразеологізму антонім.

Фразеологізм	Антонім
1 очей не відведеш	А через пень-колоду
2 вискочити на сухе	Б за тридев'ять земель
3 голки не підточих	В хоч голки збирай
4 палицею кинути	Г потрапити в павутину
	Д з душі верне

2018 р. Основна сесія

2. Редагування НЕ ПОТРЕБУЄ словосполучення

- А стомившийся за день
- Б початкуючі поети
- В дозрівші яблука
- Г цілюща рослина

3. Лексичну помилку допущено в рядку

- А о сьомій годині ранку
- Б на наступній неділі
- В властивий учневі
- Г прийшов у справах

Прочитайте текст і виконайте завдання

(1) Веселка, виграваючи розмаїттям кольорів, завжди викликала радість і захоплення в усіх народів. (2) Її називали дугою, аркою та обожнювали, як сонце, і (3,3)емлю, і трави. (3) Древні (І,і)ндійці вважали райдугу величним луком (Б,б)ога Індри за допомогою якого він пускав стріли, уражаючи злих демонів, що ховалися в чорні хмари. (4) За давнім повір'ям, ця дуга піднімає вгору воду з озер, рік, а потім повертає її у вигляді дощу. (5) У народі кажуть: «Веселка воду бере». (6) Українці вірили: райдуга – це труба, що сягає одним кінцем неба, а інший опускає в криницю, з якої п'є (Б,б)огородиця.

7. Слово демонів (речення 3) можна замінити словом

- А ворогів
- Б лиходіїв
- В волхвів

Г духів

17. Прочитайте речення.

Перед виходом з дому не забудьте ... світло і , ... погоду, ... всі вікна.

Граматично правильним є варіант послідовного заповнення пропусків

А вимкнути, незважаючи на, позачиняти

Б виключити, незважаючи на, позакривати

В вимкнути, не дивлячись на, позачиняти

Г вимкнути, незважаючи на, позакривати

Д виключити, не дивлячись на, позачиняти

24. Доберіть до кожного фразеологізму антонім.

Фразеологізм

1 тримати в чорному тілі

2 розкрити карти

3 викинути з голови

4 мозолити руки

Антонім

А ставати дибки

Б гладити по голові

В ходити довкола

Г не йти з думки

Д ганяти собак

3. Будова слова. Словотвір

5, 6 клас – вивчення нового матеріалу;

10 клас – повторення вивченого матеріалу

Будова слова. Спільнокореневі слова й форми того самого слова

2011 р. I сесія

11. Неправильно утворено слово

А мебельний

Б харчовий

В роздрібний

Г критичний

Д терміновий

2011 р. II сесія

12. Помилково утворено слово

А виконавиця

Б гардеробщиця

В кравчиня

Г вихователька

Д спортсменка

2012 р. I сесія

3. Спільнокореневим до слова «колоти» є
А кілочок
Б довкілля
В колосальний
Г заколоситися

2012 р. II сесія

3. Спільнокореневим до слова «сонний» є
А унісон
Б спросонку
В соняшник
Г підсоння

2013 р. II сесія

3. Спільнокореневим до слова гора є
А горянка
Б горечко
В горючий
Г гороскоп

2014 р. II сесія

6. Спільнокореневим до слова «сонний» є
А спросонку
Б унісон
В соняшник
Г соната

2015 р. Основна сесія

3. Спільнокореневим до слова радити є
А радіо
Б порада
В радист
Г радість

2015 р. Додаткова сесія

2. Спільнокореневим до слова водити є слово
А водень
Б водночас
В водевіль
Г водійський

2016 р. Основна сесія

5. Не мають закінчення обидва слова в рядку
А ухвалено, збудований
Б сорок, по-полтавськи
В горілиць, плакучі
Г запанібрата, змити

2016 р. Додаткова сесія

3. Суфікс -ен- має однакове значення в усіх словах, ОКРІМ
А зайчення
Б кошеня
В печеня
Г козеня

2017 р. Основна сесія

6. Спільнокореневими до слова роса є всі слова, ОКРІМ
А росинка
Б зрошення
В рослиї

Г росяний

2017 р. Додаткова сесія

2. Спільнокореневим до слова водити є слово

А водень

Б водночас

В водевіль

Г водійський

2018 р. Основна сесія

6. Спільнокореневими до слова зір є всі слова, ОКРІМ

А прозріти

Б зоріти

В зиркати

Г неозорий

4. Морфологія

6, 7 клас – вивчення нового матеріалу;

11 клас – повторення вивченого матеріалу

2008 р.

28. З'ясуйте, якою частиною мови є виділені слова в реченні (цифра позначає наступне слово).

Правічну (1)думу думають ліси, вгрузають в мох (2)столітні дідугани.

Переметнеться заєць (3)навскоси — горить асфальт у (4)нього під ногами.

А іменник

Б прикметник

В числівник

Г займенник

Д дієслово

Е прислівник

2009 р.

25. З'ясуйте, якою частиною мови є виділені слова в реченні (цифра позначає наступне слово).

На сонячному пагорбі, (1)неподалік уже (2)давним-давно запустілого старовинного маєтку, стоїть школа, (3)мурована з червоної (4)вогнетривкої цегли.

- А прикметник
- Б дієприкметник (форма дієслова)
- В прислівник
- Г прийменник
- Д частка

2010 р. I сесія

25. З'ясуйте, якими частинами мови є виділені слова в реченні (цифра позначає наступне слово).

Він (1)прожив під сонцем (2)коло ста літ, (3)ніколи не (4)ховаючись у холодок.

- А дієслово
- Б дієприкметник (форма дієслова)
- В дієприслівник (форма дієслова)
- Г прислівник
- Д прийменник

2010 р. II сесія

28. З'ясуйте, якими частинами мови є виділені слова в реченні (цифра позначає наступне слово).

Фрукти й овочі сьогодні містять (1)менше вітамінів і мінералів, (2)ніж містили (3)п'ятдесят (4)років тому.

- А іменник
- Б числівник
- В прислівник
- Г сполучник
- Д прийменник

2010 р. III сесія

28. З'ясуйте, якими частинами мови є виділені слова в реченні (цифра позначає наступне слово).

Тільки діждав Чіпка тепла, (1)зараз накупив дерева, (2)найняв майстрів і заложив над (3)самим шляхом цілий (4)невеличкий будинок.

- А прикметник
- Б займенник
- В дієслово
- Г прислівник
- Д сполучник

2011 р. I сесія

28. З'ясуйте, якими частинами мови є виділені слова (цифра в дужках позначає наступне слово).

(1)Обабіч левад (2)скрізь видно розкішні садки, які (3)неначе заглядають в долину через (4)верхи верб.

- А іменник
- Б прислівник
- В сполучник
- Г прийменник
- Д частка

2011 р. II сесія

28. Визначте, якою частиною мови є виділені слова в реченні (цифра позначає наступне слово).

Дослідження (1)вчених доводять, що людину, яка не привчила (2)себе працювати напружено, (3)долаючи звичку (4)зайвий раз відпочити, чекає обмеженість мислення, відмова від усього творчого.

- А іменник
- Б прикметник

- В займенник
- Г дієприкметник (форма дієслова)
- Д дієприслівник (форма дієслова)

2012 р. I сесія

28. З'ясуйте, якими частинами мови є виділені в реченні слова (цифра позначає наступне слово).

Надвечірнє сонце, (1)вихопившись із хмари, кинуло коротку тїнь під пнями, (2)навколо (3)яких літо (4)щороку кораловим намистом розсипає запашну суницю.

- А займенник
- Б дієприслівник (форма дієслова)
- В прислівник
- Г прийменник
- Д сполучник

2012 р. II сесія

28. З'ясуйте, якими частинами мови є виділені в реченні слова (цифра позначає наступне слово).

Дика груша (1)облита білим молоком, і в тому пахучому молоці, (2)що (3)стиха піниться, бджоли (4)неначе киплять.

- А займенник
- Б дієприкметник (форма дієслова)
- В прислівник
- Г сполучник
- Д частка

2013 р. I сесія

27. З'ясуйте, якою частиною мови є виділені слова в реченні (цифра позначає наступне слово).

Щасливий (1)той, хто знайшов мудрість, хто розум придбав, (2)бо таке (3)придбання ліпше від придбання срібла, і (4)понад золото такий прибуток.

- А іменник
- Б прикметник
- В займенник
- Г прийменник
- Д сполучник

2013 р. II сесія

28. З'ясуйте, якими частинами мови є виділені слова в реченні (цифра позначає наступне слово).

Ти явилась мені – і здалося, (1)що світ помолодшав (2)навколо (3)на тисячу (4)літ.

- А прислівник
- Б іменник
- В числівник
- Г сполучник
- Д прийменник

2014 р. I сесія

25. З'ясуйте, якими частинами мови є виділені в реченні слова (цифра позначає наступне слово).

Дика груша (1) облита білим молоком, і в тому пахучому молоці, (2) що (3) стиха піниться, бджоли (4) неначе киплять.

- А займенник
- Б дієприкметник (форма дієслова)
- В прислівник
- Г сполучник
- Д частка

2014 р. II сесія

24. З'ясуйте, якою частиною мови є виділені слова в реченні (цифра позначає наступне слово).

Щодня ми реалізуємо себе, (1) виявляючи своє ставлення (2) до навколишнього світу, і найповніше, (3) найглибше (4) цей процес відбувається в мовленні під час повсякденного спілкування.

А дієприслівник (форма дієслова)

Б прикметник

В займенник

Г прийменник

Д прислівник

2015 р. Основна сесія

28. З'ясуйте, якою частиною мови є виділені слова в реченні (цифра позначає наступне слово).

Олена Теліга вважала, (1) що для українки має бути (2) характерним поєднання “найкращої жіночності з найвищою мужністю”, і переймалася (3) тим, що в українській літературі не (4) створено ідеального образу жінки.

А прикметник

Б дієслово

В сполучник

Г прислівник

Д займенник

2015 р. Додаткова сесія

28. З'ясуйте, якою частиною мови є виділені слова в реченні (цифра позначає наступне слово).

(1) Дивно, (2) що дуже часто ми дозволяємо (3) собі ставати рабами власного егоїзму, (4) невже таки невіpravна природа людська?

А частка

Б сполучник

В прийменник

Г прислівник

Д займенник

2016 р. Основна сесія

28. З'ясуйте, якими частинами мови є виділені в реченні слова (цифра позначає наступне слово).

Надвечірнє сонце, (1) вихопившись із хмари, кинуло коротку тінь під пнями, (2) навколо (3) яких літо (4) щороку кораловим намистом розсипає запашну суницю.

А займенник

Б дієприслівник (форма дієслова)

В прислівник

Г прийменник

Д сполучник

2016 р. Додаткова сесія

28. З'ясуйте, якою частиною мови є виділені слова в реченні (цифра позначає наступне слово).

Щодня ми реалізуємо себе, (1) виявляючи своє ставлення (2) до навколишнього світу, і найповніше, (3) найглибше (4) цей процес відбувається в мовленні під час повсякденного спілкування.

А дієприслівник (форма дієслова)

Б прикметник

В займенник

Г прийменник

Д прислівник

2017 р. Основна сесія

28. З'ясуйте, якими частинами мови є виділені слова в реченні (цифра позначає наступне слово). (1)Зазвичай (2)останнє, що я роблю, (3)вимикаючи комп'ютер, видаляю історію пошуків, хай би (4)що шукав.

А займенник

Б іменник

В форма дієслова (дієприслівник)

Г прислівник

Д форма дієслова (дієприкметник)

2017 р. Додаткова сесія

28. З'ясуйте, якою частиною мови є виділені слова в реченні (цифра позначає наступне слово).

(1)Дивно, (2)що дуже часто ми дозволяємо (3)собі ставати рабами власного егоїзму, (4)невже таки невинна природа людська?

А частка

Б сполучник

В прийменник

Г прислівник

Д займенник

2018 р. Основна сесія

28. З'ясуйте, якими частинами мови є виділені слова в реченні (цифра позначає наступне слово).

Діти вибирають книжки про драконів та ельфів, (1)характерників і (2)зачарованих музикантів, а, прочитавши їх, урешті виростають сильними й добрими, здатними (3)свідомо протистояти злу в (4)реальному житті та у власній душі.

А іменник

Б прикметник

В прислівник

Г форма дієслова (дієприкметник)

Д форма дієслова (дієприслівник)

4.1. Іменник

6 клас – вивчення нового матеріалу;

11 клас – повторення вивченого матеріалу

Іменник як частина мови: значення, морфологічні ознаки, синтаксична роль. Іменники власні та загальні, істоти й неістоти. Рід іменників: чоловічий, жіночий, середній. Число іменників. Відмінювання іменників. Невідмінювані іменники в українській мові. Написання й відмінювання чоловічих і жіночих імен по батькові. Кличний відмінок (у власних чоловічих та жіночих іменах)

2008 р.

12. Правильно узгоджено прикметники з іменниками в усіх словах рядка

А красиве панно, багатолюдний Делі, широка Міссурі, веселий месє

Б маленьке какаду, змістовне лібрето, високе Кіліманджаро, струнка міс

В сонячна Перу, золоте кольє, сіре кашне, дивакуватий маестро

Г ліричне інтермецо, козацький бароко, старе піаніно, цікаве кіно

Д смачне манго, новий фортепіано, далека Чилі, біле жабо

13. Закінчення -у (-ю) у формі родового відмінка мають усі іменники в рядку

А Крим, зошит, театр

Б Байкал, університет, понеділок

В продукт, характер, сік

Г Тернопіль, вид, вишняк
Д ромб, Казахстан, президент

2009 р.

4. Не відмінюються всі слова рядка

А бюро, журі, вікно

Б кенгуру, турне, ательє

В тире, вапно, жалюзі

Г графіті, інтерв'ю, колесо

17. Правильно утворено всі імена по батькові в рядку

А Юрійович, Петрівна, Валерієвич

Б В'ячеславівна, Євгенович, Кузьмич

В Святославович, Матвійович, Ігоревна

Г Іванівна, Іллінічна, Геннадійович

Д Арсенівна, Яківович, Романівна

2010 р. I сесія

Прочитайте текст і виконайте завдання

(1) Усе починається з дитинства, з колискової, з голосу материнської душі над колискою.

(2) Уже в/перше звучання почутої мелодії на/вічно вплітається для маленької дитини багатоголосся душі та світу. (3) Від/тепер відкривається шлях її радощам, смуткові й веселості, тривогам, і сподіванням. (4) І, на/певно, головному – взаємності з життям, зі світом. (5) Колискова – це не/наче душа, яка ходить навшпиньках.

4. Іменник виділено в словосполученні з тексту

А починається з *колискової*

Б звучання *почутої* мелодії

В для *маленької* дитини

Г ходить *навшпиньках*

10. Граматичну помилку допущено в словосполученні

А сто кілограмів

Б незручних туфель

В барвистих ярмарок

Г багатопверхових готелів

Д запалення легень

2010 р. II сесія

10. До одного роду належать обидва іменники рядка

А Сімферополь, Сибір

Б рукопис, магістраль

В ательє, маестро

Г лібрето, колібрі

Д тюль, Охтирка

2010 р. III сесія

10. Граматичну помилку допущено в рядку

А порада вчителя

Б посада керівника

В нові паспорта

Г сьоме грудня

Д давній сусіда

2011 р. I сесія

Прочитайте текст і виконайте завдання

(1) Навколо аеродрому лежали пшеничні поля, розбавлен..і яскраво-ядучими квітами, над якими тягуче нависали оси. (2) Зранку сонце прогрівало асфальт і сушило траву, що пробивалася крізь бетон..і плити. (3) Біля злітної смуги рвалися на вітрі полотнища прапорів, тяглися дерева, обплетен..і павутиною й запален..і гострим ранковим світлом.

(4) Над аеродромом безмежно нависало небо раннього червня, воно розгорталося під вітром, лунко підіймалося, й опало вниз. (5) Оглушуючи ранок своїм допотопним дуднінням, [...] розвертався над сонним містечком, будячи його з легкого та примарного сну.

5. Форму однини має в тексті іменник

А поля

Б оси

В смуги

Г полотнища

23. Помилку в написанні імені по батькові допущено в рядку

А Тарасович, Євгенович, Юрійович

Б Віталієвич, Ігорович, Степанівна

В Андрійович, Миронівна, Васильович

Г Анатолійович, Микитович, Савівна

Д Григорович, Іллівна, Миколайович

2011 р. II сесія

Прочитайте текст і виконайте завдання

(1) На невеличкій прогалині тут, посеред гори, розкинулася пасіка. (2) Високі дерева, підіймаючи на/зустріч сонцю своє густе гілля, оточують її з усіх боків. (3) У/середині росте трава, з квітками рясно помішана, та стоїть із десятків вуликів. (4) Сонце кидає з/верху хвилі тепла і золоті бджоли бринять у повітрі. (5) Ось щось торкнулося моєї руки: це одна з бджілок неспішно поповзла по/моєму ліктію. (6) А я стою, затамувавши подих і [...].

4. У називному відмінку вжито в тексті іменник

А хвилі

Б бджоли

В руки

Г подих

10. Неправильно утворено форму слова у варіанті

А кілограм помідор

Б недбале ставлення

В тритомне зібрання

Г з усякого приводу

Д зробити навпаки

2012 р. I сесія

18. Помилку в утворенні імені по батькові допущено в рядку

А Григорівна, Савович

Б Олексіївна, Миколайович

В Павлівна, Антонович

Г Андрієвна, Васильович

Д Юліанівна, Ілліч

2012 р. II сесія

5. Неправильно утворено форму слова у варіанті

А їздити по понеділках

Б вісім десятих кілограма

В виголосить промову

Г задля спільної вигоди

16. Правильно утворено всі імена по батькові в рядку

А Юрійович, Петрівна, Валерієвич

Б В'ячеславівна, Євгенович, Кузьмич

В Святославович, Матвійович, Ігоревна

Г Іванівна, Іллічна, Геннадійович

Д Арсенівна, Яківович, Романівна

2013 р. I сесія

18. Граматичну помилку допущено в рядку

А обрати нелегкий шлях

Б запобігати руйнування

В захворіти на бронхіт

Г ігнорувати зауваження

Д відправити листа

2013 р. II сесія

5. Неправильно утворено форму слова у варіанті

А тривалих подорожів

Б менш досвідчений пілот

В на твоїм моніторі

Г хочуть долучитися

16. Правильно утворено жіноче ім'я по батькові

А Юрійовна

Б Ігоревна

В Андріївна

Г Валеріївна

Д Марковна

17. Правильно узгоджено прикметник з іменником

А далека путь

Б десяткова дріб

В наукова ступінь

Г нестерпна біль

Д хронічна нежить

2014 р. I сесія

3. Правильно утворено форму кличного відмінка іменників у всіх рядках, ОКРІМ

А Насте, Наталю, Стефаніє

Б учителю, лікарю, викладачу

В Олександрє, Дмитре, Юріє

Г бабусю, хлопче, сестро

Прочитайте текст і виконайте завдання

(1) На картинах неаполітанської школи без кінця старіється післяполудень, немов побачений крізь темну пляшку. (2) Потемніле сонце, здається, в'яне на очах у тих пропадах краєвидах, мов у переддень космічної катастрофи. (3) Старечі світанки, жовті, як пергамент, солодкі від мудрості, як пізні вечори! (4) Передполудні усміхаються хитро, як пожовклі старі книги. (5) День осінній, той старий пройдисвіт бібліотекар, який лазить у вицвілому халаті по драбинах, і куштує конфітюри всіх віків і культур!

8. У називному відмінку вжито в тексті іменник

А світанки

Б катастрофи

В школи

Г конфітюри

18. Прочитайте фрагмент телевізійного анонсу, у якому пропущено окремі слова.

У нашій програмі – цікаво про роботу кожного ... української економіки. Сьогодні спілкуємося з... Петренком – експертом з оплати праці. Чи знаєте ви, що багато хто з наших ... має право на доплату за стаж, яка різниться в кожній із ... господарства?

Правильним є варіант послідовного заповнення пропусків

А коліща, Ігорем, співгромадян, галузей

Б коліщати, Ігором, співгромадян, галузей

В коліщати, Ігорем, співгромадянів, галузей

Г коліщати, Ігорем, співгромадян, галузей

Д коліщати, Ігорем, співгромадян, галузів

2014 р. II сесія

17. Помилку у відмінюванні іменників допущено в рядку

А концерт Олега Білоноженко

Б вдячність Ірині Савченко

В офіс Марини Козачук

Г практикум Івана Ющука

Д роман Олександра Дюма

2015 р. Додаткова сесія

18. Прочитайте розмову (цифри позначають номери реплік).

– (1) Тимофію, поклич на репетицію наших «співунів».

– (2) Добре, Олено Петрівно, а о котрій актова зала буде вільною?

– (3) Треба з'ясувати в нашого координатора. Артуре, коли можна провести репетицію?

– (4) Хвилинку, наберу нашого ді-джея. Олексіє, наші хочуть у залі поспівати, о котрій зручно? Добре, дякую. Сказав, що після четвертої.

– (5) Ольго, Галю, Юрію, «співоче поле» для вас буде вільним після четвертої, не запізніться!

НЕПРАВИЛЬНО утворено форму кличного відмінка в репліці

А 1

Б 2

В 3

Г 4

Д 5

20. Прочитайте речення.

В образі ... вбачаємо схожість із красунчиком ... – героєм роману ...

Грамаічно правильним є варіант послідовного заповнення пропусків

А Степана Радченко, Жорж Дюруа, Гі де Мопассана

Б Степана Радченко, Жоржем Дюруа, Гі де Мопассан

В Степана Радченка, Жоржем Дюруа, Гі де Мопассан

Г Степана Радченка, Жоржем Дюруа, Гі де Мопассана

Д Степана Радченка, Жорж Дюруа, Гі де Мопассана

2016 р. Основна сесія

1. Іменником є слово, виділене в реченні

А На світанку *подорожні* вирушили в далеку путь.

Б Із вершини пагорба мандрівники бачили *чарівні* долини.

В За далекими долинами здіймалися *рицарські* замки.

Г Бастіони були *оповиті* ніжно-голубим туманом.

Прочитайте текст і виконайте завдання

(1) Нашу тисячолітню історію не треба ні підмальовувати, ні чепурити, хоч її переписали на свій лад чужинці, відвівши в ній для нас непривабливу роль другорядних статистів. (2) У цьому життєписі, сповненому суперечностей, є приклади героїзму і ницості, жертвового патріотизму і відступництва. (3) Зрештою, читати історію можна й без брому якщо не [...] мелодраматично руки й не хапатися за серце, а вперто думати над нею. (4) Українська минувшина густо населена особистостями. (5) Серед них є постаті непересічні, але зрозумілі (Святослав, Богун, Наливайко, Стус, Чорновіл), а є загадково роздвоєні (Богдан Хмельницький, Гоголь і Хвильовий).

7. У називному відмінку вжито виділене в тексті слово

А роль

Б руки

В серце

Г постаті

18. Прочитайте фрагмент учнівського твору, у якому пропущено окремі слова.
Невдовзі Сергій з ... виїхали на замську трасу. До ... залишалося два Хлопці провели в дорозі майже добу, але це аж ніяк не робило менш ... їхню подорож.

Грамотично правильним є варіант послідовного заповнення пропусків

- А Ігором, Львову, кілометра, цікавою
- Б Ігорем, Львова, кілометри, цікавою
- В Ігорем, Львова, кілометри, цікавішою
- Г Ігорем, Львову, кілометра, цікавою
- Д Ігором, Львову, кілометри, цікавішою

2016 р. Додаткова сесія

18. Прочитайте речення.

Демонстрація ... нової колекції ... відбудеться через ...

Грамотично правильним є варіант послідовного заповнення пропусків

- А пальт, Віктора Ткаченка, півтора місяця
- Б пальто, Віктора Ткаченка, півтора місяця
- В пальт, Віктора Ткаченко, півтора місяця
- Г пальт, Віктора Ткаченка, півтора місяці
- Д пальт, Віктора Ткаченка, півтори місяця

2017 р. Основна сесія

Прочитайте текст і виконайте завдання

(1) Як/би хто хотів почути голос самого вітру, то мусив би піти йому на/зустріч, і зупинитися посеред степу. (2) Тут, безумовно, ніщо не приєднається до його голосу, ніщо не стане на заваді. (3) А хто бажав би ще й перевірити вітер на/силу, то мав би глянути на тополь, яку той нагинає до/долу. (4) А ще краще – на віковичного дуба, 2 адже нахилити коренастого велетня – справді неабияка [...]. (5) Вітер – це ілюзія руху, і тому на місці можемо насолоджуватися швидкістю, летом, окриленням.

7. Окремо в тексті треба писати сполуку слів

- А як/би
- Б на/зустріч
- В на/силу
- Г до/долу

16. Прочитайте діалог (цифри позначають номери реплік).

- (1) Вітаю, Миколо! Сто років тебе не бачив. Як справи, молодий чоловіче?
- (2) Доброго ранку, Валеріє Семеновичу, дякую, нівроку, а Ви як почуваетесь?
- (3) Непогано, друже, непогано, братику, ось тільки спину щось знову прихопило!
- (4) Поберегли б Ви себе, пане професоре, ще стільки справ попереду, не хворійте!
- (5) Гарзд. А тобі, добродію Гринчишин, зичу успішного захисту дипломної!

НЕПРАВИЛЬНО утворено форму кличного відмінка в репліці

- А 1
- Б 2
- В 3
- Г 4
- Д 5

2017 р. Додаткова сесія

18. Прочитайте розмову (цифри позначають номери реплік).

- (1) Тимофію, поклич на репетицію наших «співунів».
- (2) Добре, Олено Петрівно, а о котрій актова зала буде вільною?
- (3) Треба з'ясувати в нашого координатора. Артуре, коли можна провести репетицію?
- (4) Хвилинку, наберу нашого ді-джея. Олексіє, наші хочуть у залі поспівати, о котрій зручно? Добре, дякую. Сказав, що після четвертої.
- (5) Ольго, Галю, Юрію, «співоче поле» для вас буде вільним після четвертої, не запізнитесь!

НЕПРАВИЛЬНО утворено форму кличного відмінка в репліці

- А 1
- Б 2
- В 3
- Г 4
- Д 5

20. Прочитайте речення.

В образі ... вбачаємо схожість із красунчиком ... – героєм роману ...

Грамаптично правильним є варіант послідовного заповнення пропусків

- А Степана Радченка, Жорж Дюруа, Гі де Мопассана
- Б Степана Радченка, Жоржем Дюруа, Гі де Мопассан
- В Степана Радченка, Жоржем Дюруа, Гі де Мопассан
- Г Степана Радченка, Жоржем Дюруа, Гі де Мопассана
- Д Степана Радченка, Жорж Дюруа, Гі де Мопассана

2018 р. Основна сесія

15. Помилку у відмінюванні іменника допущено в рядку

- А розмова з Олегом Плющ
- Б гаманець Мар'яни Гриців
- В телефон Артема Сидька
- Г зустріч з Ганною Гончарук
- Д робота Данила Федоренка

4.2. Прикметник

6 клас – вивчення нового матеріалу;

11 клас – повторення вивченого матеріалу

Прикметник як частина мови: значення, морфологічні ознаки, синтаксична роль. Відмінювання прикметників. Ступені порівняння якісних прикметників: вищий і найвищий, способи їх творення (проста й складена форми). Зміни приголосних при творенні ступенів порівняння прикметників

2009 р.

12. Форми ступенів порівняння прикметників правильно утворено в рядку

- А багатший, більш вірогідний, щонайрозвинутіший, найбільш цивілізований
- Б менш відомий, пресильніший, найохайніший, найменш визначний
- В дешевший, сліпіший, найнижчий, найбільш самостійний
- Г повніший, більш прозорий, самий тонкий, найменш потужний
- Д кращий, менш цікавий, якнайшвидший, більш видатніший

2010 р. I сесія

13. Грамаптичну помилку допущено в рядку

- А найвірогідніше тлумачення
- Б більш вищий пагорб
- В менш доцільний спосіб
- Г щонайвигідніші умови
- Д якнайкращий підручник

2010 р. II сесія

Прочитайте текст і виконайте завдання

(1) Стояла тиха травнева ніч у буянні зела й кипінні садів. (2) Шаленіли в лузі солов'ї, кумкали жаби, кричали горлиці. (3) І носила в ту не/ймовірну весняну молоду ніч із срібної криниці срібним цеберцем срібну воду зозуля і (...) її по землі. (4) Вилила добрий ківш і на Андрія. (5) Від/того прокинувся, та побрів під розчахнуту липу. (6) На душі було срібно й високо. (7) Дослухався тихої й радісної музики небес, удивлявся в ту не/звідану глибінь. (8) Від/нині знав, що там живе вічна й свята таїна.

4. Прикметником є вжите в тексті слово

- А зела
- Б садів
- В свята
- Г таїна

13. Граматичну помилку допущено в рядку

- А яскравіші декорації
- Б краща інсценізація
- В найвиразніший монолог
- Г якнайкраща постановка
- Д щонайсучасне трактування

2010 р. III сесія

11. Закінчення -ий має прикметник, утворений від слова

- А дорога
- Б торік
- В зовні
- Г учора
- Д тривога

13. Граматичну помилку допущено в рядку

- А найвідоміші скульптури
- Б більш цікавіший сюжет
- В тонший від паперу
- Г найменш привабливі ціни
- Д зрозуміліше пояснення

2011 р. II сесія

17. Помилку у творенні ступенів порівняння прикметників допущено в рядку

- А коротший, щонайкращий
- Б ближчий, більш гарячіший
- В добріший, найменш удалий
- Г цікавіший, якнайдорожчий
- Д вужчий, найменш потрібний

2012 р. I сесія

5. Неправильно утворено форму слова у варіанті

- А два студенти
- Б самий головний
- В сімома голосами
- Г віддаси потім

2012 р. II сесія

17. Форми ступенів порівняння можна утворити від усіх прикметників рядка

- А кругленький, смачний, щирий
- Б красивий, яскравий, лисий
- В широкий, гнідий, бадьорий
- Г скромний, малий, солодкий
- Д здоровенний, вигідний, злий

2013 р. I сесія

5. Неправильно утворено форму слова у варіанті

- А познімали пальта
- Б у чистім полі
- В найбільш новіший
- Г стежачи за дітьми

2014 р. I сесія

17. Форми ступенів порівняння можна утворити від усіх прикметників рядка

- А кругленький, смачний, щирий

- Б красивий, яскравий, лисий
- В широкий, гнідий, бадьорий
- Г здоровенний, вигідний, злий
- Д скромний, малий, солодкий

2015 р. Основна сесія

18. Помилку у творенні ступенів порівняння прикметників допущено в рядку
- А ближчий, більш гарячіший
 - Б добріший, найменш удалий
 - В цікавіший, якнайдорожчий
 - Г нужчий, найменш потрібний
 - Д коротший, щонайкращий

2015 р. Додаткова сесія

12. Закінчення -ий має прикметник, утворений від слова
- А природа
 - Б дорога
 - В вечір
 - Г зовні
 - Д завтра

2016 р. Основна сесія

19. Замінити прикметник *цілий* займенником *увесь* (у потрібній формі) НЕ МОЖНА в реченні
- А На толоку традиційно збиралася ціла вулиця.
 - Б Цілий вік вона тужила за своїм утраченим коханням.
 - В Не вистачить цілого життя, щоб дяку тобі скласти, мамо!
 - Г Казан хоч і був цілий, але вже добре пощербився.
 - Д Квитки на спектакль були куплені для цілої школи.

2016 р. Додаткова сесія

17. Неправильно утворено форму ступеня порівняння прикметника в рядку
- А якнайзручніший
 - Б більш сучасний
 - В найелегантніший
 - Г менш корисніший
 - Д найбільш міцний

2017 р. Основна сесія

17. Помилку у творенні ступеня порівняння прикметника допущено в реченні
- А Нарешті настали найзаповітніші для кожного випускника дні, сповнені найприємніших вражень.
 - Б До свята діти вирішили купити квіти: для мами взяли троянди, найніжніші з-поміж усіх, які були, а для бабусі вибрали найяскравіші хризантеми.
 - В Студенти знають психологічну драму «Блакитна троянда» Лесі Українки як найекстраординарніший і найпрекрасніший твір поетеси.
 - Г Що більш відповідальна людина, то більш складне її життя, адже вона все хоче зробити бездоганно й для цього докладає неабияких зусиль.
 - Д Найважливіші відкриття людства, як не дивно, є найменш очікуваними: хто б міг собі уявити, що грибок стане джерелом пеніциліну.

2017 р. Додаткова сесія

12. Закінчення -ий має прикметник, утворений від слова
- А природа
 - Б дорога
 - В вечір
 - Г зовні
 - Д завтра

4.3. Числівник

6 клас – вивчення нового матеріалу;

11 клас – повторення вивченого матеріалу

Числівник як частина мови: значення, морфологічні ознаки, синтаксична роль. Типи відмінювання кількісних числівників. Порядкові числівники, особливості їх відмінювання. Особливості правопису числівників. Узгодження числівників з іменниками. Уживання числівників для позначення часу й дат

2008 р. Основна сесія

4. Числівник є в реченні

А Лінивий двічі ходить, скупий двічі платить.

Б Майнули в повітрі десятки крил – і голубина згряя знялась у блакить.

В Дуб уже ріс кількадесят років.

Г Стокілометрову відстань подолали дуже швидко.

10. Правильно поєднано іменники з числівниками в рядку

А двадцять два футболісти

Б три з половиною сантиметрів

В двадцять чотири учня

Г півтори літри

Д сім цілих і вісім десятих відсотків

14. Неправильно побудовано словосполучення

А п'ятнадцять хвилин десятого

Б зараз одинадцята

В за п'ять хвилин сьома

Г пів на першу

Д буду після дев'ятої

2009 р.

15. Правильно узгоджений числівник з іменником у реченні

А Квартет утворюють чотири виконавці.

Б До редакції надійшло два сценарія.

В Концерт тривав майже півтора години.

Г Для вистави слід використати чотирьох прожекторів.

Д Батальні сцени фільму знімали два з половиною місяців.

2010 р. I сесія

15. Правильну відмінкову форму числівника сімсот дев'яносто вісім наведено в рядку

А Р. в. семи сотень дев'яноста восьми

Б Д. в. сімсот дев'яноста вісьмом

В Зн. в. семисот дев'яноста вісім

Г Ор. в. сьомастами дев'яноста вісьма

Д М. в. (на) семисот дев'яноста вісьмох

2010 р. II сесія

21. Граматично правильна відповідь на запитання «Котра година?»

А дванадцять тридцять

Б половина дев'ятої

В десять хвилин першої

Г без двадцяти десять

Д за п'ять одинадцята

2010 р. III сесія

15. Правильну відмінкову форму числівника шістсот дев'яносто вісім наведено в рядку

А Р. в. шестиста дев'яноста восьми

Б Д. в. шестисот дев'яноста вісьмом

В Зн. в. шістсот дев'яноста вісім

Г Ор. в. шестистами дев'яноста вісьмома

Д М. в. (на) шестистах дев'яноста вісьмох

2011 р. I сесія

15. Правильну відмінкову форму числівника сто вісімдесят сім наведено в рядку

А Р. в. ста вісімдесяти семи

Б Д. в. сто вісімдесяти семи

В З. в. ста вісімдесят сім

Г О. в. ста вісімдесятьма сіма

Д М. в. (у) сто вісімдесяти семи

2011 р. II сесія

20. Неправильно побудовано словосполучення на позначення часу

А десять (хвилин) на десяту

Б чверть на одинадцятую

В без п'ятнадцяти десять

Г пів на дванадцятую

Д за п'ять (хвилин) шоста

2012 р. I сесія

17. Неправильно побудовано словосполучення

А п'ятнадцять хвилин десятого

Б зараз одинадцята

В за п'ять хвилин сьома

Г пів на першу

Д буду після дев'ятої

2012 р. II сесія

18. Граматично правильна відповідь на запитання «Котра година?»

А дванадцять тридцять

Б половина дев'ятої

В десять хвилин першої

Г без двадцяти десять

Д за п'ять одинадцята

2013 р. I сесія

17. Правильно поєднано іменник з числівником у рядку

А обидва хлопця

Б чотири поверха

В три десятих метри

Г два випускники

Д сто два клена

2013 р. II сесія

18. Неправильною є відмінкова форма числівника в рядку

А Р. в. трьохсот п'ятдесяти шести

Б Д. в. трьомстам п'ятдесяти шести

В Зн. в. триста п'ятдесят шість

Г Ор. в. трьомастами п'ятдесятьма шістьма

Д М. в. (на) трьохсот п'ятдесяти шести

2014 р. II сесія

18. Поручено норму відмінювання числівника в рядку

А Швидкість бігу гепарда – від сто двадцяти до сто сорока кілометрів за годину.

Б На змаганнях директор нагородив п'ятьох учнів.

В Серед восьмисот сорока семи приток Дніпра є велика річка Прип'ять.

Г Прийшовши на спортмайданчик, він зустрів там сімох однокласників.

Д Запорозька чайка вміщала від п'ятдесяти до сімдесяти козаків.

2015 р. Основна сесія

17. Закінчення і має іменник у рядку

- А обидві дівчин..
- Б півтора тижн..
- В три лікар..
- Г два муляр..
- Д чотири секунд..

2015 р. Додаткова сесія

13. НЕПРАВИЛЬНО побудовано словосполучення на позначення часу

- А десять (хвилин) на десяту
- Б чверть по одинадцятій
- В третя година десять хвилин
- Г за п'ять (хвилин) шоста
- Д без п'ятнадцяти десять

2017 р. Основна сесія

22. НЕПРАВИЛЬНО утворено відмінкову форму числівника в реченні

- А Українці дуже талановиті: до дев'ясто відсотків з них музикальні, здатні до музикування.
- Б Понад двісті років тому на території Лівобережної України з'явилося це мальовниче село.
- В Місяць мчить навколо Землі зі швидкістю три тисячі шістсот вісімдесят один кілометр за годину.
- Г Молоко містить близько ста різних речовин, має високі споживні властивості, зумовлені його хімічним складом.
- Д Деревоподібні кактуси виростають розгалуженими або зімкнутими і в діаметрі сягають двадцяти п'яти сантиметрів.

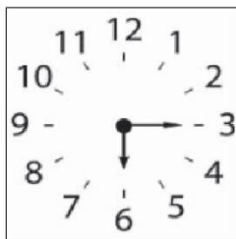
2017 р. Додаткова сесія

13. НЕПРАВИЛЬНО побудовано словосполучення на позначення часу

- А десять (хвилин) на десяту
- Б чверть по одинадцятій
- В третя година десять хвилин
- Г за п'ять (хвилин) шоста
- Д без п'ятнадцяти десять

2018 р. Основна сесія

14. Розгляньте рисунок. Правильними відповідями на запитання «Котра година?» будуть усі, ОКРІМ

- А шоста година п'ятнадцять хвилин
- Б п'ятнадцять хвилин сьомої
- В п'ятнадцять хвилин по шостій
- Г чверть на сьому
- Д чверть по шостій

4.4. Займенник

6 клас – вивчення нового матеріалу;

11 клас – повторення вивченого матеріалу

Займенник як частина мови: значення, морфологічні ознаки, синтаксична роль. Відмінювання займенників. Творення й правопис неозначених і заперечних займенників

2010 р. II сесія

15. Правильною є форма займенника в словосполученні

- А спілкуватися з їми
- Б на тім березі ріки

В з твого району
Г до наших батьків
Д всім підприємцям

2011 р. I сесія

12. Неправильно утворено форму слова у варіанті

А познімали пальта
Б у чистім полі
В усіх учасників
Г стежачи за дітьми
Д упродовж доби

2011 р. II сесія

23. Правильно написано всі займенники рядка

А дехто, ніякий, скільки-небудь, абищо
Б ніщо, будь-який, де-котрий, ніскільки
В будь-що, якийсь, аби-хто, що-небудь
Г нічий, хто-небудь, де-який, будь-чий
Д будь-хто, якийсь, ніякий, хто-зна-що

2013 р. I сесія

6. Неправильно побудовано речення

А Завжди будуть питання, на які людство, вочевидь, відповіді не знайде ніколи.
Б Першим розповів європейцям про Єгипет мандрівник та історик Геродот.
В За дорученням Київської археографічної комісії Шевченко робив замальовки пам'яток.
Г Письменник розповідає про внутрішній світ Івана Дідуха й чому він емігрує.

2013 р. II сесія

15. Правильно написано всі займенники в рядку

А дехто, ніякий, скільки-небудь, абищо
Б ніщо, будь-який, де-котрий, ніскільки
В будь-що, якийсь, аби-хто, що-небудь
Г нічий, хто-небудь, де-який, будь-чий
Д будь-хто, якийсь, ніякий, хто-зна-що

2014 р. I сесія

6. Неправильно побудовано речення

А Портретисти прагнуть відтворити настрій і почуття людини.
Б Крим дуже сподобався поетові та присвятив йому багато віршів.
В Музика здатна пробудити в нас і веселі, і похмурі емоції.
Г Актриса майстерно перевтілювалась у свою героїню й ніби жила її життям.

2014 р. II сесія

3. Правильною є форма займенника в словосполученні

А всім підприємцям
Б з твого району
В звернутися до їх
Г на тім березі ріки

4.5. Дієслово

7 клас – вивчення нового матеріалу;

11 клас – повторення вивченого матеріалу

Дієслово як частина мови: значення, морфологічні ознаки, синтаксична роль. Форми дієслова: дієвідмінювані, відмінювані (дісприкметник) і незмінні (інфінітив, дієприслівник, форми на -но, -то). Безособові дієслова. Способи дієслова: дійсний, умовний, наказовий. Творення форм умовного та наказового способів дієслів. Особові закінчення дієслів I та II дієвідміни. Чергування приголосних в особових формах дієслів теперішнього та майбутнього часу.

Дієприкметник як особлива форма дієслова: значення, морфологічні ознаки, синтаксична роль. Активні та пасивні дієприкметники. Творення активних і пасивних дієприкметників теперішнього й минулого часу. Дієприкметниковий зворот. Безособові форми на -но, -то.

Дієприслівник як особлива форма дієслова: значення, морфологічні ознаки, синтаксична роль. Дієприслівниковий зворот

2008 р. Основна сесія

17. Правильно вжито дієслівну форму в реченні
А Чи ти дасиш мені олівець?
Б Стань у центрі кімнати.
В Парламент ухвалє це рішення.
Г Давай зустрінемося о шостій.
Д Ходімо на вулицю.
20. Граматичну помилку допущено в реченні
А Листки, кружляючи й шарудячи, падають додолу.
Б Читаючи цей роман, у моїх очах з'явилися сльози.
В Дівчина йшла по дорозі, весело наспівуючи бадьюру пісеньку.
Г Безмежно зрадивши, Оксана закружляла в танку.
Д Відшукавши в Інтернеті інформацію, я зміг підготувати доповідь.
21. Правильно утворені всі форми дієприкметників у рядку
А накреслений, зшитий, роблячий, побачений
Б лежачий, посивілий, зліплений, нафарбований
В зацікавлений, помолодівший, уславлений, змарнілий
Г розвалений, посміхаючийся, палаючий, знайдений
Д оформлений, випечений, потемнівший, забутий

2009 р.

13. Граматично правильне продовження речення «Обираючи стиль одягу,..» подано в рядку
А витрачається багато часу.
Б зважайте на певні норми.
В підкреслюється індивідуальність.
Г велике значення має колір.
Д ваш гардероб має залежати від погоди.
21. Правильно утворені дієслівні форми в рядку
А лікувати – лічу, лікуєш, лікуйте
Б очолити – очолю, очолиш, очолить
В пролити – проллю, проллєш, пролийте
Г полоскати – полощу, полоскаєш, полощіть
Д провести – проводжу, проводиш, проводьте

2010 р. I сесія

17. Правильно утворено форму 3-ої особи множини від інфінітива
А бігти – біжуть
Б свистати – свистають
В хотіти – хотять
Г сідати – сидять
Д губити – гублять

2010 р. II сесія

14. Не можна замінити дієприслівниковий зворот підрядним обставинним у реченні
А Вийшовши з густого соснового лісу, ми побачили велике поле маків.
Б Євген Черниш сидів на траві оддалік, спершись підборіддям на руки.
В Квіти згортали пелюстки, відчуючи наближення нічної прохолоди.
Г Почувши про приїзд театру мініатюр, учні зібралися в актовому залі.

Д Працюючи в сучасних лабораторіях, потрібно мати глибокі знання.

17. Форму наказового способу має дієслово в словосполученні

А терміново подаймо звіт

Б терміново подають звіт

В терміново подаємо звіт

Г терміново подати звіт

Д треба терміново подати звіт

2010 р. III сесія

17. Правильно утворено форму третьої особи множини від інфінітива

А плавати – пливуть

Б возити – везуть

В водити – водють

Г сипати – сиплють

Д бігти – біжуть

2011 р. I сесія

17. Правильно утворено форму третьої особи множини від інфінітива

А проводити – проводять

Б полоти – полять

В кричати – кричуть

Г хотіти – хотять

Д бігти – біжать

20. Граматично правильне закінчення речення «Читаючи «Зачаровану Десну» О. Довженка...»

А збагачується ваше мовлення

Б ви збагачуєте своє мовлення

В звертається увага на багатство мови

Г вас зацікавлять багато епізодів

Д перед нами постає світ дитинства

2011 р. II сесія

21. Помилку в написанні особових закінчень дієслів допущено в рядку

А прочитаєте, змелете

Б створимо, розв'яжемо

В розгорнемо, клеєте

Г кричите, полють

Д скажемо, напишемо

2012 р. I сесія

6. Неправильно побудовано речення

А Побачивши в магазині нову енциклопедію, я захотів її переглянути.

Б Ще не ходячи до школи, мама читала мені вірші Марійки Підгірянки.

В Слухаючи доповідь однокласниці, ми робили деякі нотатки.

Г Створюючи виставу, режисер суттєво осучаснив текст класичної п'єси.

19. Неправильно утворено форму наказового способу дієслова в рядку

А пишемо

Б пишімо

В пиши

Г пишіть

Д хай пише

2012 р. II сесія

19. Правильно вжито дієслівну форму в реченні

А Чи ти дасиш мені олівець?

Б Стань у центрі кімнати.

В Парламент ухвале це рішення.

Г Давай зустрінемося о шостій.

Д Ходімте на вулицю.

2013 р. I сесія

12. Помилково вжито слово в рядку

А знаний у столиці

Б бувший у користуванні

В охочий відвідати виставку

Г необхідне для кожного

Д прикрі помилки

19. Граматичну помилку допущено в реченні

А Коли ми проходили повз вежу, годинник пробив шосту.

Б На годиннику була шоста, коли ми проходили повз вежу.

В Проходячи повз вежу, ми почули бій годинника.

Г Годинник пробив шосту, а ми тільки проходили повз вежу.

Д Проходячи повз вежу, годинник пробив шосту годину.

2013 р. II сесія

21. Перед виділеним сполучником і після нього НЕ треба ставити коми в реченні (розділові знаки пропущено)

А Явори й долини залила імла і несміливі й кволі встали зорі.

Б Тихий сон стуляє вії розігнавши давні мрії і втопивши їх в журбі.

В Нависло хмар глухе склепіння і шурхаючи крилами об них летять чайки.

Г Я кличу сонце і припале сріблястим порохом з долин воно пливе.

Д Сивим туманом оповило велетні-дерева і навіває сум така картина.

2014 р. I сесія

19. Неправильно утворено форму першої особи однини в рядку

А лазити – лажу

Б возити – вожу

В їздити – їдджу

Г сидіти – сиджу

Д водити – воджу

20. Граматично правильне продовження речення «Купуючи мобільний телефон,..» наведено в рядку

А не забудьте уточнити термін гарантії.

Б нам запропонували три різні марки.

В у нас виникли великі сумніви.

Г до дівчат привітно усміхнувся продавець.

Д у мене несподівано з'явилась ідея.

2014 р. II сесія

19. Немає помилок у дієслівних формах рядка

А колишемо, шлють, хотять

Б мовчимо, відповіси, клеїмо

В біжать, стелишся, їсиш

Г дуєте, стовбичать, кришуть

Д будять, гоють, засиплешся

2015 р. Основна сесія

20. Правильно утворено форму третьої особи множини від дієслова

А мріяти – мріять

Б мототи – мелють

В солити – солють

Г бігти – біжуть

Д ловити – ловлять

2015 р. Додаткова сесія

15. Правильно утворено всі форми дієприкметників у рядку
А лежачий, посивілий, побачений, оформлений
Б накреслений, зшитий, нафарбований, помолодівший
В зацікавлений, роблячий, уславлений, змарнілий
Г розвалений, потемнівший, палаючий, знайдений
Д зцілений, випечений, забутий, посміхаючийся

2016 р. Основна сесія

6. Граматично правильне речення утвориться, якщо до фрагмента «Переглянувши фільм,..» додати
А проводиться обов'язковий аналіз гри акторів.
Б хлопці поділилися своїми враженнями з нами.
В він надзвичайно сподобався всім моїм друзям.
Г з радістю знову перечитується художній твір.

2016 р. Додаткова сесія

19. Наказовий спосіб дієслова вжито в значенні іншого способу в рядку
А Мама каже, що скільки не дай книжок, а їм усе мало.
Б Ви, тату, їдьте, а я швидко наздожену вас і пішки!
В Берімо приклад із дерев: ростимо у височінь життя.
Г Хай не зітруться підкови, хай не підіб'ються ваші коні.
Д Схаменіться! Будьте люде, бо лихо вам буде.

2017 р. Основна сесія

18. У формі наказового способу наведено всі дієслова, ОКРІМ
А пиши
Б чеши
В неси
Г даси
Д проси

2017 р. Додаткова сесія

15. Правильно утворено всі форми дієприкметників у рядку
А лежачий, посивілий, побачений, оформлений
Б накреслений, зшитий, нафарбований, помолодівший
В зацікавлений, роблячий, уславлений, змарнілий
Г розвалений, потемнівший, палаючий, знайдений
Д зцілений, випечений, забутий, посміхаючийся

2018 р. Основна сесія

20. Граматично правильне речення можна утворити, якщо до фрагмента «Оглядаючи експозицію музею, ...» додати
А екскурсоводом було наведено невідомі факти про неї.
Б усі експонати вразили нас своїм різноманіттям.
В уважно слухайте гіда, робіть короткі записи.
Г наші знання з історії були дуже доречними.
Д це чудова можливість поринути в минуле.

4.6. Прислівник

7 клас – вивчення нового матеріалу;

11 клас – повторення вивченого матеріалу

Прислівник як частина мови: значення, морфологічні ознаки, синтаксична роль. Ступені порівняння прислівників: вищий і найвищий. Зміни приголосних при творенні прислівників вищого та найвищого ступенів. Правопис прислівників на -о, -е, утворених від прикметників і дієприкметників. Написання разом, окремо й через дефіс прислівників і сполучень прислівникового типу

2008 р.

Прочитайте текст і виконайте завдання

(1) Щороку під кінець травня земля набирається сили і її живлющі соки до сходу напоюють зело. (2) Саме під цю пору на Поліссі починає густо цвісти азалія. (3) Її жовтий цвіт мовби велетенське мереживо свічок, виготовлених із яркого воску, освітлює найтемніші закутки лісових хащ. (4) Душа від того яскравого суцвіття наповнюється бадьорим настроєм, веселішає, усе довкола набирає особливої урочистості. (5) Великі з жовтим відблиском пелюстки густо вигойдуються на тендітних ниточках, бутончики нагадують підвішену догори парасоллю.

5. Орфографічну помилку допущено в слові

- А щороку
- Б до сходу
- В довкола
- Г догори

2010 р. I сесія

Прочитайте текст і виконайте завдання

(1) Усе починається з дитинства, з колискової, з голосу материнської душі над колискою. (2) Уже в/перше звучання почутої мелодії на/вічно влітається для маленької дитини багатоголосся душі та світу. (3) Від/тепер відкривається шлях її радощам, смуткові й веселості, тривогам, і сподіванням. (4) І, на/певно, головному – взаємності з життям, зі світом. (5) Колискова – це не/наче душа, яка ходить навшпиньках.

3. Окремо в цьому тексті пишуться слова

- А в/перше
- Б від/тепер
- В на/певно
- Г не/наче

2010 р. III сесія

Прочитайте текст і виконайте завдання

(1) У моїй батьківщині на/світанні колишуться польовими доріжками навантажені хлібом вози. (2) Удосвіта часом кукурікають півні, вечорами линуть до/гори сині димочки. (3) У моїй батьківщині осінь по/тихеньку ступає в червоних чобітках завітчана в соняшники й китиці винограду. (4) Вечірні тумани заступають хороводи русалок, і зорі, на диво, сяють близько над землею, що/б можна було говорити до них. (5) У моїй батьківщині сонце ходить босоніж, підперезане бабиним літом, з червоною калиною в русьвому волоссі.

3. Окремо в цьому тексті пишеться сполука слів

- А на/світанні
- Б по/тихеньку
- В до/гори
- Г що/б

4. Прислівник виділено в словосполученні з тексту

- А польовими *доріжками*
- Б *часом* кукурікають
- В навантажені *хлібом*
- Г червоною *калиною*

2011 р. I сесія

16. Через дефіс пишуться всі прислівники рядка

- А віч/на/віч, по/домашньому, будь/де
- Б по/людськи, як/небудь, в/тричі
- В колись/то, хтозна/куди як/найбільше
- Г де/не/де, в/цілому, по/четверте
- Д на/радість, хоч/не/хоч, далеко/таки

2012 р. I сесія

Прочитайте текст і виконайте завдання

(1) Поза хатами стежка розширювалась і прямувала попід кам'яною горою до самісінького ліска. (2) Між деревами ховався невеличкий струмок, у ньому – завжди холодна й різка джерельна водиця. (3) Трохи віддалік дорога круто забирала праворуч, і опускалася в/низ до річки, блакитний відблиск якої було [...] видно з/верху дерева. (4) На/весні річка в цьому місці широко розливалася, затоплюючи собою велику ділянку землі, а влітку, коли вода спадала, на лузі селилося безліч усякої дрібної звірини, і великий птах там полював. (5) Аж ген від отого лісочка, що не/виразно синів удалині, і до високого пагорба був його луг.

8. Окремо в тексті треба писати сполуку слів

А з/верху

Б в/низ

В на/весні

Г не/виразно

15. Літеру и треба писати в кінці кожного прислівника в рядку

А по-лицарськ..., по-вовч..., завбільшк..., трич..

Б навкулачк..., заоч..., по-корейськ..., навпак..

В по-лисяч..., почаст..., пошепк..., навколішк..

Г мовчк..., по-угорськ..., зсередин..., по-латин..

Д по-людськ..., завглибшк..., трох..., насторож..

2013 р. II сесія

20. Через дефіс треба писати всі прислівники в рядку

А віч/на/віч, по/домашньому, будь/де

Б по/людськи, як/небудь, як/найбільше

В в/тричі, колись/то, хтозна/куди

Г де/не/де, в/цілому, по/четверте

Д до/речі, без/кінця/краю, далеко/таки

2015 р. Додаткова сесія

19. Окремо треба писати всі прислівники в рядку

А неждано/негадано, раз/у/раз, рано/вранці

Б сам/на/сам, без/кінця/краю, на/прикінці

В до/побачення, кінець/кінцем, на/щастя

Г хтозна/звідки, усього/на/всього, до/пізна

Д по/рідному, на/вприсядки, віч/на/віч

2017 р. Додаткова сесія

19. Окремо треба писати всі прислівники в рядку

А неждано/негадано, раз/у/раз, рано/вранці

Б сам/на/сам, без/кінця/краю, на/прикінці

В до/побачення, кінець/кінцем, на/щастя

Г хтозна/звідки, усього/на/всього, до/пізна

Д по/рідному, на/вприсядки, віч/на/віч

2018 р. Основна сесія

11. Помилку в написанні прислівника допущено в рядку

А зроду-віку, з давніх-давен, спрадавна

Б видимо-невидимо, анічичирк, аби-де

В як-не-як, в основному, по-чиновницьки

Г більш-менш, хтозна-коли, довкруги

Д по-четверте, всього-на-всього, щосереді

4.7. Службові частини мови

7 клас – вивчення нового матеріалу;

11 клас – повторення вивченого матеріалу

Прийменник як службова частина мови. Зв'язок прийменника з непрямыми відмінками іменника. Правопис прийменників.

Сполучник як службова частина мови. Групи сполучників за значенням і синтаксичною роллю: сурядні й підрядні. Групи сполучників за вживанням (одиночні, парні, повторювані) та за будовою (прості, складні, складені). Правопис сполучників.

Розрізнення сполучників та інших співзвучних частин мови.

Частка як службова частина мови. Правопис часток

2009 р.

16. Сполучник умови вжито в реченні
А Принеси води, бо дуже хочу пити.
Б З'явилися хмари, так що буде дощ.
В Коли бажання добре, то й дорога легка.
Г На те коня кують, щоб не спотикався.
Д Хоч була пізня осінь, день стояв погожий.

2010 р. I сесія

21. Частка не пишеться окремо у варіанті
А стало не/переливки
Б не/здужати всіх завдань
В не/покоїтися через погоду
Г не/дооцінювати друзів
Д говорити не/правду

2010 р. II сесія

18. Неправильно вжито прийменник у реченні
А Пожежа спалахнула через недотримання елементарних норм безпеки.
Б Уважно прочитайте інформацію про розмір ввізного мита.
В Один з енергоблоків електростанції зупинили на вимогу екологів.
Г Школярі знову мають вимушені канікули із-за лютих морозів.
Д У нашій школі вже кілька років поспіль працює дебатний клуб.

2011 р. I сесія

21. У реченні «Викладач дуже зрадив, ... почув самостійні судження студентів» може бути кожен з названих сполучників, окрім
А бо
Б адже
В тобто
Г оскільки
Д тому що

2012 р. I сесія

20. Правильно вжито прийменник у варіанті
А виконувати по зразку
Б вишивати по шовку
В лекція по історії
Г проживати по адресі
Д їхати по виклику

2012 р. II сесія

20. Неправильно вжито прийменник у реченні
А Пожежа спалахнула через недотримання елементарних норм безпеки.
Б Уважно прочитайте інформацію про розмір ввізного мита.
В Один з енергоблоків електростанції зупинили на вимогу екологів.
Г Школярі знову мають вимушені канікули із-за лютих морозів.
Д У нашій школі вже кілька років поспіль працює дебатний клуб.

2013 р. I сесія

20. Виділене слово є сполучником і його треба писати разом у реченні

- А Як/би дівчата не любили гомоніти, а мовчать.
- Б Як/би не було важко, іди до своєї мети.
- В Як/би знав я чари, що спиняють хмари.
- Г Як/би там не було, ми мали це перевірити.
- Д Як/би хотілося мені щастя знайти у світі.

2013 р. II сесія

- 6. Прийменник помилково вжито в реченні
- А Гол забили через помилку центрального захисника.
- Б Забудову здійснено згідно з ухвалою міської ради.
- В Завдяки бурі зруйновано багато автомобільних доріг.
- Г Літня екзаменаційна сесія триває аж до липня.

Прочитайте текст і виконайте завдання

(1) На календарі вже весна. (2) Хоча снігу не/має, про/те надворі мороз пробирає по спині... (3) Простую собі лісом, опутивши голову до/долу і лише зрідка оглядаючись навкруги. (4) Аж ось поміж деревами щось, схоже, забіліло... (5) Це підсніжники перші провидці весни, що не побоялися холоду. (6) Вони підняли свої голівки, неначе мовчки сповіщаючи: як/би не лютувала зима, весна не за горами. (7) І так мені радісно стало на серці, мов на світ народився, кудись зникли і холод, і мороз.

- 9. Окремо в тексті треба писати сполуку слів

- А не/має
- Б про/те
- В до/долу
- Г як/би

2015 р. Основна сесія

- 5. Неправильно вжито прийменник у словосполученні
- А вишивати по шовку
- Б зустрітися по обіді
- В зайти по неухважності
- Г відповідати по черзі

2015 р. Додаткова сесія

- 16. Правильно вжито прийменник у всіх рядках, ОКРІМ
- А тричі на місяць, на знак нашої дружби
- Б модне пальто по коліна, по останній моді
- В виконати за наказом, за всіма правилами
- Г близько п'ятої години, близько двох тонн
- Д ласий до меду, беручий до науки

2016 р. Основна сесія

- 20. Запропонована в дужках конструкція є НЕПРАВИЛЬНОЮ в рядку
- А заходи щодо поліпшення (заходи для поліпшення)
- Б усупереч постанові (незважаючи на постанову)
- В з початку експерименту (від початку експерименту)
- Г берегти на всякий випадок (берегти про всякий випадок)
- Д за місцем перебування (по місцю перебування)

2016 р. Додаткова сесія

- 4. Помилково вжито прийменник у рядку
- А заздрити із-за успіхів
- Б беручий до науки
- В майстер з ремонту
- Г хворіти на бронхіт

2017 р. Додаткова сесія

- 16. Правильно вжито прийменник у всіх рядках, ОКРІМ
- А тричі на місяць, на знак нашої дружби

Б модне пальто по коліна, по останній моді
В виконати за наказом, за всіма правилами
Г близько п'ятої години, близько двох тонн
Д ласий до меду, беручий до науки

5. Синтаксис

5.1. Словосполучення.

5, 8 клас – вивчення нового матеріалу;

11 клас – повторення вивченого матеріалу

Словосполучення й речення як основні одиниці синтаксису

2009 р.

14. Граматично правильно утворено словосполучення

А програміст по професії

Б відправити по пошті

В виплатити по сто гривень

Г дбайливий по відношенню до майна

Д подорожувати по європейським країнам

26. Утворіть граматично правильні словосполучення, поєднавши слова, позначені цифрами, та форми слова, позначені буквами

1 згідно

2 наполягати

3 навчати	Б принципам		
4 зраджувати	В на принципах		
	Г принципів		
А принципи	Д	3	принципами

2013 р. I сесія

24. Утворіть граматично правильні словосполучення.

1 згідно	А наказам
2 відповідно	Б наказами
3 керуючись	В наказів
4 усупереч	Г до наказів
	Д з наказами

2013 р. II сесія

19. Граматичну помилку допущено в рядку

- А милуватися чудовим світанком
- Б запропонувати вам перелік
- В дивуватися з його поведінки
- Г стосуватися моїх приятелів
- Д наслідувати відомій актрисі

2014 р. I сесія

21. Граматичну помилку допущено в рядку

- А позначитися на звучанні хору
- Б знатися на джазовій музиці
- В опанувати складний інструмент
- Г наслідувати великому піаністу
- Д вибачити їй невдале виконання

2014 р. II сесія

12. Редагування потребує сполука в рядку

- А упродовж місяця, на протязі місяця
- Б згадати між іншим, принагідно згадати
- В дотепер не з'ясовано, досі не з'ясовано
- Г насамперед знати, передусім знати
- Д знайти без зволікань, знайти негайно

5.2. Речення

5, 8 клас – вивчення нового матеріалу;

11 клас – повторення вивченого матеріалу

5.2.1. Просте двоскладне речення

Речення як основна синтаксична одиниця. Граматична основа речення.

Порядок слів у реченні. Види речень за метою висловлювання (розповідні, питальні й спонукальні); за емоційним забарвленням (окличні й неокличні); за будовою (прості й складні); за складом граматичної основи (двоскладні й односкладні); за наявністю чи відсутністю другорядних членів (непоширені й поширені); за наявністю необхідних членів речення (повні й неповні); за наявністю чи відсутністю ускладнювальних засобів (однорідних членів речення, вставних слів, словосполучень, речень, відокремлених членів речення, звертань)

Підмет і присудок як головні члени двоскладного речення. Зв'язок між підметом і присудком

2008 р.

3. Простим є речення

А По діброві вітер виє, гуляє по полю, край дороги гне тополю до самого долу.

Б На узліссі і галявині зеленіє перший ряс і цвітуть проліски та сон-трава.

В Шелестить пожовкле листя, по діброві гуляють хмари.

Г Пам'ять могла б убити нас, коли б не мала рятівної властивості забувати.

22. Поширеним є речення

А Хай кожен із вас заспіває.

Б Гостям весело.

В Дідусь буде відпочивати.

Г Хлопець виявився не ликом шитий.

Д Край неба жеврів.

2010 р. I сесія

22. Спонукальним є речення

А Жінки втомились бути непрекрасними.

Б За правду, браття, єднаймося щиро.

В Весна прийшла, та якось несподівано!

Г Шматок землі, ти звешся Україною.

Д Дрібнота будь не годна ворогами.

2011 р. I сесія

Прочитайте текст і виконайте завдання

(1) Навколо аеродрому лежали пшеничні поля, розбавлені яскраво-ядучими квітами, над якими тягуче нависали оси. (2) Зранку сонце прогрівало асфальт і сушило траву, що пробивалася крізь бетонні плити. (3) Біля злітної смуги рвалися на вітрі полотнища прапорів, тяглися дерева, обплетені павутиною й запалені гострим ранковим світлом. (4) Над аеродромом безмежно нависало небо раннього червня, воно розгорталося під вітром, лунко підіймалося, й опадало вниз. (5) Оглушуючи ранок своїм допотопним дуднінням, [...] розвертався над сонним містечком, будячи його з легкого та примарного сну.

6. Простим є речення

А друге

Б третє

В четверте

Г п'яте

2012 р. I сесія

Прочитайте текст і виконайте завдання

(1) Поза хатами стежка розширювалась і прямувала попід кам'яною горою до самісінького ліска. (2) Між деревами ховався невеличкий струмок, у ньому – завжди холодна й різка джерельна водиця. (3) Трохи віддалік дорога круто забирала праворуч, і опускалася в/низ до річки, блакитний відблиск якої було [...] видно з/верху дерева. (4) На/весні річка в цьому місці широко розливалася, затоплюючи собою велику ділянку землі, а влітку, коли вода спадала, на лузі селилося безліч усякої дрібної звірини, і великий птах там полював. (5) Аж ген від отого лісочка, що не/виразно синів удалині, і до високого пагорба був його луг.

9. Простим є речення

А перше

Б друге

В третє

Г п'яте

10. Пунктуаційну помилку допущено в реченні

А першому

Б другому

В третьому

Г четвертому

2012 р. II сесія

6. Неправильно побудовано речення

А Князь Святослав був мудрим і хоробрим полководцем.

Б Козаки були озброєні пістолями й мушкетами.

В Авторами стрілецьких пісень часто є невідомі поети й композитори.

Г У полон узяли двох генералів й один документ.

Прочитайте текст і виконайте завдання

(1) Навесні ми часто блукали сонячними пагорбами поміж торішнім листям визбируючи перші не/сміливі фіалки, вдихали міцний і п'янкий дух землі. (2) А коли забував зеленню травень, завітчав широкі, не/приховані від людського ока луги ромашками, усе наче потонуло в білому морі, якому не/має кінця-краю. (3) Ковтаєш трепетний запах квітів, і тебе вабить кудись у не/звідане. (4) А згори ніжно припікає сонечко, у чистому прозорому небі – ні хмаринки, тільки лине [...] пісня жайворонка.

9. Простим є речення

А перше

Б друге

В третє

Г четверте

2013 р. I сесія

Прочитайте текст і виконайте завдання

(1) Прилинули не/зліченні теплі молдавські вітри, насунуло з півдня велике жовте одноманіття. (2) Наставали дедалі кращі й легкі наче мильні бульбашки дні, і кожний видавався так до краю шляхетним, що всяка хвиля тривання була чудом надмірним і ще не/звіданим. (3) У тиші глибоких і гарних днів змінювалась не/помітно тканина листків. (4) Аж певного дня дерева постали в солом'яному вогні цілком здема матеріалізованого листя, у красі легкій, як відцвілі пелюстки, як прекрасні пави й фенікси, котрі мусять лишень схитнутись і затріпотіти, щоб струсити те злиняле та не/потрібне пір'я.

9. Роль підмета виконують слова, виділені в усіх рядках, ОКРІМ

А молдавські *вітри*

Б *кожний* видавався

В *хвиля* тривання

Г не/потрібне *пір'я*

2014 р. I сесія

26. Установіть відповідність між способом вираження підмета та прикладом речення з таким підметом.

Спосіб вираження підмета

1 іменник

2 прикметник, що переходить в іменник

3 дієприкметник, що переходить в іменник

4 словосполучення

А Увік я вірна буду, мій сердечний друже.

Б І забуте в душі ожива.

В І дивились на мене ті очі, як веселки, з-під маєва брів.

Г Сміливі завжди мають щастя.

Д Ішли дві долі різними шляхами.

Приклад

2014 р. II сесія

Прочитайте текст і виконайте завдання

(1) Дуб здавна постає як символ незламної сили, могутності та переможного довголіття.

(2) У селі (В,в)ерхня Хортиця, яке нині перетворилося на передмістя Запоріжжя, височить дуб-велетень, вік якого понад вісімсот років. (3) Ще за часів (К,к) іївської Русі з

брунатного жолудя проклюнувся паросток і, набираючи, сили, згодом перетворився на розлоге дерево. (4) Під ним проходили мешканці (П,п)івденних степів, у його затінку вони відпочивали, ховалися від дощу або палючого сонця. (5) Нині над дубом-велетнем мчать реактивні лайнери, пролітають штучні супутники (З,з) емлі, а він, як і колись, живе, зеленіє, задумливо шумить серед безкраїх рідних обширів.

9. Простим є речення друге третє

А друге

Б третє

В четверте

Г п'яте

2015 р. Основна сесія

Прочитайте текст і виконайте завдання

(1) Холодні осінні тумани клубочаться в/горі і спускають на землю мокрі коси. (2) Пливе в сірі без/вісті нудьга, пливе [...], і стиха хлипає сум. (3) Плачуть голі дерева, плачуть солом'яні стріхи, умивається сльозами вбога земля і не/знає, коли усміхнеться. (4) Міради дрібних крапель спадають до/долу, і пливуть, змішані землею, брудними потоками. (5) Недобрі думи крутяться тут, над головою, висять.

10. Пунктуаційну помилку допущено в реченні

А першому

Б другому

В третьому

Г четвертому

2015 р. Додаткова сесія

22. Прочитайте речення.

Як ви знаєте(1) перпетуум-мобіле – це вічний двигун(2) над винаходом якого(3) людство довго билосся(4) аж доки не усвідомило неможливість такого пристрою(5) зважаючи хоча б на тертя та закони механіки.

Кому треба ставити на місці всіх цифр, ОКРІМ

А 1

Б 2

В 3

Г 4

Д 5

2016 р. Основна сесія

22. НЕПРАВИЛЬНО побудовано речення

А Сучасна людина переймається чистотою води й повітря.

Б Автомобілі й теплові електростанції забруднюють атмосферу.

В Якість питної води залежить від умов очищення й транспортування.

Г У всіх країнах світу, Заходу є серйозні програми захисту довкілля.

Д І науковці, і громадські організації проводять моніторинг стану довкілля.

25. З'ясуйте, яким членом речення є виділений фрагмент.

Член речення

Речення

1 підмет

А Щирі друзі *гличики не поб'ють*.

2 присудок

Б *Учора*шні ніби сон, що випурхнув з очей.

3 означення

В На десерт подали *кисіль з вишень*.

4 обставина

Г *Перехожі з подивом* поглядали на дівчину.

Д *Русявий день* гаптує *сни* світанню.

2016 р. Додаткова сесія

5. Потребують редагування всі речення, ОКРІМ

А На березі річки стояли припнуті човни, рибалки й дітлахи.

Б Ми з друзями їли та насолоджувалися ягодами лісової малини.

В Остап, підійшовши до села, почув гелготання гусей та стріхи хат.

Г Дрібні краплі дощу билися об шибку й повільно стікали донизу.

2016 р. Додаткова сесія

Прочитайте текст і виконайте завдання

(1) Після не/довгої темної ночі починало світати. (2) Край неба вже горів не/рожевим огнем, а ясно-червоним полум'ям. (3) Промайнула хвилина, друга – і пучок жовтогарячого світла заіскрився, розливаючись по горах і лісах. (4) Повітря було кришталево чисте, *прозоре*. (5) Сонце обливало землю яскравим світлом, гріло, пестило теплом свого *проміння*. (6) Обізвалася трава не/впевненими голосами *тисячі* тендітних мешканців: коників, джмелів, комариків. (7) У повітрі бриніла не/перевершена жайворонкова пісня. (8) Прокинулось *усе*.

8. У ролі підмета вжито в тексті виділене слово

А прозоре

Б проміння

В тисячі

Г усе

2017 р. Основна сесія

20. Прочитайте речення.

Лише частина студентів ... опанувати правила вимови ..., хоч Оксана Семенівна, як досвідчений викладач, ... цій темі чимало часу.

Грамотично правильним є варіант послідовного заповнення пропусків

А змогли, важкими французькими звуками, приділила

Б змогла, важкими французькими звуками, приділив

В змогли, важких французьких звуків, приділив

Г змогли, важкими французькими звуками, приділила

Д змогла, важких французьких звуків, приділила

5.2.2. Другорядні члени речення у двоскладному й односкладному реченні

Означення. Прикладка як різновид означення. Додаток. Обставина.

Порівняльний зворот

5, 8 клас – вивчення нового матеріалу;

11 клас – повторення вивченого матеріалу

2009 р.

27. З'ясуйте, яким членом речення є виділені слова

1 підмет

Б Як розбещує людину сама можливість *принижувати* інших!

2 присудок

3 означення

В Не дивиться їм грізно в очі *«завтра»*.

4 обставина

Г А він стоїть *наперекір* усім *напастям*.

А Молодість *здатна*

Д Народ шукає *в геніях* себе.

творити несподіване й *неймовірне*.

2010 р. I сесія

14. Грамотичну помилку допущено в реченні

А Що вища культура народу, духовна та матеріальна, то вища й міцніша позиція його мови.

Б Відомо, що творча своєрідність художника найповніше виявляється в його книгах.

В Коли маєш дар, успадкований від матері, від рідного народу, то обов'язок твій – народіві його й повернути.

Г Остап Вишня палко захоплювався та змальовував на сторінках своїх творів дивовижну українську природу.

Д Коли заповіт Альфреда Нобеля оприлюднили, виникли найсуперечливіші чутки та судження.

2010 р. II сесія

24. З'ясуйте синтаксичну роль виділених слів (цифра позначає наступне слово).
Мова (1)Гоголя – це своєрідний український (2)«говір» за мелодикою, синтаксисом, словником, тому важко рівнопотужно перекласти (3)Гоголя українською: втрачається (4)неповторний аромат українськості.

А іменна частина присудка

Б прямий додаток

В непрямий додаток

Г узгоджене означення

Д неузгоджене означення

2010 р. III сесія

14. Граматичну помилку допущено в реченні

А У п'єсах Шекспіра «Гамлеті» та «Королі Лірі» порушено вічні проблеми буття.

Б Прототипом Нори в «Ляльковому домі» Ібсена є письменниця Лаура Кілер.

В Які засоби комічного вжив Микола Гоголь у «Мертвих душах»?

Г Палац, який змальовує Міцкевич у сонеті «Бахчисарай уночі», належав ханові Гірею.

Д Почесне місце в бібліотеці Жуля Верна належало творам Даніеля Дефо та Фенімора Купера.

2011 р. I сесія

13. Неправильно побудовано речення

А Письменник прагнув розповісти про внутрішній світ Івана Дідуха й чому він емігрує.

Б Першим розповів європейцям про Єгипет невтомний мандрівник та історик Геродот.

В Працюючи з художнім словом, Емма Андіївська виходить за рамки стандарту й буденщини.

Г За дорученням Київської археографічної комісії Шевченко робив замальовки пам'яток української історії й архітектури.

Д У людства завжди були й будуть питання, на які воно, вочевидь, відповіді не знайде ніколи.

2012 р. I сесія

25. З'ясуйте синтаксичну роль виділених у реченні слів (цифра позначає наступне слово).

Українській класичній (1)прозі (2)завжди була (3)властива яскрава (4)поетичність.

А підмет

Б присудок

В означення

Г додаток

Д обставина

2012 р. II сесія

27. З'ясуйте, яким членом речення є виділені слова.

Член речення

1 підмет

2 присудок

3 означення

4 обставина

Приклад

А Я лиш *син* народу.

Б Весна захлилася буйним цвітом *вишень*.

В *Писати* вірші – жить непросто.

Г І гнеться дерево *від плоду*.

Д Русявий день гаптує *сни* світланню.

2013 р. I сесія

Прочитайте текст і виконайте завдання

(1) Прилинули не/зліченні теплі молдавські вітри, насунуло з півдня велике жовте одноманіття. (2) Наставали дедали кращі й легкі наче мильні бульбашки дні, і кожний видавався так до краю шляхетним, що всяка хвиля тривання була чудом надмірним і ще не/звіданим. (3) У тиші глибоких і гарних днів змінювалась не/помітно тканина листків. (4) Аж певного дня дерева постали в солом'яному вогні цілком здема матеріалізованого листя, у красі легкій, як відцвілі пелюстки, як прекрасні пави й фенікси, котрі мусять лишень схитнутись і затріпотіти, щоб струсити те злиняле та не/потрібне пір'я.

10. Пунктуаційну помилку допущено в реченні

А першому

Б другому

В третьому

Г четвертому

2014 р. I сесія

Прочитайте текст і виконайте завдання

(1) На картинах неаполітанської школи без кінця старіється післяполудень, немов побачений крізь темну пляшку. (2) Потемніле сонце, здається, в'яне на очах у тих пропащих красвидах, мов у переддень космічної катастрофи. (3) Старечі світанки, жовті, як пергамент, солодкі від мудрості, як пізні вечори! (4) Передполудні усміхаються хитро, як пожовклі старі книги. (5) День осінній, той старий пройдисвіт бібліотекар, який лазить у вицвілому халаті по драбинах, і куштує конфітюри всіх віків і культур!

10. Пунктуаційну помилку допущено в реченні

А першому

Б другому

В четвертому

Г п'ятому

2014 р. II сесія

28. З'ясуйте, яким членом речення є виділені слова.

Член речення

Речення

1 підмет

А Щирі друзі *гличика не поб'ють*.

2 присудок

Б *Учора*ніби сон, що випурхнув з очей.

3 означення

В На десерт подали сік *із полуниць*.

4 обставина

Г *Перехожі з подивом* поглядали на дівчину.

Д Ніч осіння на *дощ* і туман багата.

2015 р. Додаткова сесія

Прочитайте текст і виконайте завдання

(1)Леся Українка завжди прагнула не/звичайної краси та спокою душі й шукала їх не лише в рідній Україні, а й у Грузії. (2)До речі цей край вона [...] завдяки грузинському студентові Нестору, який квартирував у будинку Косачів у Києві. (3)Леся навчала його французької та любові до України, а він її – грузинської та любові до Грузії. (4)Життєвий шлях Лесі Українки нагадує не/суцільне тло, а різнокольорові шматочки скла – новоград-волинський, київський, грузинський, італійський, єгипетський. (5)Це сходинки до творчої вершини й до не/оборотної вічності, що скріплені ниткою одного не/повторного життя.

8. У ролі означення в тексті виступає іменник

А краси

Б душі

В любові

Г шматочки

2016 р. Основна сесія

21. Виділене слово можна замінити порівняльним зворотом у реченні

А Підняв тоді дід свої очі на мене й *вороном* глянув.

Б Серця людей добрих завжди сповнені *щастям*.

В А чого ж ти, хлопче, своєю *головою* не подумав?

Г До складного іспиту я готувалася цілими *днями*.

Д Аматорським *хором* нашого класу керувала Марина.

2017 р. Основна сесія

25. З'ясуйте, яким членом речення є виділене слово.

Член речення

3 означення

1 підмет

4 обставина

2 додаток

Приклад речення

А Як кажуть у народі, життя прожити – не поле *перейти*.

Б Перед виходом з дому Орест

затримався *перевірити* квитки на потяг.

В Як виховує людину сама можливість *зробити* добро!

Г Батьки повинні *навчити* дитину долати життєві перешкоди.

Д *Відчувати* радість за успіхи ближнього – ознака альтруїзму.

2017 р. Додаткова сесія

Прочитайте текст і виконайте завдання

(1)Леся Українка завжди прагнула не/звичайної *краси* та спокою *душі* й шукала їх не лише в рідній Україні, а й у Грузії. (2)До речі цей край вона [...] завдяки грузинському студентові Нестору, який квартирував у будинку Косачів у Києві. (3)Леся навчала його французької та *любові* до України, а він її – грузинської та любові до Грузії. (4)Життєвий шлях Лесі Українки нагадує не/суцільне тло, а різнокольорові *шматочки* скла – новоград-волинський, київський, грузинський, італійський, єгипетський. (5)Це сходинки до творчої вершини й до не/оборотної вічності, що скріплені ниткою одного не/повторного життя.

8. У ролі означення в тексті виступає іменник

А краси

Б душі

В любові

Г шматочки

22. Прочитайте речення.

Як ви знаєте(1) перпетуум-мобіле – це вічний двигун(2) над винаходом якого(3) людство довго билосся(4) аж доки не усвідомило неможливість такого пристрою(5) зважаючи хоча б на тертя та закони механіки.

Кому треба ставити на місці всіх цифр, ОКРІМ

А 1

Б 2

В 3

Г 4

Д 5

5.2.3. Односкладні речення

Граматична основа односкладного речення. Типи односкладних речень за способом вираження та значенням головного члена: односкладні речення з головним членом у формі присудка (означено-особові, неозначено-особові, узагальнено-особові, безособові) та односкладні речення з головним членом у формі підмета (називні)

8 клас – вивчення нового матеріалу;

11 клас – повторення вивченого матеріалу

2008 р.

25. Установіть відповідність.

Речення

1 безособове

2 означено-особове

3 неозначено-особове

4 двоскладне неповне

Приклади

А Ясенець – дуже гарна рослина.

Б Не можна пройти повз привабливі білі або рожеві пелюсткові квітки, зібрані у китицеподібні суцвіття.

В Має цупке листя, схоже формою на листочки ясеня.

Г Мабуть, тому й назвали його лагідним словом ясенець.

Д Тож, ідучи полем, зверни увагу на цю цікаву рослинку.

2010 р. I сесія

27. З'ясуйте вид поданих простих речень.

Вид речення

- 1 означено-особове
- 2 неозначено-особове
- 3 узагальнено-особове
- 4 безособове

Приклад

- А Танцюють, співають, веселяться на вулиці.
- Б Лінивим не находишся – ледачим не наробишся.
- В Мило мені та спокійно серед тої лісової тиші.
- Г Усоте прославляю буйноту життя.
- Д З неба, як розтоплене золото, плетється світ сонця.

2010 р. II сесія

26. З'ясуйте вид поданих простих речень.

Вид речення

- 1 означено-особове
- 2 неозначено-особове
- 3 узагальнено-особове
- 4 безособове

Приклад

- А Задзвонили у Констанці рано в усі дзвони.
- Б Учи дітей не страшкою, а ласкою.
- В Із можливого в чудесне перекинуто мости.
- Г Вечірнє сонце, дякую за день!
- Д Яка орда нам гідність потоптала?

2010 р. III сесія

26. З'ясуйте вид поданих простих речень.

Вид речення

- 1 означено-особове
- 2 неозначено-особове
- 3 узагальнено-особове
- 4 безособове

Приклад

- А Усоте прославляю буйноту життя.
- Б Снігами вкрилися поля і луки.
- В Пахне гіркотою осені.
- Г Радять мені жити без ілюзій.
- Д Журбою біді не пособиш.

2011 р. I сесія

27. З'ясуйте вид наведених простих речень.

Вид речення

- 1 називне
- 2 означено-особове
- 3 узагальнено-особове
- 4 безособове

Речення

- А Лови летючу мить життя.
- Б І жити спішити треба...
- В З усіх утрат найважча втрата часу.
- Г Судженого конем не об'їдеш.
- Д Людське життя...

2011 р. II сесія

24. З'ясуйте вид наведених простих речень.

Вид речення

- 1 називне
- 2 означено-особове
- 3 неозначено-особове
- 4 безособове

Приклад

- А Яку ще хочем більшу славу укласти в блідість власних слів?
- Б Криштальний промінь сміливого сонця.
- В Мовчанка мудрості довкола.
- Г Заморосило осінь у сльозу.
- Д Таких чекають все життя заради миті.

2012 р. I сесія

26. З'ясуйте типи односкладних речень.

Тип односкладного речення

- 1 називне
- 2 означено-особове
- 3 неозначено-особове

4 безособове

Приклад

- А Шкода даремно згаяного часу.

Б Гостей зустрічали щиро, з хлібом-сіллю.

В Кришталевий промінь сміливого сонця.
Г Допоки горіти буде долоні твоєї дотик.
Д Поверни золоті її очі, сині хвилі і вітер весни.

2012 р. II сесія

26. З'ясуйте типи односкладних речень.

Тип односкладного речення

- 1 означено-особове
- 2 узагальнено-особове
- 3 неозначено-особове
- 4 безособове

Приклад

- А На жаль, забули свою історію.
- Б Заморосило осінь у сльозу.
- В Смолою пахне дощок білий ряд.
- Г Згаяного часу конем не доженеш.
- Д Подбати мушу про тебе.

2013 р. I сесія

26. Доберіть приклад до кожного виду речення.

Вид речення

- 1 називне
- 2 означено-особове
- 3 неозначено-особове
- 4 безособове

Приклад

- А Яку ще хочем собі славу?
- Б Солодке тяжіння земної орбіти.
- В В моїй сльозі є сіль землі.
- Г Небо затягло сизими хмарками.
- Д Тут уміють цінувати працю хлібороба.

2013 р. II сесія

26. Доберіть приклад до кожного виду речення.

Вид речення

- 1 означено-особове
- 2 неозначено-особове
- 3 узагальнено-особове
- 4 безособове

Приклад

- А Пахне гіркотою осені.
- Б Раніше в Україні на щодень пекли житній хліб.
- В Старезний, густий, предковичний ліс на Волині.
- Г Чесне діло роби сміло.
- Д Сади свій сад, плекай свої надії.

2014 р. II сесія

27. Установіть відповідність між видом односкладного речення та його прикладом.

Вид односкладного речення

- називне
- означено-особове
- неозначено-особове
- безособове

Приклад

- А Допоки горіти буде долоні твоєї дотик.
- Б Поверни золоті її очі, сині хвилі і вітер весни.
- В Кришталевий промінь сміливого сонця.
- Г Шкода даремно згаяного часу.
- Д Гостей зустрічали щиро, з хлібом-сіллю.

2015 р. Додаткова сесія

27. Установіть відповідність між видом односкладного речення та його прикладом.

Вид односкладного речення

- 1 означено-особове
- 2 неозначено-особове
- 3 безособове
- 4 називне

А Між тобою й мною – семизначний код...

Б Курна дорога, приспана туманом...

В З якого краю до тебе, сонце, підійти?

Г Шукай в телефоні мій слід, цілуй у вікно мої губи...

Д Деся поруч співали ніжно, щемливо

Приклад речення

2016 р. Додаткова сесія

24. Установіть відповідність між видом односкладного речення та його прикладом.

Вид односкладного речення

- 1 означено-особове

2 неозначено-особове

- 3 безособове

- 4 називне
- Приклад
- А Сьогодні відзначають День українського козацтва.
- Б Ліворуч вузесенька стежка через густий чагарник.
В Як гарно в дивовижних степах Слобожанщини!
Г Журливе звучання дудука – вірменської флейти...
Д Надішли друзів привітання з перемогою в конкурсі.

2017 р. Основна сесія

27. Установіть відповідність між видом односкладного речення та його прикладом.

Вид односкладного речення	Приклад речення
1 означено-особове	А Не тікай від мене у світ своїх ілюзій.
2 неозначено-особове	Б У житті таке буває тільки раз.
3 безособове	В Гаслом завзято нас кличуть уперед.
4 називне	Г Войовничих гетьманів стара булава...
Д Один лиш раз на все життя не вистачає каяття.

2017 р. Додаткова сесія

27. Установіть відповідність між видом односкладного речення та його прикладом.

Вид односкладного речення	А Між тобою й мною – семизначний код...
1 означено-особове	Б Курна дорога, приспана туманом...
2 неозначено-особове	В З якого краю до тебе, сонце, підійти?
3 безособове	Г Шукай в телефоні мій слід, цілуй у вікно мої губи...
4 називне	Д Десь поруч співали ніжно, щемливо.

Приклад речення

2018 р. Основна сесія

27. Доберіть приклад до кожного типу односкладного речення.

Тип односкладного речення	Приклад речення
1 означено-особове	А У королівстві дзеркал – лабіринт аватарів.
2 неозначено-особове	Б І дороги вперед тут тобі не підкажуть.
3 безособове	В Тут ні вітру, ні променів сонця нема.
4 називне	Г Упізнаєш себе у віддзеркаленій парі.
Д Дивовижної казки мудрі слова...

5.2.4. Просте ускладнене речення

Речення з однорідними членами. Узагальнювальні слова в реченнях з однорідними членами. Речення зі звертанням. Речення зі вставними словами, словосполученнями, реченнями, їх значення.

Речення з відокремленими членами. Відокремлені означення, прикладки – непоширені й поширені. Відокремлені додатки, обставини. Відокремлені уточнювальні члени речення. Розділові знаки в ускладненому реченні

**5, 8 клас – вивчення нового матеріалу;
11 клас – повторення вивченого матеріалу**

2008 р.

Прочитайте текст і виконайте завдання

(1)Щороку під кінець травня земля набирається сили і її живлющі соки до сходу напоюють зело. (2) Саме під цю пору на Поліссі починає густо цвісти азалія. (3) Її жовтий цвіт мовби велетенське мереживо свічок, виготовлених із ярого воску, освітлює найтемніші закутки лісових хащ. (4) Душа від того яскравого суцвіття наповнюється бадьорим настроєм, веселішає, усе довкола набирає особливої урочистості. (5) Великі з жовтим відблиском пелюстки густо вигойдуються на тендітних ниточках, бутончики нагадують підвішену догори парасолю.

7. Відокремленим означенням ускладнено речення

А перше

Б друге

В третє

Г п'яте

18. Вставне слово, що вказує на послідовність і зв'язок думок, ужито в реченні

А Отже, сполучники поділяємо на сурядні й підрядні.

Б Кожна наукова теза, безперечно, вимагає доказів.

В Такі експерименти, очевидно, необхідно продовжувати.

Г Зміст цього поняття, на мою думку, треба уточнити.

Д Вирішити проблему допоміг би, мабуть, такий експеримент.

2009 р.

Прочитайте текст і виконайте завдання до нього.

(1)Постукала весна в прозорий кришталь вікон, торкнулася серця лоскїтливим подихом травня й невтримно поманила в замріяний гай. (2)А в гаю синїми вогниками коливаються на тонких стебельцях проліски. (3)Схожі вони на бірюзові намистинки розгублені чієюсь невинною рукою між вузьких листочків боязкої травиці. (4)Може, то безжурний жайвір бризнув на галявину іскри невичерпного натхнення чи соромлива синичка розсипала зерна свого пестливого співу?

6. Пунктуаційну помилку допущено в реченні

А першому

Б другому

В третьому

Г четвертому

7. Вставне слово є в реченні

А першому

Б другому

В третьому

Г четвертому

2010 р. I сесія

Прочитайте текст і виконайте завдання

(1) Усе починається з дитинства, з колискової, з голосу материнської душі над колискою.

(2) Уже в/перше звучання почутої мелодії на/вічно вплітається для маленької дитини багатоголосся душі та світу. (3) Від/тепер відкривається шлях її радощам, смуткові й веселості, тривогам, і сподіванням. (4) І, на/певно, головному – взаємності з життям, зі світом. (5) Колискова – це не/наче душа, яка ходить навшпиньках.

5. Вставне слово вжито в реченні

А першому

Б третьому

В четвертому

Г п'ятому

7. Пунктуаційну помилку допущено в реченні

А першому

Б другому

В третьому

Г четвертому

2010 р. II сесія

Прочитайте текст і виконайте завдання

(1) Стояла тиха травнева ніч у буянні зела й кипінні садів. (2) Шаленіли в лузі солов'ї, кумкали жаби, кричали горлиці. (3) І носила в ту не/ймовірну весняну молоду ніч із срібної криниці срібним цеберцем срібну воду зозуля і (...) її по землі. (4) Вилила добрий ківш і на Андрія. (5) Від/того прокинувся, та побрів під розчахнуту липу. (6) На душі було срібно й високо. (7) Дослухався тихої й радісної музики небес, удивлявся в ту не/звідану глибіню. (8) Від/нині знав, що там живе вічна й свята таїна.

7. Пунктуаційну помилку допущено в реченні

- А другому
- Б третьому
- В п'ятому
- Г восьмому

2010 р. III сесія

Прочитайте текст і виконайте завдання

(1) У моїй батьківщині на/світанні колишуться польовими доріжками навантажені хлібом вози. (2) Удосвіта часом кукурікають півні, вечорами линуть до/гори сині димочки. (3) У моїй батьківщині осінь по/тихеньку ступає в червоних чобітках завітчана в соняшники й китиці винограду. (4) Вечірні тумани заступають хороводи русалок, і зорі, на диво, сяють близько над землею, що/б можна було говорити до них. (5) У моїй батьківщині сонце ходить босоніж, підперезане бабиним літом, з червоною калиною в русьвому волоссі.

6. Вставне слово є в реченні

- А другому
- Б третьому
- В четвертому
- Г п'ятому

7. Пунктуаційну помилку допущено в реченні

- А другому
- Б третьому
- В четвертому
- Г п'ятому

22. Звертання є в реченні

А Усе, чим я щасливий і багатий, я мушу рідним словом оспівати.

Б Запалай, мій вогнику крилатий, полум'ям привітним і незлим.

В Я люблю твоє майво зелене, і Донбас, і Каховку ясну.

Г На берегах Дніпра крутих, весь помережений садами, стоїть у сяйві днів нових наш рідний Київ перед нами.

Д «Роби добро, – мені казала мати, – і чисту совість не віддай за шмати!».

2011 р. I сесія

Прочитайте текст і виконайте завдання

(1) Навколо аеродрому лежали пшеничні поля, розбавлені.і яскраво-ядучими квітами, над якими тягуче нависали оси. (2) Зранку сонце прогрівало асфальт і сушило траву, що пробивалася крізь бетон.і плити. (3) Біля злітної смуги рвалися на вітрі полотнища прапорів, тяглися дерева, обплетені.і павутиною й запалені.і гострим ранковим світлом. (4) Над аеродромом безмежно нависало небо раннього червня, воно розгорталося під вітром, лунко підіймалося, й опадало вниз. (5) Оглушуючи ранок своїм допотопним дуднінням, [...] розвертався над сонним містечком, будячи його з легкого та примарного сну.

7. Пунктуаційну помилку допущено в реченні

- А першому
- Б другому
- В третьому
- Г четвертому

2011 р. II сесія

Прочитайте текст і виконайте завдання

(1) На невеличкій прогалині тут, посеред гори, розкинулася пасіка. (2) Високі дерева, підіймаючи на/зустріч сонцю своє густе гілля, оточують її з усіх боків. (3) У/середині росте трава, з квітками рясно помішана, та стоїть із десятків вуликів. (4) Сонце кидає з/верху хвилі тепла і золоті бджоли бринять у повітрі. (5) Ось щось торкнулося моєї руки:

це одна з бджілок неспішно поповзла по/моєму ліктію. (6) А я стою, затамувавши подих і [...].

5. Уточнювальною обставиною ускладнено речення

А перше

Б друге

В третє

Г шосте

22. Поширене означення не відокремлюється в реченні (розділові знаки пропущено)

А Розтривожений думками він до самого ранку не міг заснути.

Б Квітки омиті холодними росами розтулюють повіки-пелюстки.

В Ніколи я співати не покину про землю повну щастя і краси

Г Акації стояли саме в цвіті завітчані безліччю білих китиць.

Д Удалині виднілися обліті сонячним багрянцем верхівки сосен.

2012 р. I сесія

21. Слово «здавалося» є вставним (окремі розділові знаки пропущено) у реченні

А Усе довколишнє здавалося їй перевитим піснями, веселими чи сумними, як буває пройнятий сяєвом сонця простір.

Б Багатьом здавалося що й увесь півострів зараз палає в пожежах, адже куди не глянь – звідусіль шугає вогонь, тріщить, гуде в деревах, жаркий, агресивний.

В Кущ здавалося і зимою зеленіє, бо коли танули сніги, то на світ пробивалося його цупке зелене листя, не змучене холодом, не скалічене морозом.

Г Широкі промені вдарялися об кам'яні плити, курилися золотим димом, від чого здавалося що все тут пливе, рухається, злітає в просторі.

Д Уже придивилася до його очей і побачила: те, що здавалося байдужістю, насправді було мудрістю й глибоко захованим стражданням.

22. Відокремленою обставиною можна замінити підрядне речення в рядку

А Сергій був дуже задоволений, що поборов своє хвилювання.

Б Коли згадую улюблені пісні, ноги самі пускаються в танок.

В Щойно дівчина вийшла на сцену, її зустріли бурхливими оплесками.

Г Треба бути обережним, якщо не хочеш потрапити в халепу.

Д Лиш ми вирушили в дорогу, став накрапати дрібненький дощик.

2012 р. II сесія

Прочитайте текст і виконайте завдання

(1) Навесні ми часто блукали сонячними пагорбами поміж торішнім листям вибірюючи перші не/сміливі фіалки, вдихали міцний і п'яний дух землі. (2) А коли забував зеленню травень, завітчав широкі, не/приховані від людського ока луги ромашками, усе наче потонуло в білому морі, якому не/має кінця-краю. (3) Ковтаєш трепетний запах квітів, і тебе вабить кудись у не/звідане. (4) А згори ніжно припікає сонечко, у чистому прозорому небі – ні хмаринки, тільки лине [...] пісня жайворонка.

10. Пунктуаційну помилку допущено в реченні

А першому

Б другому

В третьому

Г четвертому

22. Відокремленим означенням можна замінити підрядне речення в рядку

А Олень, який плыв поруч, допоміг мені вийти на берег.

Б Подвір'я затіює крислата яблуня, що росте під хатою.

В Огірок, що зжовк на сонці, був дуже несмачний.

Г Думки, які роїлися в хлопцевій голові, не давали заснути.

Д Пасічник дав скуштувати меду, що пахнув липою.

25. З'ясуйте, яким компонентом ускладнено просте речення.

Речення (розділові знаки пропущено)

- 1 Знала я дочко за ними принаймні три чесноти.
- 2 Зовні однак ніщо не вішувало рясної травневої грози.
- 3 Під вечір годині о сьомій самотній блукав я в саду.
- 4 Де він там зачепився старий бурлака.

Ускладнювальний компонент

- А уточнювальна обставина
- Б звертання
- В вставне слово
- Г однорідні означення
- Д відокремлена прикладка

2013 р. I сесія

25. Доберіть приклад до кожної з груп вставних слів за значенням.

Група вставних слів

за значенням

- 1 вказівка на джерело повідомлення
- 2 зв'язок з попередньою думкою
- 3 невпевненість, припущення
- 4 емоційне ставлення до змісту висловленого

Приклад

- А Весна, на диво, була рання.
- Б Навпаки, у рухах спортсмена почувається впевненість.
- В Тихі води, кажуть, найглибші.
- Г Погодьтеся, вам зробили слушне зауваження.
- Д Здається, сама ця тиша ночі повинна врівноважувати душу.

2013 р. II сесія

Прочитайте текст і виконайте завдання

(1) На календарі вже весна. (2) Хоча снігу не/має, про/те надворі мороз пробирає по спині... (3) Простую собі лісом, опустивши голову до/долу і лише зрідка оглядаючись навкруги. (4) Аж ось поміж деревами щось, схоже, забіліло... (5) Це підсніжники перші провидці весни, що не побоялися холоду. (6) Вони підняли свої голівки, неначе мовчки сповіщаючи: як/би не лютувала зима, весна не за горами. (7) І так мені радісно стало на серці, мов на світ народився, кудись зникли і холод, і мороз.

7. Вставне слово є в реченні

- А другому
- Б третьому
- В четвертому
- Г п'ятому

10. Пунктуаційну помилку допущено в реченні

- А другому
- Б третьому
- Г четвертому
- Д п'ятому

22. Відокремленим означенням можна замінити підрядне речення в рядку

- А Радують око різнобарвні квіти, що ростуть на клумбі.
- Б Знову бачу синицю, що перелітає з гілки на гілку.
- В Ми зустріли Степанову бабусю, яка купувала фрукти.
- Г Це був тільки сон, що наснився навесні.
- Д Ледь-ледь тремтять губи, що посиніли від холоду.

2014 р. I сесія

Прочитайте текст і виконайте завдання

(1) На картинах неаполітанської школи без кінця старіється післяполудень, немов побачений крізь темну пляшку. (2) Потемніле сонце, здається, в'яне на очах у тих пропащих краєвидах, мов у переддень космічної катастрофи. (3) Старечі світанки, жовті, як пергамент, солодкі від мудрості, як пізні вечори! (4) Передполудні усміхаються хитро,

як поживклі старі книги. (5) День осінній, той старий пройдисвіт бібліотекар, який лазить у вицвілому халаті по драбинах, і куштує конфітюри всіх віків і культур!

9. Вставне слово є в реченні

- А другому
- Б третьому
- В четвертому
- Г п'ятому

2014 р. II сесія

Прочитайте текст і виконайте завдання

(1) Дуб здавна постає як символ незламної сили, могутності та переможного довголіття. (2) У селі (В,в)ерхня Хортиця, яке нині перетворилося на передмістя Запоріжжя, височить дуб-велетень, вік якого понад вісімсот років. (3) Ще за часів (К,к) иївської Русі з брунатного жолудя проклюнувся паросток і, набираючи, сили, згодом перетворився на розлоге дерево. (4) Під ним проходили мешканці (П,п)івденних степів, у його затінку вони відпочивали, ховалися від дощу або палючого сонця. (5) Нині над дубом-велетнем мчать реактивні лайнери, пролітають штучні супутники (З,з) емлі, а він, як і колись, живе, зеленіє, задумливо шумить серед безкраїх рідних обширів.

10. Відокремленою обставиною ускладнено речення

- А перше
- Б друге
- В третє
- Г п'яте

20. Між однорідними членами речення й узагальнювальним словом треба поставити тире в рядку (розділові знаки пропущено)

- А Усі українські музичні інструменти поділяються на ударні, духові та струнні.
- Б В обручі робили прорізи куди вмонтовували маленькі дзвіночки металеві пластини-брязкальця усе, що могло видавати дзвін.
- В Крім того для створення шумових ефектів використовували деякі предмети побуту як-от підкову рубель качалку тощо.
- Г Інші ударні інструменти тулумбаси бугаї набули великого поширення на Запорозькій Січі.

Д Наш народ створив також цілий ряд духових інструментів наприклад сопілку трембіту ріг сурму трубу волинку.

22. Прочитайте речення.

Надходить пора переміщення барв (1) а сині верховіття дерев на рожевому тлі неба ще розгойдують у собі блакитно-сизі відтінки (2) і відчуваєш (3) скрізь причаїлися невидимі полохливі тіні (4) тому стало і повніше навколо (5) і більш тривожно на серці.

Кому треба ставити на місці всіх цифр, ОКРІМ

- А 1
- Б 2
- В 3
- Г 4

2015 р. Основна сесія

6. Відокремленим означенням можна замінити підрядну частину в реченні

- А Краплі дощу, який щойно випав, мерехтіли на пелюстках.
- Б Серед квітів, що стояли у вазі на вікні, були й волошки.
- В Вона дивилася на білу орхідею, яку подарували друзі.
- Г Я милуюся барвистими квітами, що ростуть біля будинку.

Прочитайте текст і виконайте завдання

(1) Холодні осінні тумани клубочаться в/горі і спускають на землю мокрі коси. (2) Пливе в сірі без/вісті нудьга, пливе [...] , і стиха хлипає сум. (3) Плачуть голі дерева, плачуть солом'яні стріхи, умивається сльозами вбога земля і не/знає, коли усміхнеться. (4) Міриади

дрібних крапель спадають до/долу, і пливуть, змішані землею, брудними потоками. (5)
Недобрі думи крутяться тут, над головою, висять.

9. Уточнювальною обставиною ускладнено речення

А друге

Б третє

В четверте

Г п'яте

25. З'ясуйте, який відокремлений член речення є в кожному прикладі.

Відокремлений член речення

1 означення

2 обставина

3 прикладка

4 додаток

Приклад

А Бо коли, закохані в минуле, прокуняєм свій великий час, наша лінь ніколи не розлучить.

Б Буду, мамо горда і вродлива, з тебе дивуватися повік.

В Там, у степу, схрестилися дороги, немов у герці дикому мечі.

Г Не школуй добра мені, людині, щастя не жалій моїм літам.

Д Чи винні ми щось комусь у житті, окрім наших батьків?

2015 р. Додаткова сесія

3. Пунктуаційну помилку допущено в рядку

А Щасливий і веселий він глянув на високе небо.

Б Важка від насіння, низько нахилилася жалка кропива.

В Дорога повела в порослі густими лісами гори.

Г Налякані незнайомими звуками, коні прями вухами.

Прочитайте текст і виконайте завдання

(1)Леся Українка завжди прагнула не/звичайної краси та спокою душі й шукала їх не лише в рідній Україні, а й у Грузії. (2)До речі цей край вона [...] завдяки грузинському студентові Нестору, який квартирував у будинку Косачів у Києві. (3)Леся навчала його французької та любові до України, а він її – грузинської та любові до Грузії. (4)Життєвий шлях Лесі Українки нагадує не/суцільне тло, а різнокольорові шматочки скла – новоград-волинський, київський, грузинський, італійський, єгипетський. (5)Це сходи до творчої вершини й до не/оборотної вічності, що скріплені ниткою одного не/повторного життя.

7. Пунктуаційну помилку допущено в реченні

А першому

Б другому

В четвертому

Г п'ятому

21. Відокремленою обставиною можна замінити підрядну частину в реченні

А Якщо ти прагнеш здобути перемогу, друзі повинні бути поруч.

Б Водій загальмував на перехресті, щоб ми швидко вийшли з машини.

В Коли ми зійшли на ту гору, керівник групи дав команду перепочити.

Г Коли Назар думає про осінь, у його уяві виринають жовті листочки.

Д Я біг досить-таки повільно, бо відчував страшну втому в ногах.

2016 р. Основна сесія

Прочитайте текст і виконайте завдання

(1) Нашу тисячолітню історію не треба ні підмальовувати, ні чепурити, хоч її переписали на свій лад чужинці, відвівши в ній для нас непривабливу роль другорядних статистів. (2) У цьому життєписі, сповненому суперечностей, є приклади героїзму і ницості, жертвовного патріотизму і відступництва. (3) Зрештою, читати історію можна й без брому якщо не [...] мелодраматично руки й не хапатися за серце, а вперто думати над нею. (4) Українська минувшина густо населена особистостями. (5) Серед них є постаті непересічні, але

зрозумілі (Святослав, Богун, Наливайко, Стус, Чорновіл), а є загадково роздвоєні (Богдан Хмельницький, Гоголь і Хвильовий).

10. Відокремлене означення є в реченні

А першому

Б другому

В четвертому

Г п'ятому

2016 р. Додаткова сесія

22. Відокремленою обставиною ускладнено речення

А Хлопець, упевнений у правильності своєї позиції, довго не міг змиритися з прикрою поразкою.

Б Як людина широкого світогляду, політик не має права на будь-які прояви нетерпимості й упередженості.

В Виконання всіх обов'язків, як і вчасне звітування про перебіг справ, є свідченням організованості й відповідальності.

Г Цьогорічний конкурс квіткових композицій став особливим, перетворившись на свято краси й добра.

Д Серце кожного може стати невичерпним джерелом добра, так потрібного для існування світу.

25. З'ясуйте, який відокремлений член речення є в кожному прикладі.

Відокремлений член речення

Приклад

1 означення

А Киваючи рясною головою, зелений ліс до сонця засміявся.

2 прикладка (різновид

Б Зіткана сонцем з добра і любові пісня – зажура моя чорноброва.

означення)

В На лівобережжі, замість верб і чагарників, видно смуги темені.

3 обставина

Г Заспівай, як кажуть, наостанку, щоб цвіла мелодія в устах.

4 додаток

Д Умитий сонцем, ген над берегами калиновим багаттям жеврів схід.

2017 р. Основна сесія

Прочитайте текст і виконайте завдання

(1) Як/би хто хотів почути голос самого вітру, то мусив би піти йому на/зустріч, і зупинитися посеред степу. (2) Тут, безумовно, ніщо не приєднається до його голосу, ніщо не стане на заваді. (3) А хто бажав би ще й перевірити вітер на/силу, то мав би глянути на тополю, яку той нагинає до/долу. (4) А ще краще – на віковичного дуба, 2 адже нахилити коренастого велетня – справді неабияка [...]. (5) Вітер – це ілюзія руху, і тому на місці можемо насолоджуватися швидкістю, летом, окриленням.

10. Однорідними додатками ускладнено речення

А друге

Б третє

В четверте

Г п'яте

19. Відокремленим означенням можна замінити підрядну частину в реченні

А До кімнати весело вбігли близнюки, які міцно трималися за руки.

Б Угорі тужливо озвалися журавлі, які вже взяли літо на свої крила.

В До годівниці прибігала сарна, яка потоваришувала з нашим козеням.

Г Мою увагу привернули комахи, що яскраво світилися серед трав.

Д Надвечір ожили яскраві квіти, що прив'яли за день на сонці.

2017 р. Додаткова сесія

3. Пунктуаційну помилку допущено в рядку

- А Щасливий і веселий він глянув на високе небо.
- Б Важка від насіння, низько нахилилася жалка кропива.
- В Дорога повела в порослі густими лісами гори.
- Г Налякані незнайомими звуками, коні прями вухами.

Прочитайте текст і виконайте завдання

(1)Леся Українка завжди прагнула не/звичайної краси та спокою душі й шукала їх не лише в рідній Україні, а й у Грузії. (2)До речі цей край вона [...] завдяки грузинському студентові Нестору, який квартирував у будинку Косачів у Києві. (3)Леся навчала його французької та любові до України, а він її – грузинської та любові до Грузії. (4)Життєвий шлях Лесі Українки нагадує не/суцільне тло, а різнокольорові шматочки скла – новоград-волинський, київський, грузинський, італійський, єгипетський. (5)Це сходинки до творчої вершини й до не/оборотної вічності, що скріплені ниткою одного не/повторного життя.

7. Пунктуаційну помилку допущено в реченні

- А першому
- Б другому
- В четвертому
- Г п'ятому

21. Відокремленою обставиною можна замінити підрядну частину в реченні

- А Якщо ти прагнеш здобути перемогу, друзі повинні бути поруч.
- Б Водій загальмував на перехресті, щоб ми швидко вийшли з машини.
- В Коли ми зійшли на ту гору, керівник групи дав команду перепочити.
- Г Коли Назар думає про осінь, у його уяві виринають жовті листочки.
- Д Я біг досить-таки повільно, бо відчував страшну втому в ногах.

2018 р. Основна сесія

4. Відокремлене означення вжито в реченні (розділові знаки пропущено)

- А Довгі вечірні тіні перекреслюють порослу споришем вулицю.
- Б Налякане голосами людей продиралося через хаші стадо зубрів.
- В Дивиться хлопець на зіткані зі срібла вишняки й мало не зітхає.
- Г Люблю ходити по вкритій кришталевою росою ранковій траві.

Прочитайте текст і виконайте завдання

(1) Веселка, виграваючи розмаїттям кольорів, завжди викликала радість і захоплення в усіх народів. (2) Її називали дугою, аркою та обожнювали, як сонце, і (3,з)емлю, і трави. (3) Древні (І,і)ндійці вважали райдугу величним луком (Б,б)ога Індри за допомогою якого він пускав стріли, уражаючи злих демонів, що ховалися в чорні хмари. (4) За давнім повір'ям, ця дуга піднімає вгору воду з озер, рік, а потім повертає її у вигляді дощу. (5) У народі кажуть: «Веселка воду бере». (6) Українці вірили: райдуга – це труба, що сягає одним кінцем неба, а інший опускає в криницю, з якої п'є (Б,б)огородиця.

10. Вставним словосполученням ускладнено речення

- А перше
- Б друге
- В четверте
- Г шосте

21. Однорідними додатками ускладнено речення

- А Софійка попросила нас прийти раніше й підготувати сюрприз для іменинника.
- Б Любомир хотів зупинитися, заспокоїтися, розчинитися в далекому безмежжі.
- В Ярослав мав давню мрію – потанцювати й поговорити з однокласницею.
- Г Олесина й Оксанина квартири розміщені праворуч від ліфта, біля сходів.
- Д Назар бере наплічник і вирушає вишукувати й купувати раритетні книги.

23. Прочитайте речення (цифра позначає попередній розділовий знак).

Вогнища то згасали,(1) то знову спалахували,(2) жахаючи собою темряву,(3) і тоді здавалося,(4) що на яр налетіли якісь фантастичні чорні птахи,(5) які кружляють над ним,(6) махаючи велетенськими крилами,(7) і все намагаються викрасти ті вогні.

- НЕПРАВИЛЬНО обґрунтовано вживання розділових знаків, запропоноване в рядку
- А кома 1 – між однорідними членами речення
- Б коми 2, 6 – при відокремленій обставині
- В кома 3 – на межі сурядних частин складного речення
- Г коми 4, 5 – на межі підрядних частин складного речення
- Д кома 7 – при однорідних членах речення

5.2.5. Складне речення

Типи складних речень за способом зв'язку їх частин: сполучникові й безсполучникові. Сурядний і підрядний зв'язок між частинами складного речення

9 клас – вивчення нового матеріалу;

11 клас – повторення вивченого матеріалу

2009 р.

3. Складним є речення
- А Верби, схилившись над тихим Дінцем, розчісують коси зелені.
- Б На заході ще жевріло небо, а в степу вже заходила ніч.
- В Липневий день мандрує пішки, казки нашіптує малечі.
- Г Пішла дорога то маленькими сосновими лісками, то болотами, то полями.
20. Граматично правильно побудовано речення
- А Проаналізуймо зроблені висновки попередніми дослідниками.
- Б Науковці вони ретельно досліджують найвіддаленіші куточки планети.
- В Секретарка надрукувала звіт директора, що був готовий для публікації.
- Г Зібравшись у головній залі, почалося підсумкове засідання експертної комісії.
- Д Доповідач наголосив на важливих моментах і узагальнив роботу семінару.

2010 р. I сесія

Прочитайте текст і виконайте завдання

- (1) Усе починається з дитинства, з колискової, з голосу материнської душі над колискою.
- (2) Уже в/перше звучання почутої мелодії на/вічно вплітається для маленької дитини багатоголосся душі та світу. (3) Від/тепер відкривається шлях її радощам, смуткові й веселості, тривогам, і сподіванням. (4) І, на/певно, головному – взаємності з життям, зі світом. (5) Колискова – це не/наче душа, яка ходить навшпиньках.
6. Складним є речення
- А перше
- Б друге
- В третє
- Г п'яте

2011 р. I сесія

18. Кому перед як треба поставити в реченні
- А Пам'ятаю ці події як сьогодні.
- Б Затримався не більше як на годину.
- В Вивчаємо звук як одиницю мовлення.
- Г Дощ полив як із відра.
- Д Роса посипалась як дощ.

2011 р. II сесія

26. Приєднайте до частини «Лелеки повернулися до рідного гнізда ...» запропоновані варіанти та з'ясуйте тип кожного з утворених речень.

Варіант завершення речення

1 ... як заструменіли весняні ручаї.	Тип речення
2 ... і заходилися його лагодити.	А просте з відокремленими членами
3 ... і враз ожила простора садиба.	Б просте з однорідними членами
4 ... перелетівши сині моря.	В складнопідрядне

Г складносурядне

Д складне безсполучникове

2016 р. Додаткова сесія

Прочитайте текст і виконайте завдання

(1) Після не/довгої темної ночі починало світати. (2) Край неба вже горів не/рожевим огнем, а ясно-червоним полум'ям. (3) Промайнула хвилина, друга – і пучок жовтогарячого світла заіскрився, розливаючись по горах і лісах. (4) Повітря було кристалево чисте, *прозоре*. (5) Сонце обливало землю яскравим світлом, гріло, пестило теплом свого *проміння*. (6) Обізвалася трава не/впевненими голосами *тисячі* тендітних мешканців: коників, джмелів, комариків. (7) У повітрі бриніла не/перевершена жайворонкова пісня. (8) Прокинулось *усе*.

9. Складним є речення

А друге

Б третє

В п'яте

Г шосте

2017 р. Основна сесія

5. Потребує редагування речення

А Щоб оглянути якнайбільше пам'ятних місць Харкова, заздалегідь знайдіть та ознайомтеся з переліком екскурсій.

Б Під'їхавши до Кам'янця, ми побачили обриси середньовічного міста й почули шум сучасної автостради.

В У кожному екскурсійному бюро Львова з гостями міста працюють досвідчені та комунікабельні гіді.

Г Екскурсороводи розкажуть про музеї Переяслава-Хмельницького німецькою, польською та іспанською мовами.

5.2.5.1. Складносурядне речення

***Єдальні, протиставні й розділові сполучники в складносурядному реченні.
Смислові зв'язки між частинами складносурядного речення. Розділові знаки в
складносурядному реченні***

9 клас – вивчення нового матеріалу;

11 клас – повторення вивченого матеріалу

2008 р.

Прочитайте текст і виконайте завдання

(1)Щороку під кінець травня земля набирається сили і її живлющі соки до схочу напоюють зело. (2) Саме під цю пору на Поліссі починає густо цвісти азалія. (3) Її жовтий цвіт мовби велетенське мереживо свічок, виготовлених із ярого воску, освітлює найтемніші закутки лісових хащ. (4) Душа від того яскравого суцвіття наповнюється бадьорим настроєм, веселішає, усе довкола набирає особливої урочистості. (5) Великі з жовтим відблиском пелюстки густо вигойдуються на тендітних ниточках, бутончики нагадують підвішену догори парасоллю.

6. Пунктуаційну помилку допущено в реченні

А першому

Б третьому

В четвертому

Г п'ятому

19. Кома НЕ СТАВИТЬСЯ в реченні (розділові знаки пропущено)

А Пройшла гроза і ніч промчала і знову день шумить кругом.

Б Важким холодним сном спала земля а високо над нею притаїлися зорі.

В Тепло було й вишні цвіли рясно.

Г Дощ пройшов і світлі ручаї в синє море виливають воду.

Д В одну мить розсунувся простір і стали ближчими зорі.

2009 р.

18. Кома НЕ СТАВИТЬСЯ в реченні (розділові знаки пропущені)

А На подвір'ї голосно сміються діти і пурхають горобці.

Б І жмуриться вікнами наша хатина і шепче задумливий сад.

В День був сонячним і небо здавалося ще більшим.

Г Жайворонок заспівав для своєї жіночки і їй теж захотілося злетіти в небо.

Д Мені потрібне слово а не слава.

22. Складносурядне речення утвориться, якщо серед варіантів продовження речення «Зранку ми почали непокоїтися...» обрати

А так що настрої зіпсувався на цілий день.

Б бо кожен з нас почувався досить невпевнено.

В проте погода посприяла нам і цього разу.

Г й обговорювати можливі перешкоди.

Д передчуваючи серйозні ускладнення.

2010 р. I сесія

18. Складносурядне речення утвориться, якщо серед варіантів продовження речення «Опівдні насунулися хмари...» обрати

А заступивши темрявою небо.

Б і зависли над молодими садами.

В які змусили все живе зачаїтися.

Г і ринула стоголоса злива.

Д пішов густий літній дощ.

2010 р. III сесія

18. Складносурядне речення утвориться, якщо серед варіантів продовження речення «Ще виблискують кришталеві роси...» обрати

А і випромінюють веселковий розмаї.

Б милуючи око веселим сяйвом.

В але сонце вже осяяло виднокрай.

Г бо тільки займається на день.

Д ранок холодить оксамитові трави.

2011 р. II сесія

Прочитайте текст і виконайте завдання

(1) На невеличкій прогалині тут, посеред гори, розкинулася пасіка. (2) Високі дерева, підіймаючи на/зустріч сонцю своє густе гілля, оточують її з усіх боків. (3) У/середині росте трава, з квітками рясно помішана, та стоїть із десятків вуликів. (4) Сонце кидає з/верху хвилі тепла і золоті бджоли бринять у повітрі. (5) Ось щось торкнулося моєї руки: це одна з бджілок неспішно поповзла по/моему ліктю. (6) А я стою, затамувавши подих і [...].

7. Пунктуаційну помилку допущено в реченні

А другому

Б третьому

В четвертому

Г п'ятому

2014 р. II сесія

21. Складносурядне речення утвориться, якщо серед варіантів продовження речення «Земля не може жити без сонця ...» вибрати

А а людина – без щастя.

Б і води, цих першооснов життя.

В як квітка без води.

Г тому що усе живе загине.

Д яке яскраво світить високо в небі.

2015 р. Основна сесія

22. Кому (коми) треба ставити в реченні (розділові знаки пропущено)
 А А тим часом місяць пливе оглядає небо й зорі та землю й море.
 Б У моїй душі бриніли людські голоси і ні вдень ні вночі не давали спокою.
 В Підемо до лісу або в гай погуляти чи на річку порибалити.
 Г Жовтороте ласів'ятко силалося вилетіти з гнізда та ще не змогло.
 Д Пізньої осені на зритій землі поплуталась гарбузова огудина.

2016 р. Основна сесія

23. Складносурядне речення утвориться, якщо до фрагмента «Уранці землю притрусив легкий сніжок...» додати
 А залишивши на ній неприкриті плями.
 Б дарма що була середина жовтня.
 В а вечір видався дивовижно теплим.
 Г так що вийти на футбольне поле ми не змогли.
 Д і перетворив галявину на строкатий візерунок.

2016 р. Додаткова сесія

21. Складносурядне речення утвориться, якщо серед варіантів продовження речення «Земля не може жити без сонця ...» вибрати
 А... і води – цих першооснов життя.
 Б... яке яскраво світить високо в небі.
 В... як квітка без води.
 Г... тому що все живе загине.
 Д... а людина – без щастя.

5.2.5.2. Складнопірядне речення

Складнопірядне речення, його будова. Головна й пірядна частини. Пірядні сполучники й сполучні слова як засоби зв'язку в складнопірядному реченні. Основні види пірядних речень: означальні, з'ясувальні, обставинні (місця, часу, способу дії та ступеня, порівняльні, причини, наслідкові, мети, умови, допустові).

Складнопірядні речення з кількома пірядними, розділові знаки в них

9 клас – вивчення нового матеріалу;

11 клас – повторення вивченого матеріалу

2008 р. Основна сесія

24. Установіть відповідність.

- Пірядне речення
 1 з'ясувальне
 2 обставинне умови
 3 обставинне причини
 4 обставинне допустове

Приклади

- А Мені завжди здавалося, що в Греції навіть статуї теплі.
 Б Тому веселиками зветься журавлі, що прилітають до веселої землі.
 В Якби Данило був малярюм, то змалював би дівчину із сонцем на плечі.
 Г Нехай будинок не дуже затишний, та теплішого в них немає.
 Д Візерунки, що густо заповнюють тло тканини, властиві вишивкам Галичини і Буковини.

2009 р.

28. З'ясуйте вид пірядних речень у наведених прикладах

- 1 означальне
 2 з'ясувальне
 3 обставинне часу
 4 обставинне умови

- А Твій дух не став приниженим і плюсклим, хоч слала доля чорні килими.
 Б Ви знаєте, як липа шелестить у місячні весняні ночі?

В Бачу за морями золоті
дороги, де припав до неба
синьоокий степ.

Г Коли прибудеш влітку до столиці, немов на конях
вилетять каштани, угору підіймаючи правиці.
Д Коли слова на порох стерті, сповідатись зорям
зайво.

2010 р. I сесія

20. Усі розділові знаки правильно вжиті в реченні

А Багато струмків народжується тут, високо на горах, де росами опадають тумани, й де хмари часто сіють дощі.

Б Де знаходить природа такі розмаїті барви, що їх не відтворити точно жодною фарбою, жодним пензлем?

В Хоч навколо, за тином ліс жовтів і мінився осінніми фарбами, але хміль іще буйно зеленів.

Г Здоровенний дуб розлігся розширився своїм кострубатим гіллям, так що аж темно під ним.

Д Високо поросло розкішне дерево вгору, укриваючи холодком зелену землю на котрій, чіпляючись колосками за гілки, бує розкішна рослина.

24. З'ясуйте, який вид підрядного речення відповідає кожному фрагментові.

Фрагмент речення

Вид підрядного
речення

1 ... понад усе хотіли, щоб...

А означальне

2 ... зайшов до магазину,
щоб ...

Б з'ясувальне

3 ... дуже сподобалася
книга, що її ...

В умови

4 ... настільки досвідчена,
що ...

Г мети

Д ступеня та
способу дії

2010 р. II сесія

Прочитайте текст і виконайте завдання

(1) Стояла тиха травнева ніч у буянні зела й кипінні садів. (2) Шаленіли в лузі солов'ї, кумкали жаби, кричали горлиці. (3) І носила в ту не/ймовірну весняну молоду ніч із срібної криниці срібним цеберцем срібну воду зозуля і (...) її по землі. (4) Вилила добрий ківш і на Андрія. (5) Від/того прокинувся, та побрів під розчахнуту липу. (6) На душі було срібно й високо. (7) Дослухався тихої й радісної музики небес, удивлявся в ту не/звідану глибіню. (8) Від/нині знав, що там живе вічна й свята таїна.

6. Складнопідрядним є речення

А третє

Б четверте

В шосте

Г восьме

22. Складнопідрядне речення утвориться, якщо серед варіантів продовження речення «Спадала безмісячна ніч...» обрати

А якось журливо ставало на душі.

Б неначе занурюючи все в темряву.

В однак на ганку ще точилася розмова.

Г так що все птаство затихло.

Д насувався лячний присмерк.

2010 р. III сесія

24. З'ясуйте, який вид підрядного речення відповідає кожному фрагментові складного речення.

Фрагмент речення

4 ... її пісня лилася, як ...

1 ... минуло п'ять хвилин, як...

Вид підрядного речення

2 ... тішать око півонії, що їх...

А означальне

3 ... цікаво слухати про те, як...

Б з'ясувальне
В часу

Г порівняльне
Д умови

2011 р. I сесія

26. З'ясуйте, який вид підрядного відповідає кожному фрагментові складного речення.

Фрагмент речення

Вид підрядного речення

1 Щоб гарно жити, ...

А означальне

2 Мені здалося, що ...

Б мети

3 .., могли б запам'ятати.

В з'ясувальне

4 Я чула пісню, що ...

Г умови

Д

часу

2011 р. II сесія

13. Неправильно побудовано речення

А Ви ніколи не замислювалися, чому в давнину число «сім» було популярним і оточеним таємничістю?

Б Слід пам'ятати, що ґрунти набагато менше здатні до самоочищення та самовідновлення, ніж повітря або вода.

В Починати приготування уроків бажано з письмових завдань, а потім варто братися за усні.

Г Твори сучасних українських письменників і майстрів слова минулих століть привернуть увагу до вічних тем буття.

Д Годинники – це штучно створені предмети, які інформують людину про час і який є дуже

важливим ресурсом.

25. Визначте, який вид підрядного відповідає кожному фрагментові складного речення.

Вид підрядного речення

Фрагмент речення

1 з'ясувальне

А Це був такий день, що ...

2 означальне

Б Там, де ..., листя було прозоре.

3 допустове

В Погода стояла сонячна, так що ...

4 наслідкове

Г Упав додолу перший лист, хоча ...

Д Здавалося хлопцеві, що ...

2012 р. I сесія

23. Складнопідрядне речення з підрядним наслідку утвориться, якщо до частини «Уся дорога була занесена снігом...» додати

А оскільки вчора була сильна хуртовина.

Б хоча надворі вже була рання весна.

В ніби лежала товста пухова перина.

Г тому що не була розчищена від заметів.

Д так що не можна було доїхати до міста.

2012 р. II сесія

23. Складнопідрядне речення з підрядним умови утвориться, якщо до частини «На цих вихідних ми обов'язково поїдемо до Києва...» додати

А незважаючи на люті морози.

Б якщо купимо квитки на потяг.

В бо вже скучили за рідним містом.

Г так що обов'язково відвідаємо Поділ.

Д щоб краще дізнатися історію столиці.

2013 р. I сесія

23. Складнопідрядним з підрядним причини є речення

А Коли ідеш ранковим полем, то грають бризки від роси.

Б Ніч була довга, думалося, що ніколи вже сонце не зійде.

В Люблю людей землі своєї, бо й я землі своєї вірний син.
Г День такий, що жалітися грішно на невдачі, нестачі, біду.
Д Здалося, що якийсь чарівник, як у казці, позолотив дерева.

2013 р. II сесія

23. Складнопідрядне речення з підрядним мети утвориться, якщо до речення «На початку травня ми поїхали до Криму ...» додати

А незважаючи на погану погоду.

Б щоб відвідати ботанічний сад.

В тому що були вихідні дні.

Г через задушливі дні в Києві.

Д так що відпочинок був цікавий.

2014 р. I сесія

28. Установіть відповідність між видом підрядного речення та фрагментом складного речення.

Вид підрядного речення

1 означальне

2 з'ясувальне

3 допустове

4 наслідку

Фрагмент речення

А Ще не прийшла весна, хоч...

Б Як гарно тут восени, коли ...

В Було тихо, так що ...

Г Повела стежка в поле, де ...

Д Я не маю наміру розповідати, що ...

2014 р. II сесія

5. Граматичну помилку допущено в реченні

А Край дороги, якою їхали вершники, густо цвіли ромашки.

Б Степ розлігся перед мандрівником, який переливався барвами весняного цвіту.

В Це був красивий молодий хлопець, який лише вчора покинув шкільну парту.

Г Мліла під блакитним небом земля, яка напоена була життєдайним теплом весняного сонця.

2015 р. Основна сесія

21. Синонімічним до простого речення “У сучасному світі вивчення мов міжнародного спілкування вкрай потрібне для досягнення особистістю успіху” є складнопідрядне речення.

А У сучасному світі вивчення мов міжнародного спілкування вкрай потрібне, щоб особистість могла досягти успіху.

Б У сучасному світі вивчати мови міжнародного спілкування вкрай потрібно, адже це свідчить про досягнення особистістю успіху.

В У сучасному світі вивчення мов міжнародного спілкування вкрай потрібне, оскільки так особистість досягне успіху.

Г У сучасному світі вивчення мов міжнародного спілкування вкрай потрібне через те, що так особистість може досягти успіху.

Д У сучасному світі вивчати мови міжнародного спілкування вкрай потрібно, тому що так особистість може досягти успіху.

2016 р. Основна сесія

Прочитайте текст і виконайте завдання

(1) Нашу тисячолітню історію не треба ні підмальовувати, ні чепурити, хоч її переписали на свій лад чужинці, відвівши в ній для нас непривабливу роль другорядних статистів. (2) У цьому життєписі, сповненому суперечностей, є приклади героїзму і ницості, жертвовного патріотизму і відступництва. (3) Зрештою, читати історію можна й без брому якщо не [...] мелодраматично руки й не хапатися за серце, а вперто думати над нею. (4) Українська минувшина густо населена особистостями. (5) Серед них є постаті непересічні, але зрозумілі (Святослав, Богун, Наливайко, Стус, Чорновіл), а є загадково роздвоєні (Богдан Хмельницький, Гоголь і Хвильовий).

9. Пунктуаційну помилку допущено в реченні

- А першому
- Б другому
- В третьому
- Г п'ятому

26. Установіть відповідність між фрагментом складнопідрядного речення та видом його підрядної частини.

Фрагмент речення	Вид підрядної частини
1... утомилася, так що...	А з'ясувальна
2... засміялася, хоч...	Б обставинна причини
3... зустрілися, щоб...	В обставинна мети
4... затрималася, тому що...	Г обставинна допустова
	Д обставинна наслідку

2017 р. Основна сесія

Прочитайте текст і виконайте завдання

(1) Як/би хто хотів почути голос самого вітру, то мусив би піти йому на/зустріч, і зупинитися посеред степу. (2) Тут, безумовно, ніщо не приєднається до його голосу, ніщо не стане на заваді. (3) А хто бажав би ще й перевірити вітер на/силу, то мав би глянути на тополь, яку той нагинає до/долу. (4) А ще краще – на віковичного дуба, 2 адже нахилити коренастого велетня – справді неабияка [...]. (5) Вітер – це ілюзія руху, і тому на місці можемо насолоджуватися швидкістю, летом, окриленням.

9. Пунктуаційну помилку допущено в реченні

- А першому
- Б другому
- В третьому
- Г четвертому

26. З'ясуйте, який вид підрядної частини відповідає кожному фрагменту складного речення.

Фрагмент речення	Вид підрядної частини
1 Назавжди в пам'яті день, коли ...	А обставинна причини
2 Коли їхали автострадою, ...	Б означальна
3 Із розкладу учні дізналися, коли ...	В з'ясувальна
4 Коли хочеш поваги до себе, ...	Г обставинна умови
	Д обставинна часу

2018 р. Основна сесія

Прочитайте текст і виконайте завдання

(1) Веселка, вигравуючи розмаїттям кольорів, завжди викликала радість і захоплення в усіх народів. (2) Її називали дугою, аркою та обожнювали, як сонце, і (З,з)емлю, і трави. (3) Древні (І,і)ндійці вважали райдугу величним луком (Б,б)ога Індри за допомогою якого він пускав стріли, уражаючи злих демонів, що ховалися в чорні хмари. (4) За давнім повір'ям, ця дуга піднімає вгору воду з озер, рік, а потім повертає її у вигляді дощу. (5) У народі кажуть: «Веселка воду бере». (6) Українці вірили: райдуга – це труба, що сягає одним кінцем неба, а інший опускає в криницю, з якої п'є (Б,б)огородиця.

9. Пунктуаційну помилку допущено в реченні

- А першому
- Б другому
- В третьому
- Г шостому

19. Прочитайте речення.

Хмари(1) що з'явилися потім(2) було послано для того(3) щоб підкреслити бліду(4) трохи вицвілу за день синяву неба(5) і щоб розсіювати на землю вечірнє сійво.

Кому треба ставити на місці всіх цифр, ОКРІМ

- А 1
- Б 2
- В 3
- Г 4
- Д 5

22. Синонімічним до простого речення «У сучасному світі вивчення мов міжнародного спілкування вкрай потрібне для досягнення особистістю успіху» є складне речення

А У сучасному світі вивчати мови міжнародного спілкування вкрай потрібно, тому що так особистість може досягти успіху.

Б У сучасному світі вивчення мов міжнародного спілкування вкрай потрібне, щоб особистість могла досягти успіху.

В У сучасному світі вивчати мови міжнародного спілкування вкрай потрібно, адже це свідчить про досягнення особистістю успіху.

Г У сучасному світі вивчення мов міжнародного спілкування вкрай потрібне, бо так особистість досягне успіху.

Д У сучасному світі вивчення мов міжнародного спілкування вкрай потрібне через те, що так особистість може досягти успіху.

5.2.5.3. Безсполучникове складне речення

Безсполучникове складне речення. Розділові знаки в безсполучниковому складному реченні

9 клас – вивчення нового матеріалу;

11 клас – повторення вивченого матеріалу

2010 р. II сесія

Прочитайте текст і виконайте завдання

(1) Стояла тиха травнева ніч у буянні зела й кипінні садів. (2) Шаленіли в лузі солов'ї, кумкали жаби, кричали горлиці. (3) І носила в ту не/ймовірну весняну молоду ніч із срібної криниці срібним цеберцем срібну воду зозуля і (...) її по землі. (4) Вилила добрий ківш і на Андрія. (5) Від/того прокинувся, та побрів під розчахнуту липу. (6) На душі було срібно й високо. (7) Дослухався тихої й радісної музики небес, удивлявся в ту не/звідану глибіню. (8) Від/нині знав, що там живе вічна й свята таїна.

5. Безособовим є речення

- А четверте
- Б п'яте
- В шосте
- Г сьоме

2010 р. III сесія

Прочитайте текст і виконайте завдання

(1) У моїй батьківщині на/світанні колишуться польовими доріжками навантажені хлібом вози. (2) Удосвіта часом кукурікають півні, вечорами линуть до/гори сині димочки. (3) У моїй батьківщині осінь по/тихеньку ступає в червоних чобітках завітчана в соняшники й китиці винограду. (4) Вечірні тумани заступають хороводи русалок, і зорі, на диво, сяють близько над землею, що/б можна було говорити до них. (5) У моїй батьківщині сонце ходить босоніж, підперезане бабиним літом, з червоною калиною в русьвому волоссі.

5. Складним безсполучниковим є речення

- А друге
- Б третє
- В четверте
- Г п'яте

2011 р. II сесія

Прочитайте текст і виконайте завдання

(1) На невеличкій прогалині тут, посеред гори, розкинулася пасіка. (2) Високі дерева, підіймаючи на/зустріч сонцю своє густе гілля, оточують її з усіх боків. (3) У/середині росте трава, з квітками рясно помішана, та стоїть із десятків вуликів. (4) Сонце кидає з/верху хвилі тепла і золоті бджоли бринять у повітрі. (5) Ось щось торкнулося моєї руки: це одна з бджілок неспішно поповзла по/моєму ліктію. (6) А я стою, затамувавши подих і [...].

6. Складним безсполучниковим є речення

А перше

Б третє

В четверте

Г п'яте

18. Двокрапку треба поставити в реченні (розділові знаки пропущено)

А Вже тиха осінь ходить берегами на вербах трусить листячко руде.

Б Сашко задихався та зморився більше години вони бігли з Сіроманцем.

В Сонце зайшло степові озера стали на якийсь час темно-червоними.

Г Брязне клинок об залізо кайданів піде луна по твердинях тиранів.

Д Спочатку Тимко образився і хотів піти потім передумав і залишився.

2015 р. Основна сесія

23. Двокрапку треба поставити, якщо до частини «Люблю теплу весняну пору...» додати фрагмент рядка

А ... кидаю всі невідкладні справи та йду в поля далекі.

Б ... у цей час народжуються нові потаємні мрії та сподівання.

В ... час пробудження природи від тривалого зимового сну.

Г ... ласкаву, сонячну, повну радісних пташиних переливів.

Д ... коли з-під снігу виглядають перші блакитні проліски.

2016 р. Додаткова сесія

20. Двокрапку треба поставити в реченні (розділові знаки пропущено)

А Вже тиха осінь ходить берегами на вербах трусить листячко руде.

Б Сашко задихався та зморився більше години вони бігли із Сіроманцем.

В Сонце зайшло степові озера стали на якийсь час темно-червоними.

Г Брязне клинок об залізо кайданів піде луна по твердинях тиранів.

Д Спочатку Тимко образився і хотів піти потім передумав і залишився.

5.2.5.4. Складне речення з різними видами сполучникового й безсполучникового зв'язку, розділові знаки в ньому

9 клас – вивчення нового матеріалу;

11 клас – повторення вивченого матеріалу

2008 р.

26.	Установіть	відповідність
Речення	Приклади	
1 складносурядне	А Ще сніг кругом, ще голі віти дуба, і не курличуть в небі журавлі.	
2 складнопідрядне	Б З високих круч луна орлиний клекіт, лиш тихі води все стоять мовчазно.	
3 безсполучникове	В О, дзвени голосніш, розвивайся повніш, казко-пісне майової ночі!	
4 складне з різними видами зв'язку	Г Як вечір рожевий на землю злетить, я вийду самотній у гай.	
	Д Розкішно вбраний, сад густий стоїть, і ллється спів пташок дзвінкий.	
27.	Установіть	відповідність
Розділовий знак	1 тире між підметом і	

присудком
2 тире перед узагаль-
нювальним словом
3 тире при відокремле-
ній прикладці
4 тире в безсполучни-
ковому реченні
Приклади

2010 р. I сесія

26. Доберіть приклад до кожного випадку вживання розділового знака на місці крапок.

Розділовий знак

- 1 кома
- 2 двокрапка
- 3 тире
- 4 дужки

А Тонкі брови, русяві дрібні кучері, рум'яні губи – усе це дихало молодою парубоцькою красою.
Б Здобути волю – то мій рай.
В Я тільки тепер побачив село – нужденну купку солом'яних стріх.
Г Від малих дітей голова болить, а від великих – серце.
Д Прийде осінь – у засіках буде хліб золотий.

Приклад

2010 р. II сесія

25. Доберіть приклад до кожного випадку вживання розділового знака на місці крапок.

Розділовий знак

- 1 кома
- 2 двокрапка
- 3 тире
- 4 знак оклику

Приклад

А О ні ... Являйся, зіронько, мені хоч в сні.
Б Така терпка, така остання ... правда, закута в мармур майже римських строф.
В Щасливиця ... я маю трохи неба і дві сосни в туманному вікні.
Г Я з тобою все життя поділю ... хліб і сіль і краплину щастя.
Д Страшно впасти у кайдани, умирати в неволі, а ще гірше ... спати, спати і спати на волі.

2010 р. III сесія

25. Доберіть приклад до кожного випадку вживання коми.

Випадок уживання коми

- 1 між однорідними членами речення
- 2 при відокремленому члені речення
- 3 між частинами безсполучникового речення
- 4 між частинами складносурядного речення

Приклад

А Не страшна тобі ані посуха, ані дощ.
Б Сичі в гаю перекликались, та ясен раз у раз скрипів.
В Жайворонок висить на невидимій нитці, співаючи весну.
Г Лягло сонце за горою, зірки засіяли.
Д Зоре моя вечірняя, зійди над горою.

2011 р. I сесія

22. Прочитайте речення.

Сонце зайшло (1) та відблиски неба ще живуть на стрілчастих (2) блискучих ракетах (3) що (4) скільки глянеш (5) височать по всьому степу.

Кому треба ставити на місці всіх цифр, окрім

- А 1
- Б 2
- В 3

Г 4

Д 5

24. Приєднайте до частини «Хмари вкрили весь небосхил...» запропоновані варіанти та з'ясуйте тип кожного з утворених речень.

Варіант завершення речення

1 ... і рясна злива не забарилася.

2 ... та й зависли над принишклим містом.

3 ... навіть клаптика світлого не лишилося.

4 ... дарма що недавно вигривало сонце.

Тип речення

А просте з відокремленими членами

Б просте з однорідними членами

В складнопідрядне

Г складносурядне

Д складне безсполучникове

2012 р. I сесія

27. Доберіть приклад до кожного випадку вживання тире.

Розділовий знак

1 тире між підметом і присудком

2 тире перед узагальнювальним словом

3 тире при відокремленій прикладці

4 тире в безсполучниковому реченні

Приклади

А Тонкі брови, русяві дрібні кучері, рум'яні губи – усе це дихало молодою парубоцькою красою.

Б Здобути волю – то мій рай.

В Я тільки тепер побачив село – нужденну купку солом'яних стріх.

Г Від малих дітей голова болить, а від великих – серце.

Д Прийде осінь – у засіках буде хліб золотий.

2013 р. I сесія

22. Усі розділові знаки правильно вжито в реченні

А Багато струмків народжується тут, високо на горах, де росами опадають тумани, й де хмари часто сіють дощі.

Б Де знаходить природа такі розмаїті барви, що їх не відтворити точно жодною фарбою, жодним пензлем?

В Дерева у цвіту такі казково білі й легкі вночі, зараз обважніли, посірішали й ніби танули, розтікалися сірим туманом по низині.

Г Здоровенний дуб розлігся розширився своїм кострубатим гіллям, так що аж темно під ним.

Д Високо поросло розкішне дерево вгору, укриваючи холодком зелену землю на котрій, чіпляючись колосками за гілки, буяє розкішна рослина.

28. Доберіть приклад до кожного випадку вживання тире.

Випадок уживання тире

1 тире при відокремленому означенні

2 тире в складносурядному реченні

3 тире при однорідних членах речення

4 тире між підметом і присудком

Приклад

А Я усміхнусь – і все навкруг сміється.

Б Печаль пече – гаряча і нестримна.

В Для гордої і владної душі життя і воля – на горі високій.

Г Непереможна безборонність – твій меч єдиний і єдиний щит.

Д На річці, у лісі, на полі – усюди німа тиша.

2013 р. II сесія

25. Доберіть приклад до кожного випадку вживання тире.

Випадок уживання тире

1 тире в неповному реченні

2 тире при відокремленій прикладці

3 тире при однорідних членах речення

4 тире між підметом і присудком

Приклад

А Найбільше у світі любив він осінь – природи солодку зрілість.

Б Дівчина внесла оберемок майористих квітів – до цього похмура кімната враз ожила.

27. Доберіть приклад до кожного типу речення.

В Зацвіла тендітно-біла конвалія в гаю, а сонячні кульбабки – біля ставу.

Г Класична пластика, і контур строгий, і логіки залізна течія – це справжньої поезії дороги.

Д Зображення флори і фауни: квітів, дерев, тварин – свідчать про обожнення природи нашими предками

Тип речення

1 складнопідрядне

2 складносурядне

3 складне безсполучникове

4 складне з різними видами зв'язку

Приклад

А Люби музику – вона облагороджує твої думки і почуття.

Б Красна пташка своїм пір'ям, а людина – знанням.

В Що в пісні співається, те в житті збувається.

Г Голос у нього гучний і спочатку завжди впевнений.

Д Небо вночі чисте, і видно, як падають зорі.

2014 р. I сесія

23. Прочитайте речення.

Як рожеві птахи (1) зашуміли (2) заспівали примороззю підкучерявлені очерети (3) і їхній пух полетів у святешну далечінь (4) де злегка поскрипував мороз (5) чи земля і на добрий сон вкладалося село.

Кому треба ставити на місці всіх цифр, ОКРІМ

А 1

Б 2

В 3

Г 4

Д 5

27. Установіть відповідність між характеристикою речення та прикладом.

Характеристика речення

1 складнопідрядне речення

2 складносурядне речення

3 складне безсполучникове речення

4 складне речення з різними видами зв'язку

Приклад

А Сонце блищить і горить, гаї зеленіють, садки зацвітають.

Б Ти до мене прийшла не із казки чи сну, і здалося мені, що стрічаю весну.

В Погода стояла тепла й сонячна, так що шибки на вікнах аж миготіли.

Г Небо вже геть розмерзлося, і тепер його було видно наскрізь.

Д Тонуть у золоті принадні простори і закликають усе в степу до спокою.

2015 р. Основна сесія

26. Доберіть приклад до кожного випадку вживання тире.

Випадок вживання тире

4 тире в неповному реченні

1 тире при відокремленій прикладці

2 тире в реченні з однорідними членами

3 тире між підметом і присудком

Приклад

А Найбільше у світі любив він багрянолисту осінь – природи солодку зрілість

Б Дівчина внесла оберемок майористих квітів – до цього похмура кімната враз ожила.

В Зацвіла тендітно-біла конвалія в гаю, а сонячно-тремтливі кульбабки – біля ставу.

Г Класична пластика, і конкур строгий, і логіки залізна течія – це справжньої поезії дороги.

Д Зображення флори й фауни: квітів, дерев, тварин – свідчать про обожнення природи нашими предками.

27. Установіть відповідність між видом речення та прикладом.

Вид речення

1 складнопідрядне

2 безсполучникове

3 складне з різними видами зв'язку

4 складносурядне

Приклад

А Мільярди перлин мерехтіли на всьому, випромінюючи маленькі сонця, розсипаючи спектри на лапатім листі дубів і ліщини.

Б Тихо-мирно спала згряя лебедина, і даремно лебідь звав, будив її.

В Стоять жоржини мокрі-мокрі, сплять діамантові жуки, під грушею у дикій моркві до ранку ходять їжаки.

Г Коли з дерев, сумно кружляючи, падало жовтогаряче листя, повернувся додому Оксен.

Д Ти з'явилась мені – і здалося, що сівт помолодшав навколо на тисячу літ.

2015 р. Додаткова сесія

25. Доберіть приклад до кожного випадку вживання тире.

Приклад речення

1 Десь недалеко вдарив грім – луна котилася глухо, грізно, довго.

2 Ні талановитий учень, ні досвідчений учитель, ні сивий академік – ніхто не може знати всього бодай з окремого питання будь-якої науки.

3 Моя мати – наївність, тиха жура і добрість безмежна.

4 Розмалюю я половину героїв у позитивні тони, а половину – у негативні, як це наймодніше зараз.

Випадок уживання тире

А тире при відокремленому означенні

Б тире в складному

безсполучниковому реченні

В тире на місці пропущеного члена речення

Г тире при однорідних членах речення

Д тире між підметом і присудком

26. Доберіть приклад до кожного виду складного речення.

Вид складного речення

1 складносурядне

2 складнопідрядне

3 безсполучникове

4 з різними видами зв'язку

Приклад речення

А Стояла ніч, красива, мов Кармен, червоні й чорні міряла троянди.

Б Іронія – це блискавка ума, яка освітить всі глибини смислу.

В Візьми від життя все, що зможеш, і воно засяє всіма барвами.

Г Зіграй мені мелодію любові і обернеться хай на щастя розпач!

Д Завалились мости кам'яні – подорожні шукають веселку.

2016 р. Основна сесія

27. Доберіть приклад до кожного випадку вживання розділового знака.

Розділовий знак

1 кома в безсполучниковому реченні

2 кома в складнопідрядному реченні

3 кома в складносурядному реченні

4 кома при відокремленій обставині

Приклад

А Між зеленими садами, між сірими стінами загравали вже фіолетові тіні.

Б Уткнувшись у тепло долин, вітер спросоння погойдував чорні тополі.

В Яра пшениця була молода й висока, а горді соняшники стояли ще вищі.

Г Десь скрадливо скрипнула хвіртка, насмішливо обізвався дівочий голос.

Д У плесі ворушилися затонулі тіні хат, на яких сторч головою дрімали лелеки.

2016 р. Додаткова сесія

26. Приєднайте до фрагмента речення «Ластівки літали понад самою землею...» запропоновані варіанти та з'ясуйте тип кожного з утворених речень.

Варіант завершення речення

1... навіть хлопчачі їх не лякали.

2... сповіщали про наближення дощу.

3... дарма що шуліка висів у небі.

4... і байдуже їм було до всього.

Тип речення

А просте з відокремленими членами

Б просте з однорідними членами

В складнопідрядне

Г складносурядне

Д складне безсполучникове

2017 р. Основна сесія

21. Прочитайте речення (цифра позначає попередній розділовий знак). Аж тут підвівся Орфей і,(1) ударивши по золотих струнах своєї кіфари,(2) заспівав на весь голос: то була пісня,(3) що її найдужче любила його мати,(4) прекрасна муза Калліопа,(5) і,(6) може,(7) саме згадка про неї надала Орфеевому голосу ще більшої сили,(8) ширості,(9) влади.

НЕПРАВИЛЬНИМ є обґрунтування пунктуації, запропоноване в рядку

А коми 1 і 2 – при відокремленій обставині

Б кома 3 – між частинами складносурядного речення

В коми 4 і 5 – при відокремленій прикладці

Г коми 6 і 7 – при вставному слові

Д кома 8 і 9 – при однорідних членах речення

2017 р. Додаткова сесія

25. Доберіть приклад до кожного випадку вживання тире.

Приклад речення

1 Десь недалеко вдарив грім – луна котилася глухо, грізно, довго.

2 Ні талановитий учень, ні досвідчений учитель, ні сивий академік – ніхто не може знати всього бодай з окремого питання будь-якої науки.

3 Моя мати – наївність, тиха жура і добрість безмежна.

4 Розмалюю я половину героїв у позитивні тони, а половину – у негативні, як це наймодніше зараз.

Випадок уживання тире

А тире при відокремленому означенні

Б тире в складному безсполучниковому реченні

В тире на місці пропущеного члена речення

Г тире при однорідних членах речення

Д тире між підметом і присудком

26. Доберіть приклад до кожного виду складного речення.

Вид складного речення

4 з різними видами зв'язку

1 складносурядне

2 складнопідрядне

3 безсполучникове

Приклад речення
А Стояла ніч, красива, мов Кармен, червоні й чорні міряла троянди.

Б Іронія – це блискавка ума, яка освітить всі глибини смислу.
В Візьми від життя все, що зможеш, і воно засяє всіма барвами.
Г Зіграй мені мелодію любові і обернеться хай на щастя розпач!
Д Завалились мости кам'яні – подорожні шукають веселку.

2018 р. Основна сесія

25. Доберіть приклад до кожного випадку вживання тире.

Випадок уживання тире

- 1 тире при відокремленій прикладці
- 2 тире в складносурядному реченні
- 3 тире при однорідних членах речення
- 4 тире між підметом і присудком

Приклад речення

- А На річці, у лісі, у полі – усюди панувала таємнича німотна тиша.
- Б Непереможна безборонність – твій меч єдиний і єдиний щит.
- В Для гордої і владної душі життя і воля – на горі високій.
- Г Київськими вулицями вишикувалися каштани – почесна варта весни.
- Д Я усміхнувся щиро – і все навкруг радіє і сміється.

26. Приєднайте до частини речення «Сучасні пристрої мають допомагати користувачеві...» запропоновані фрагменти та з'ясуйте тип кожного з утворених речень.

Фрагмент речення

- 1 оскільки були створені власне для цього.
- 2 й полегшувати життя в інформаційному світі.
- 3 але надмірна залежність від них є небезпечною.
- 4 їхня важлива функція – пошук інформації.

Тип речення

- А просте з однорідними членами
- Б просте з відокремленими членами
- В складнопідрядне
- Г складносурядне
- Д складне безсполучникове

5.3. Способи відтворення чужого мовлення

Пряма й непряма мова. Заміна прямої мови непрямою. Цитата як різновид прямої мови. Діалог. Розділові знаки в конструкціях із прямою мовою, цитатою та діалогом

5, 9 клас – вивчення нового матеріалу;

11 клас – повторення вивченого матеріалу

2010 р. II сесія

20. Розділові знаки при передачі чужої мови правильно вжито в реченні

- А Один мудрець вдало підмітив: Чим більше пізнаєш людей, тим більше починаєш любити тварин.
- Б Павло Тичина сказав про Сквороду «Великий наш філософ щедрю залишив нам спадщину по собі: обсягом широку, змістовністю глибоку і щодо світогляду свого – чисту та моральну».
- В «Ще б ми стільки прочитали, як ти, – докинула Василина і пояснила подрузі: – Взимку цілі ночі просиджує над книжками».
- Г Коли садили капусту, господарка хапалася за голову – «Дай же, Боже, час добрий! Щоб моя капусточка приймалась і в головки складалась, щоб із кореня була корениста, а із листу голосистая!»

Д «А в нашій учительській роботі треба, щоб минули роки й десятиліття, поки стане людиною той, хто несміливо переступив поріг школи і вивів на папері олівцем перші палички та кружечки, написав перше слово», думав учитель.

2010 р. III сесія

20. Розділові знаки при передачі чужої мови правильно вжито в реченні

А «За що ж, хто-небудь попитає, Зозуля Півня вихваляє?».

Б «Та чим же я вам досадив?» ягнятко, плачучи, питає.

В Яка ти розкішна, земле, – думала Маланка.

Г Мати через пліт запитала сина, куди він зібрався.

Д Жалібно жовте листя березини, здається, шепче, «Літо, де ти, літо?».

2012 р. II сесія

21. Розділові знаки при передачі чужої мови правильно вжито в реченні

А Літо в осені питає: де ти поділа журавлів.

Б До булави треба голови!, казали запорожці.

В Ой казали, говорили по всім селі люди – «Та вже з того козаченька нічого не буде!»

Г «Опізнився, небораче, одказав земляк йому, хто кохав життя ледаче, непереливки тому».

Д «Дозвольте і мені, панове, річ держать!» – тут обізвалася Лисиця.

2013 р. I сесія

21. Розділові знаки для передачі чужої мови правильно вжито в реченні

А «Добрий вечір вам»: заспівав позаду тоненький дівочий голос.

Б «Ні, – сказав сам собі Василько – шуки я не піймаю, бо вона прудка».

В «Життя мені всміхалося, – говорив Франко, – а діти були промінням».

Г «Коли я сита, то така я добра», ковтнувши жертву, просичала Кобра.

Д Мама сказала: як же ж мені сумно, хочу побачити рідненьку сестру.

2014 р. I сесія

22. Пряму мову в реченні Іван сказав: «Як і будь-якій людині, мені важливо знати, що про мене думають інші, як сприймають мої ідеї» правильно передано непрямою мовою в рядку

А Іван сказав, що, як і будь-якій людині, мені важливо знати, що про мене думають інші, як вони сприймають мої ідеї.

Б Іван сказав, що, як і будь-якій людині, йому важливо знати, що про нього думають інші, як сприймають його ідеї.

В Іван сказав, що, як і будь-якій людині, для нього важливо знати, що про мене думають інші, як сприймають його ідеї.

Г Іван сказав, що будь-якій людині важливо знати, що про неї думають інші, як сприймають її ідеї.

Д Іван сказав, що, йому як і будь-якій людині, важливо знати, що про неї думають інші, як вони сприймають її ідеї.

2014 р. II сесія

26. З'ясуйте, який розділовий знак треба ставити на місці пропуску в кожному наведеному реченні.

Розділовий знак

1 кома

2 двокрапка

3 лапки

4 тире

Речення

А «Сьогодні ж додому, – повторив Сахно і додав [...] – Ходімо подарунки дітям купувати».

Б «Наша артіль бідна, – сказав старий – і кидати [...] шаланду в морі не годиться».

В «Лиши біду, нехай щезає від тебе! – радив спокійно хлопець [...] – Нема з ким говорити!»

Г «Стій, – гукав на неї Іван, [...] звідки ти приїхала? »

Д «Як дивно все відбувається. Як дивно! [...] – думав Микола.

2015 р. Основна сесія

19. НЕПРАВИЛЬНО оформлено пряму мову в рядку

А Український письменник В. Винниченко якось сказав: “Як нудно сіро проходить життя людей неталановитих. так нудно й нецікаво живуть без любові навіть талановиті”.

Б “Суспільність, – говорив М. Грушевський, – що має віру в себе, мусить мати й відвагу глянути на правду свого минулого, щоб зачерпнути в ній не зневіру, а силу”.

В Мати Тереза знала силу посмішки, тож усім, то зневірився, радила: “Отримавши від життя чергового удару, скажіть собі: “Усе могло бути набагато гірше” і посміхніться”.

Г “Слово – найтонше доторкання до серці, – був переконаний В. Сухомлинський, – воно може стати і запашною квіткою, і живою водою і розжареним залізом”.

Д “Митець не може відвернутися від своєї сучасності, – говорив Альбер Камю і далі пояснював: “Якби він відвернувся від неї, то промовляв би в порожнечу”.

2015 р. Додаткова сесія

23. Правильно розставлено розділові знаки при прямій мові в реченні

А «Може, у цій лісовій хатинці ховається зараз Мавка» – подумалось мені.

Б Мені сказав розумний садівник: «Коли пересаджуєш дерево, роби це з любов'ю».

В «Краса і мудрість – писав Ерїх – не розкіш, не привілей, а радість, дарована всьому світу».

Г Мирослав Дочинець радить – «Не виставляй напоказ усе, що маєш, – завтра вже нікого не здивуєш».

Д «Стерегти ліс», – сказав Харитон – «треба не рушницею, а любов'ю».

2016 р. Додаткова сесія

23. Правильно розставлено розділові знаки при прямій мові в реченні

А Я цієї пісні раніше не чув, – сказав студентові Василь: – Ви її всю знаєте?

Б «Щось воно недобре»: подумав Андрій, удивляючись у п'ятьму.

В «Може, я міг би вам допомогти?» – довірливо запитав незнайомиць.

Г «М'ята», – прошепотіла Настя. – «Зійшла холодна м'ята».

Д Чоловік, піднявши злегка картуза, повагом промовляє – «Люди, схаменіться».

2017 р. Основна сесія

23. Прочитайте діалог. – Назаре, обов'язково забери сестру з дитсадка, – попросила мати. – На жаль, не зможу: я пропустив багато репетицій, – відповів син. Точно передає зміст діалогу речення

А Назар знову відмовився забирати сестру з дитсадка, хоч мати вчергове просила про це.

Б Назар поскаржився, мовляв, пропустив багато репетицій через те, що мама постійно доручала йому забирати сестру з дитсадка.

В Матері дуже не сподобалося те, що Назар відмовився забрати сестру з дитсадка.

Г Мати настійливо просила Назара забрати сестру з дитсадка, але він відмовився, бо пропустив багато репетицій.

Д Мама не вважає репетиції Назара важливою справою, тому просить його все-таки забрати сестру з дитсадка.

2017 р. Додаткова сесія

23. Правильно розставлено розділові знаки при прямій мові в реченні

А «Може, у цій лісовій хатинці ховається зараз Мавка» – подумалось мені.

Б Мені сказав розумний садівник: «Коли пересаджуєш дерево, роби це з любов'ю».

В «Краса і мудрість – писав Ерїх – не розкіш, не привілей, а радість, дарована всьому світу».

Г Мирослав Дочинець радить – «Не виставляй напоказ усе, що маєш, – завтра вже нікого не здивуєш».

Д «Стерегти ліс», – сказав Харитон – «треба не рушницею, а любов'ю».

2018 р. Основна сесія

18. НЕПРАВИЛЬНО розставлено розділові знаки при прямій мові в реченні

А «Саме щоденні звички роблять вас успішними людьми або невдахами», – стверджує Томас Корлі в книзі «Зміни свої звички – зміни своє життя».

Б Автор зазначає: «Близько 90 % багатіїв читають щодня бодай 30 хвилин. Це зазвичай три типи видань: біографії успішних людей, книги із саморозвитку та історичні розвідки». В «Хочеш бути успішним – спілкуйся з успішними людьми, – наголошують фахівці та додають: – Краще мати справу із цілеспрямованими оптимістами, аніж із негативно налаштованими заздрісниками».

Г «Тривалий успіх можливий лише за умови позитивного ставлення до життя», – підбадьорює читачів автор книги. – Усі лідери вмінуть радіти кожному дню, будь-якій дрібниці».

Д «А от що вам може бути не до вподоби, – інтригує Томас Корлі, – то це те, що багатії прокидаються за три години до початку свого робочого дня, бо мають устигнути залагодити дві-три особисті справи».

6. Стилїстика

Стилї мовлення (розмовний, науковий, художній, офіційно-діловий, публіцистичний), їх основні ознаки, функції

6 клас – вивчення нового матеріалу;

10 клас – повторення вивченого матеріалу

2013 р. I сесія

Прочитайте текст і виконайте завдання

(1) Прилинули не/зліченні теплі молдавські вітри, насунуло з півдня велике жовте одноманіття. (2) Наставали дедали кращі й легкі наче мильні бульбашки дні, і кожний видавався так до краю шляхетним, що всяка хвиля тривання була чудом надмірним і ще не/звіданим. (3) У тиші глибоких і гарних днів змінювалась не/помітно тканина листків. (4) Аж певного дня дерева постали в солом'яному вогні цілком здема­теріалізованого листя, у красі легкій, як відцвілі пелюстки, як прекрасні пави й фенікси, котрі мусять лишень схитнутись і затріпотіти, щоб струсити те злиняле та не/потрібне пір'я.

7. Стилї тексту –

А розмовний

Б науковий

В публіцистичний

Г художній

2014 р. I сесія

Прочитайте текст і виконайте завдання

(1) На картинах неаполітанської школи без кінця старіється післяполудень, немов побачений крізь темну пляшку. (2) Потемніле сонце, здається, в'яне на очах у тих пропавших краєвидах, мов у переддень космічної катастрофи. (3) Старечі світанки, жовті, як пергамент, солодкі від мудрості, як пізні вечори! (4) Передполудні усміхаються хитро, як пожовклі старі книги. (5) День осінній, той старий пройдисвіт бібліотекар, який лазить у вицвілому халаті по драбинах, і куштує конфітюри всіх віків і культур!

7. Стилї тексту –

А розмовний

Б художній

В публіцистичний

Г науковий

7. Розвиток мовлення

Види мовленнєвої діяльності; адресант і адресат мовлення; монологічне й діалогічне мовлення; усне й писемне мовлення. Тема й основна думка висловлення. Вимоги до мовлення (змістовність, логічна послідовність, багатство, точність, виразність, доречність, правильність). Основні ознаки тексту: зв'язність, комунікативність, членованість, інформативність. Зміст і будова тексту, поділ тексту на абзаци, мікротеми. Способи зв'язку речень у тексті. Тексти різних стилів, типів, жанрів мовлення

5, 6, 9 клас – вивчення нового матеріалу;

10, 11 клас – повторення вивченого матеріалу

2008 р.

Читання й аналіз тексту

Учитися жити

(1–14) Дорогий сину, я обіцяв тобі переказати прецікаву статтю Абдуса Саляма про останній задум Ейнштейна. Автор пише, що Ейнштейн – найбільший геній двадцятого століття, а можливо, і всіх часів, скільки існує людина. Однак Ейнштейна могло б і не бути, він міг би і не виявитися, коли б народився в малорозвиненій країні. Він, розумний надто зі школи, народився в Німеччині, де був цвіт учених світу. Але і тут, вступаючи до Цюріхського політехнікуму, він «провалився» на іспиті й не став інженером. На велике щастя для науки, інакше був би інженер Ейнштейн, а не геній. Цей технікум він таки закінчив, але вчителі не вважали його здібним студентом. Перебиваючись із хліба на воду, бідуючи, 1901 року він написав наукову працю – її взяв кращий фізичний журнал світу, а ось Цюріхський університет визнав її незрілою. Ейнштейн живе в біді, працює в якомусь бюро, не маючи ні добрих бібліотек, ні оточення, а після роботи розробляє свою геніальну теорію про єдність простору і часу. Від мрії стати доктором філософії він відмовився – через серію невдалих спроб. Слава Богу, що він не став доктором: інакше не було б генія.

(15–20) Пишу я все це для того, щоб ти зрозумів: шкільна наука – нудна, цікава – в кінці подорожі, а не спочатку. Хочеш домогтися цікавого, іди дорогою, долаючи нудний початок, знаючи, що нудного буде багато, аж поки доберешся до цікавого. І другий висновок: нудне – тільки охолоче цікаве. Те, що вчора було цікаве, сьогодні стало нудне, бо повторювалося не раз і занудніло. Цікаве – гаряче, свіже, нове, щойно створене, зроблене, народжене.

(21–29) Тепер про статтю. Автор пише, що Ейнштейн об'єднав поняття простору й часу. Усі тіла рухаються і всі взаємодіють. Який простір руху вони мають? Орбітальний, тобто

кривий (прямої лінії руху немає). За той самий умовний відтинок часу тіла проходять різні відстані. Отож людина, звикла до земної течії часу, буде інакше чути цю течію на інших орбітах. На великій орбіті можна прожити значно довше життя за той самий умовний земний день. Так, до речі, і в житті: чим наповненіше життя трудом, роботою, зусиллям, тим воно довше. І – навпаки. Отож вирішення проблеми подовження життя – не втрачати часу, а наповнювати його роботою, працею, зусиллям.

(30–41) Напиши, чи то цікаво тобі і чи зрозуміло я пишу. Пишучи, про стилістику не дбай, а намагайся висловлюватися точно – то є найкраща стилістика. Ти не знаєш, що то є стилістика? Це вміння висловлюватися по-своєму і водночас «письменно», «освічено». Спочатку вчать освічено (це поганий стиль), а потім – по-своєму, от як розмовляють неосвічені люди: містко, влучно, гарно, сучасно. Це саме скажу парадоксом: спочатку розламують старовинну стіну (мур), бо її клали нефахові муляри, потім складають за наукою – виходить погано; нарешті перекладають ще раз – але вже за такою доброю наукою, коли можна складати мур майже так добре, як було складено спочатку. Бо неосвічений муляр працював, як природа, – вільно, легко, граючись, а не тужачись. Отож, Дмитрику, про стилістику не дбай, але, звичайно, щоб навчитися не дбати, треба спочатку добре дбати. Треба добре знати мову – і літературну, і народну.

(42–51) Дорогий сину, ти мусиш швидко дорослішати. Убережися зараз від багатьох зваб. У твоєму тілі, у душі твоїй заговорять нові голоси – багато всіляких бажань. Треба бути готовим до цієї крутії – і триматися так, аби потім не було соромно, що не встояв, що піддався звабі. Треба жити, виборюючи самого себе з лінощів, бездіяльності, безінтересу. Учися жити – то високе мистецтво, якого чимало людей так і не навчилося, хоч прожили життя. Але тут і дивуватися ніяк: хто вчить жити? Для багатьох це – прибільшувати свою власну порожнечу всякими набутками – купимо те чи те. Це наївна спроба втекти від життя на луки задоволення. Життя не є насолода. І не є задоволення. Воно має свій насущний житній, із остюками, смисл. У тому насущникові – міра життя

За В. Стусом

602 слова

32. Глумачення слова, виділеного в реченні «Це саме скажу парадоксом: спочатку розламують старовинну стіну (мур), бо її клали нефахові муляри, потім складають за наукою – виходить погано; нарешті перекладають ще раз – але вже за такою доброю наукою, коли можна складати мур майже так добре, як було складено спочатку» (рядки 34–38) подано в рядку

А підстава, доказ, обґрунтування, підтвердження чого-небудь

Б думка, що разюче розходиться з усталеними поглядами, начебто суперечить здоровому глузду, хоч насправді може й не бути хибною

В безглуздість, нісенітниця

Г складний, заплутаний випадок

33. Антоніми використано в реченні

А І другий висновок: нудне – тільки охололе цікаве (рядки 17–18).

Б ... Наукову працю ... взяв кращий фізичний журнал світу, а ось Цюріхський університет визнав її незрілою (рядки 10–11).

В Отож людина, звикла до земної течії часу, буде інакше чути цю течію на інших орбітах (рядки 24–25).

Г Спочатку вчать освічено (це поганий стиль), а потім – по-своєму, от як розмовляють неосвічені люди... (рядки 33–34).

34. До фразеологізму перебиватися з хліба на воду, використаного в реченні

«Перебиваючись із хліба на воду, бідуючи, 1901 року він написав наукову працю...» (рядки 9–10) НЕ МОЖЕ БУТИ синонімом фразеологізм

А перебиватися з юшки на квас

Б перебиватися з копійки на копійку

В зводити кінці

Г зводити рахунки

35. Метафора є в реченні

А Бо неосвічений муляр працював, як природа, – вільно, легко, граючись, а не тужачись (рядки 38–39).

Б У твоєму тілі, у душі твоїй заговорять нові голоси – багато всіляких бажань (рядки 43–44).

В Це наївна спроба втекти від життя на луки задоволення (рядок 49).

Г Але тут і дивуватися ніяк: хто вчить жити? (рядок 47).

36. Тему тексту, що об'єднує окремі його мікротеми, сформульовано в рядку

А Шкільна наука – нудна, цікава – в кінці подорожі, а не спочатку (рядки 15–16).

Б «... Спроба втекти від життя на луки задоволення» (рядок 49) – наївна.

В Життя не є насолода. І не є задоволення. Воно має свій насущний житній, із остюками, смисл (рядки 49–50).

Г ...Чим наповненіше життя трудом, роботою, зусиллям, тим воно довше (рядки 26–27).

37. Головну думку автора подано в рядку

А Хочеш домогтися цікавого, іди дорогою, долаючи початок нудний, знаючи, що нудного буде багато, аж поки доберешся до цікавого (рядки 16–17).

Б ... Не втрачати часу, а наповнювати його роботою, працею, зусиллям (рядки 28–29).

В Треба жити, виборюючи самого себе з лінощів, бездіяльності, безінтересу (рядки 45–46).

Г Учися жити – то високе мистецтво, якого чимало людей так і не навчилося, хоч прожили життя (рядки 46–47).

38. І адресант, і адресат мовлення вказані в рядку

А Дорогий сину, ти мусиш швидко дорослішати (рядок 42).

Б Ти не знаєш, що то є стилістика? (рядки 31–32).

В Отож, Дмитрику, про стилістику не дбай, але, звичайно, щоб навчитися не дбати, треба спочатку добре дбати (рядки 39–40).

Г Напиши, чи то цікаво тобі і чи зрозуміло я пишу (рядок 30).

39. Відрізняється від інших за стилістичними особливостями речення

А На велике щастя для науки, інакше був би інженер Ейнштейн, а не геній (рядки 7–8).

Б Однак Ейнштейна могло б і не бути, він міг би і не виявитися, коли б народився в малорозвиненій країні (рядки 3–5).

В Усі тіла рухаються і всі взаємодіють (рядок 22).

Г Треба бути готовим до цієї крутії – і триматися так, аби потім не було соромно, що не встояв, що піддався звабі (рядки 44–45).

2009 р.

Читання й аналіз тексту

Квітка на асфальті

(1-4) Далеко не всім у нас відома Квітка Цісик — американка українського походження, майже містична співачка. Ця аудіомісіонерка зробила для пропаганди української душі у світі, мабуть, більше, ніж президенти. Її неповторне виконання — просвітлена приреченість, а її доля — фатальний відхід майже на зльоті.

(5-9) Ті, хто чув її композиції (а це відомі пісні, у тому числі «Два кольори», «Я піду в далекі гори», «Чуєш, брате мій»), не можуть звільнитися від їхнього енергетичного впливу. Перший диск записаний 1980-го, другий — через дев'ять років. Кожен з «утаємничених» у її творчість може розповісти, як уперше почув і здивувався: «А звідки тут янголи?».

(10-13) Виявилося, янгол поселився у старій касеті. Хіба вгадаєш, у якій подобі Творець відправляє на землю своїх гінців, і хіба завбачиш, якої миті він покличе їх назад? От тільки ті 1990-ті були не янгольські. І ніщо не віщувало появи цього голосу «нізвідки» — на диво місцевій естраді.

(14-16) Зірок тоді наплодилося необлікована кількість. Більше, ніж на небі. Творець навіть розгубився... Але ж душа все одно лишалася байдужою до підступів. Тріскотіть, співайте, вийте! А ми, можливо, й дочекаємося свого — янгола?

(17-19) ...І тут доведеться згадати добрим словом свідомих українських піратів. Спасибі, друзі, за те, що з далекого берега доставляли в тривожний час не тільки товари народного вжитку, а й перлини у вигляді касет — цю саму Квітку.

(20-28) Після того, як її записи стали проникати в місцеві програвачі й у деякі серця, з'явилися легенди. Адже багато хто чув, але ніхто не бачив, а голос хвилював. Кажали, ніби її предки — із аристократичного музичного роду, наче в Америці вона вмирає від хвороби. І співає на паперті українських пісень, бо «не має на що жити!». І то правда: у деяких її піснях проривалося щось зрошене сльозою розлуки, благанням про милість. Ніби стоїть ця гарна дівчина посеред Брукліна, коханим покинута, долею скривджена, батьківщиною забута, і виводить пісню знетямлено, протяжно, жалібно. І я навіть уявляв собі її самозаглиблений погляд і відсторонену байдужість до світу. Оскільки і світ байдужий до неї, бо в ньому місце не квіткам, а будякам.

(29-33) Згодом усе виявилось не таким драматичним. У дівчини справді було романтичне минуле. Її родина ніколи не забувала про рідну землю, на якій тільки у мріях і ростуть виняткові квіти. І долю доньки, названої вигадливо, як для техногенної Америки, — Квіткою, її батьки бачили виключно в музичному орнаменті.

(34-38) Квітка вступила до нью-йоркської консерваторії. Та розчарую шанувальників американської мрії. Оперне майбутнє не склалося, а її американською «дійсністю» стає... рекламний конвеєр, і ось вона — цей янгол — співає дивним тембром сто мільйонів разів якісь «трелі»-заставки для кока-коли.

(39-43) Було в її кар'єрі й залучення до «великого» кіно. Але це так — мимохідь — так і не розквітла для «Оскара». Але родичі чітко усвідомили: призначення цього херувима не кока-кола, а щось неземне. Те, що залишається тільки у творчості. Тому і сподобилися допомогти їй у «сімейній вигадці» — записі українських пісень, які вона ввібрала з материнським молоком.

(44-49) Свої кривні 200 тисяч доларів ця вродлива й розкута американка вкладає в «український проект». У сімейні альбоми. Ніби «не для продажу». Українська — не найдосконаліша в її розмовній мові (м'яко кажучи). Але вимову контролює мама. У результаті народжується щось ніким не очікуване... Наче «відкриваючи» для себе українську мову, Квітка «з чистого аркуша» розповідає відомі пісенні сюжети. А ми сприймаємо їх — «як уперше».

(50-54) Виконує хрестоматійні «Два кольори». Мільярд разів чути. Але небесний тембр — мимохідь — ніби вириває зі строфи одне слово: «Червоне — то любов, а чорне — то-о-о-о... журба». І в «то-о-о» — горе знання і небажання зустріти «журбу». Вона немовби відтягує цю зустріч і хоче залишитися на іншому кінці «кольору» — тільки в любові.

(55-57) «Чуєш, брате мій...» — про смерть на чужині. Співає, як поминальну молитву. Голос злегка тремтить. У кожній інтонації — прощання. І це, скажете, не передчуття янгола, якому невдовзі доведеться... «повернутися»?

(58-59) 1998-го вона й розтанула свічкою на «рідній чужині» — від невиліковної хвороби.

(60-67) ...Ще вона фантастично записала за дев'ять років до смерті «Я піду в далекі гори». І саме в американській українки виявилось найбагатше змістове й емоційне аранжування. Так виходить... коли «як уперше». Магнетичний тембр летить над Карпатами, а там — загублений Іван із «Тіней забутих предків» усе шукає і шукає свою Марічку. Вслухайтесь — пригадаєте фільм... До речі, хто знав, що вже інший янгол зовсім в інший час пролетить над Карпатами і торкнеться крилом тоді ще маловідомого режисера, і в результаті народиться «кіномелодія» на всі часи. І ніхто ніколи переспівати її не зможе.

(68-71) Саму Квітку дехто намагався «переспівати». Тільки без усіляких реклам поціновувач якщо шукає, то знаходить не удаваних, а справжню. Ніякі продюсери не

«прорахували» б подібну Квітку, яка співає. Співає за океаном, а українську душу відчуває глибше, ніж ті, що з нашого «асфальту».

(72-73) Як і раніше, вона існує не «всупереч», а просто окремо. Хто почує — той молодець. У її голосі — туга за надіями марними, гарними, такими — як у «раю».

*За О. Вергелісом, газета «Дзеркало тижня»
(764 сл.)*

29. Перша частина використаного в тексті авторського неологізму «аудіомісіонерка» (рядок 2) стосується звукозапису, а друга –

А популяризації

Б благословення

В започаткування

Г звеличення

30. Слова, мимохідь і мимохіть, ужиті в тексті (рядки 39, 51)

А різні за значенням

Б однакові за значенням

В близькі за значенням

Г протилежні за значенням

31. Згадуючи «свідомих українських піратів» (рядки 17-18), автор передусім

А романтизує незалежних підприємців, які випробовували долю, вирушаючи за кордон

Б схвалює поширення української музики в обхід авторських прав

В наголошує, що вони сприяли знайомству з мистецтвом української діаспори

Г говорить про спроби наслідування стилю Квітки Цісик на українській естраді

32. Пишучи, що Квітка Цісик стоїть «посеред Брукліна, коханим покинута, долею скривджена, батьківщиною забута, і виводить пісню знетямлено, протяжно, жалібно» (рядки 25-26), автор прагне

А викликати в читача співчуття до дівчини

Б наголосити на впливі матеріальної скрути на творчість співачки

В підкреслити щирість і майстерність виконання героїні

Г ствердити, що талант співачки не був поцінований слухачами

33. Згадка про те, що Квітка Цісик мала в репертуарі дуже відомі пісні, співвідносна з реченням (реченнями)

А І ніщо не віщувало появи цього голосу «нізвідки» — на диво місцевій естраді (рядки 12-13).

Б Зірок тоді наплодилося необлікована кількість. Більше, ніж на небі (рядок 14).

В Свої кривні 200 тисяч доларів ця вродлива й розкута американка вкладає в «український проект» (рядки 44-45).

Г І саме в американській українки виявилось найбагатше змістове й емоційне аранжування. Так виходить... коли «як уперше» (рядки 61-62).

34. Виходячи з тексту, долю Квітки Цісик НЕ МОЖНА вважати здійсненням американської мрії, бо

А це поняття означає високий життєвий стандарт і славу, а співачка їх не досягла

Б вона завжди лишалася україркою, байдужою до американських цінностей

В американська мрія передбачає самостійну працю, а Квітка мала підтримку родичів

Г метою її життя стала творчість, а не соціальний статус і матеріальні статки

35. Співачка Квітка Цісик і кінорежисер Сергій Параджанов порівняні в тексті (рядки 62-69), тому що вони

А геніальні своєю неповторністю

Б були відірвані від батьківщини

В постраждали за любов до України

Г створили свої шедеври незадовго до смерті

36. Ознаками стилю тексту є

А уживання термінів, спеціальної фразеології, логічність, точність, обґрунтованість викладу

Б повтори, пристрасність викладу (захоплення), наявність окличних речень, питань, уживання суспільно-політичної лексики, емоційно забарвлених слів, фразеологізмів

В широке уживання побутової лексики, емоційно забарвлених і просторічних слів, неповних речень

Г переважання стилістично нейтральних мовних засобів, уживання канцелярської лексики,

відсутність емоційно забарвлених слів, гранично точний виклад

2010 р. I сесія

Прочитайте текст і виконайте завдання

Мистецтво, не підвладне часу

(1–11) На серйозних аукціонах подекуди виникають підозри щодо справжності картин видатних художників. Не обійшла ця доля й полотно великого Вінсента ван Гога: якось переконували, що виставлена на продаж картина «Сад в Овері» – підробка. Доводили, що неможливо за короткий час зробити таку систему крапок, натякали на стилістичну невідповідність. Але ретельні рентгенівські дослідження засвідчили, що всі роботи митця написані зі «швидкістю виконання й без вагань», «на одному подихові». І картину купили за рекордну суму. Для «Саду в Овері» характерна унікальна техніка пуантилізму, сутність якої полягає в нанесенні на полотно окремих дрібних крапок чистого кольору. Якщо розглядати таку картину з відстані, ці крапки змішуються, і кольорове відчуття виявляється іншим, аніж коли фарби були б змішані на самому полотні.

(12–17) Він був найбіднішим за життя, а став найдорожчим сьогодні художником. Чи сподівався будь-коли ван Гог, що досягне такого успіху, що його роботи купуватимуть? Вінсент запевняв: «Роль, яку я відігравав чи відіграватиму, завжди залишиться другорядною». Він щиро вирішив творити мистецтво заради мистецтва. Без жодних меркантильних інтересів... Зрештою, він і не міг ними керуватися – так відкрито він бачив природу.

(18–32) 1885 року, після виснажливих тренувань і праці в багатьох техніках живопису, Вінсент виставляє на продаж одну з картин. Вона, за його словами, була настільки вдалою, що він «не зміг її продати», – художник просто подарував полотно. Ван Гог, свідомо присвятивши своє життя живопису, у який був несамовито закоханим, працює не в порожнечу: «Я знаю, що я хочу вкласти у свої картини, і намагатимусь цього досягти навіть ціною життя, тому що мене надихає абсолютна віра в мистецтво». І живописець самовдосконалюється, розвиває в собі енергію й думку. Він знає, що відчуває красу, сутність речей, і йде вузькою, але усвідомленою стежкою, аби постійно розвивати те відчуття, розкриватися всесвітові якомога більше. Вінсент відтворює своє бачення світу для того, аби зробити його чистішим, наблизити до первісного стану. 1882 року ван Гог пише: «Я хочу робити такі картини, які зворушать багатьох людей. А для цього треба писати не покладаючи рук, без зупинок, без сподівань на земні блага, без жалю до себе». Так, він ставився до всього пристрасно, проте йому була притаманна жорстка творча самодисципліна.

(33–38) З дитинства ван Гог прагнув іншого, по-справжньому духовного життя, ішов своїм, загадковим шляхом. Надмірна серйозність і нелюдимість хлопця вкупі із захопленням природою та вибухами пристрасної ніжності до близьких – свідчення його пошуків досконалого світу у світі недосконалому. Дитина й дорослий митець були єдиною енергетичною істотою, яка прийшла до нашого світу

(39–45) Вінсент створював полотно легко. Він справді набив руку старанними, наполегливими й самозреченими вправами. Очевидці розповідають, що митець писав постійно й безперервно. Ван Гог просто завалював майстерню полотнами, був машиною (як сам себе називав) з виробництва картин... І всюди Вінсент не зраджує свого бачення – сміливо й вільно зафарбовує полотно, виплескуючи на нього енергію й відображаючи суть

речей, їхні енергетичні форми. Найбільше в мистецтві художник цінує реалізм. Непідробний.

(46–53) Ван Гог відсторонювався від власних творів. Він давав їм жити самостійним життям. Немає часу та й просто нерозумно зосереджуватися на матеріальних речах. Увагу треба приділяти природі, якій Вінсент віддається цілком, особливо під час роботи над картиною. Живопис. Живо писати. Вінсент же пише яро – сама бачена ним природа малює його рукою, відтворюючи саму себе на полотні (не дивно, що його картини випромінюють не лише три виміри, а й інші, загадкові й неприйнятні для звичайної людини). Може, ще й тому Вінсент за дев'ять років написав понад 800 полотен – рекордна для такого відтинку часу кількість.

(54–60) Цікава історія творів митця. Він залишав безліч полотен у всіх кутках Голландії, Бельгії, Франції – скрізь, де працював. Забував, не встигав забрати, не міг забрати... І тоді з його полотнами творилися дивні речі: їх спалювали, не вбачаючи в них жодної цінності, картини тачками возили халамидники, розпродуючи їх по десять центів за штуку, з них обдирали фарбу й повторно писали на них, полотна використовували як циновки, мішені, ними прикрашали горища й затуляли дірки курників.

(61–64) Чому Вінсента ван Гога не визнали за життя і ще довго не визнавали після смерті? Тому що він, як і інші великі люди, як і інші самобутні постімпресіоністи, випередив час! Енергетика ван Гога просто шалена. Люди ж не володіли тоді тим рівнем енергетичної вібрації, аби сприймати її, а тим більше – цінувати.

(65) Зараз вони її цінують.

За В. Терещенком, журнал «Політика і культура»

29. Синонім до фразеологізму з речення «Він справді набив руку старанними, наполегливими й самозреченими вправами» (рядки 39–40) –

А набити оскому

Б робити своє

В узяти в руки

Г собаку з'їсти

30. Слово, виділене у вислові «Вінсент же пише яро» (рядки 49–50), ужито, щоб

А заперечити зміст попереднього речення

Б означити потяг художника до швидкого заробітку

В підкреслити яскравість і пристрасність його манери

Г змалювати гнівне обурення художника навколишньою дійсністю

31. У тексті немає мікротеми

А бачення ван Гогом мети свого життя

Б малярська майстерність художника

В спадщина митця в музеях світу

Г сприйняття його творів сучасниками

32. Принцип «творити без жодних меркантильних інтересів» ілюструють усі фрагменти тексту, окрім

А На серйозних аукціонах подекуди виникають підозри щодо справжності картин видатних художників (рядки 1–2).

Б ... треба писати не покладаючи рук, без зупинок, без сподівань на земні блага, без жалю до себе (рядки 29–30).

В Немає часу та й просто нерозумно зосереджуватися на матеріальних речах (рядки 47–48).

Г Він залишав безліч полотен... повсюди, де працював. Забував, не встигав забрати, не міг забрати... (рядки 54–56).

33. Висновком, що впливає з інших поданих суджень, є

А Усі роботи митця написані зі «швидкістю виконання й без вагань», «на одному подихові» (рядки 6–7).

Б Живописець самовдосконалюється, розвиває в собі енергію й думку (рядки 24–25).

В Він ставився до всього пристрасно, проте йому була притаманна жорстка творча самодисципліна (рядки 31–32).

Г Вінсент за дев'ять років написав понад 800 полотен – рекордна для такого відтинку часу кількість (рядки 52–53).

34. На думку автора тексту, по-справжньому оцінити твори Ван Гога можна,

А глибоко ознайомившись із технікою пуантилізму

Б зрозумівши високу енергетику його полотен

В відвідавши дороги для художника мальовничі місця

Г розглядаючи картини з відстані

35. Ідею тексту висловлено в рядку

А Унікальна манера ван Гога зробила його найдорожчим сьогодні художником.

Б З дитинства Вінсент прагнув по-справжньому духовного життя.

В Художник, як і інші самобутні люди, випередив свій час.

Г Найбільше в мистецтві Вінсент ван Гог цінував реалізм.

36 Стиль тексту –

А науковий

Б художній

В розмовний

Г публіцистичний

2010 р. II сесія

«Мій іскрений друже»

(Життєва доля Івана Сошенка)

(1–5) У примарному сьйві білої ночі юнак змальовує грецьку статую. До нього підходить студент Академії мистецтв... Що було далі – відомо кожному зі шкільних хрестоматій, де за джерело інформації – повість Тараса Шевченка «Художник». Опоеитизована, як це й буває з художніми творами, версія справжнього життєвого факту.

(6–15) А насправді до майбутнього благодійника Шевченка привели земляки, і він нахилився поцілувати руку, і Сошенко сказав, що жодна людина не повинна так принижуватися. У свій 21 рік Шевченко навіть не здогадувався, що в ньому гряде геній – він дивився на світ із прірви зацькованості. Вдумуючись у цей епізод, сповна осягаєш справедливість слів одного з Кобзаревих біографів Олександра Кониського: «Не можна вгадати, що б сталося з генієм нашого народу, коли б він не спізнався із Сошенком. Чи поталанила б йому доля яким іншим робом вибитися з темного льоху неволі та вийти в люди, чи може б, під густою корою Ширяєвських красок зав'яли б і засохли ті величезні дари духовні, якими природа наділила Тараса».

(16–19) Сошенко не лише організував викуп обдарованого юнака – він дав поштовх туго стиснутій пружині потенційних можливостей, що зробили Тараса Шевченка не простим художником і поетом, а силою, яка об'єднала український народ, не давши йому піти в небуття.

(20–27) З прірви приниженості не можна вихопитися без того, щоб не запаморочилася голова. Після викупу з кріпацтва Тарас зовсім змінився. Він часто їздив на вечори, витрачав чимало грошей на гарне вбрання – на деякий час у нього вселився «світський біс». Немає Пророка без Предтечі, який готує йому путі насамперед до самого себе, своєї місії. Чи здолав би Шевченко спокусу стати модною цяцькою аристократичних салонів, коли б не мав поряд людини, котра йому казала: «Тарасе, схаменися! Чого ти діла не робиш? Чого тебе нечистая носить по тих гостях?».

(28–35) Як же склалася доля того, до кого поет звертався в листах «Мій іскрений друже»? Народився Сошенко в Богуславі, навчався в дяка, потім у майстра-самоука. Платити за уроки не було чим, тому Іван відробляв їх як міг. За розпис монастирського іконостаса дістав стільки грошей, що навіть трохи землі вдалося прикупити... Але в холерну зиму 1832 року без копійки в кишені (зібрані гроші віддав за викуп паспорта) Сошенко з обозами подався до Петербурга. Йому пощастило на добру душу: ровесник, панич із

вигляду, насправді ж кріпак-кравець, не дав пропасти з голоду, допоміг улаштуватися в місті.

(36–42) Петербурзький період життя був найщасливішим. Бо коли через загострення сухот мусив повернутися до Батьківщини, доля ніби заповзялася покарати вдатного колись богомаза за прагнення до високого мистецтва. Якось, діставши замовлення на ікону, довго працював над нею, передаючи тонку гру світла, а єпископ віддав те переробити місцевому невігласові. Тяжко переживши образу, художник пообіцяв собі бідувати, але не догоджати смакам церковників, які й чути не хотіли про рафаелівських мадонн.

(43–49) 1846 року Іван Максимович став учителем малювання Немирівської гімназії. Однак патологічно жорстокий і цинічний директор заходився цькувати вчителя. Дістанеться, бува, Сошенко після уроків рідної домівки, аж тут посильний кличе його до начальства. І – тупцям осінньою сльотою, бухикаючи від задавненої хвороби, щоб почути: – Ви, Іване Максимовичу, художник, у Петербургах навчалися, то вмієте добре стругати олівці. Приготуйте мені два... га-га!

(50–56) Сошеник колега, базграючи ікони, стільки грошей наскладав, що власну майстерню відкрив. А Іванові не давала «халтурити» та сама сила, що колись погнала його до столиці: даний Богом талант. Хоч уже й розумів, що через злидні не реалізує себе: «Одна надія – на труд, а де взяти роботи? Думка, що буде попереду, жахає мене, і руки опускаються... Коли б ви знали, яка втіха для серця і яке привілля, утішки від світу, жити для мистецтва». Але таке було для нього недосяжним.

(57–59) 1861 року по «естафеті добра» до Петербурга було відправлено найталановитішого Сошенкового учня – Володимира Орловського, який згодом став професором Академії мистецтв. Вступити туди йому допоміг Шевченко.

(60–68) Картин Сошенко створив небагато, не всі вони дійшли до нас. Та ті, що експонуються, наводять на думку, що художник мав цілком самобутній талант, шукав свого шляху в мистецтві. Він знав, що міг би залишити по собі яскравіший слід, і тяжко карався, що «життя загублене». Останніми роками ходив київськими вулицями, підготовуючи бездомних тварин... Згадаймо, що картина, за яку Шевченко дістав срібну медаль, називалася «Хлопчик-жебрак, що дає собаці хліб». Сошенко ставав грізним, коли при ньому візник жорстоко поводився з конем, нещадно соромив кожного, хто «жив не за совістю». В усьому іншому був лагідний і безмежно добрий.

(69–71) Життя минуло в трудах і злиднях. Останні канікули вирішив подарувати собі – помандрувати рідними місцями, подивитися на біле каміння берегів Росії. Не доїхав – 30 серпня 1876 року помер у Корсуні.

(72–76) Сяйво білої ночі вихопило з безвісті цю тиху постать. Благородна душа, приречена на поразку немилосердністю життя? Ні, вічний переможець! Доказ тому – наша історія, неможлива без Кобзаря, доказ тому – сам факт, що світ, попри всі його страждання, відступи й помилки, веде свій поступ, прагнучи добра й справедливості.

За Н. Околітенко, журнал «Жінка»

29. Зустріч Сошенка з Шевченком у Літньому саду Петербурга є, на думку автора тексту,

А замовчуванім історичним фактом

Б художнім домислом Шевченка

В фактом біографії Шевченка

Г фактом зі спогадів Сошенка

30. Цитата, винесена в заголовок тексту, належить

А Іванові Сошенку

Б Тарасові Шевченку

В Олександрові Кониському

Г Володимирові Орловському

31. Синонімом до фразеологізму «вийти в люди» (рядок 13) є

А вивести в люди

Б винести на люди

В вибитися в люди

Г вийти на дорогу

32. Директор гімназії, говорячи про Сошенка «ви... у Петербургах навчалися» (рядок 47), прагнув висловити йому

А повагу

Б подив

В захват

Г зневагу

33. За стильовими ознаками текст є

А публіцистичним

Б науковим

В художнім

Г розмовним

34. Внутрішній аристократизм Сошенка ілюструють усі речення, окрім

А «... (Шевченко) нахилився поцілувати руку, і Сошенко сказав, що жодна людина не повинна так принижуватися» (рядки 7–8).

Б «Йому пощастило на добру душу: ровесник, панич із вигляду, насправді ж кріпак-кравець, не дав пропасти з голоду, допоміг улаштуватися в місті» (рядки 33–35).

В «Коли б ви знали, яка втіха для серця і яке привілля, утікши від світу, жити для мистецтва» (рядки 54–55).

Г «Сошенко ставав грізним, коли при ньому візник жорстоко поведився з конем, нещадно соромив кожного, хто «жив не за совістю» (рядки 66–67).

35. Засобом міжфразового зв'язку першого та другого речень тексту є

А лексичний повтор

Б займенник

В синонім

Г прислівник

36. Слово, виділене в реченні «Іванові не давала «халтурити» та сама сила, що колись погнала його до столиці: даний Богом талант» (рядки 51–52), означає

А додатково працювати

Б весело проводити час

В безоплатно працювати

Г несумлінно працювати

2010 р. III сесія

Сергій Параджанов

(1–3) Геній – поняття, що давно стало книжним. Кажемо так про людей, які зоріють у недосяжному часі та просторі. Довідуємося про них із легенд і підручників. Серед нас вони давно не живуть.

(4–15) Тим, хто знав режисера фільму «Тіні забутих предків» Сергія Параджанова, фантастично пощастило. Вони бачили живого генія. Це зрозуміло було з того, як усе від його слова сповнювалося краси та значення. Це зрозуміло було з тієї бентежної енергії, що неослабно променіла з нього. Це зрозуміло було настільки, що в жартівливих розмовах слово «геній» стало синонімом його імені та й сам він залюбки вдавався до цього титулу. Треба було знати Параджанова, щоб за цим не шукати марнославства чи несмаку. Він жив іншими стимулами, у його світі тон задавали дитяча великодушність та оповитий артистизмом гумор. Смак до жарту, «жертвою» якого ставав він сам, передавався його друзям. «У ці дні ми будемо насолоджуватися присутністю найгеніальнішого режисера всіх часів – Параджанова. Це я його жартома так називаю», – писав приятель. Авжеж, усі ми так жартували. Але добре знали, що в тих жартах – правда.

(16–20) Книжок у його хаті майже не було, а як щось з'являлося – на другий день комусь дарував. Здавалося, нічого не читав, а насправді все знав і давав непомильну, на рівні «абсолютного слуху» оцінку всім помітним явищам літератури та мистецтва. Часом

допомагала інтуїція генія: досить було кинути оком, проглянути кілька сторінок – і суть схоплено.

(21–26) Він сприймав світ через красу. І мав дивовижну здатність надавати всьому краси: інтер'єрові, букетові квітів, святковому столу. Здавалося, не було чогось такого, чого він не міг зробити. І все – красиве. Де був Параджанов – там чинилося мистецьке дійство: море насолоди для друзів і гостей. Якби можна було прихованою камерою зняти його життя – це був би найфантастичніший витвір Параджанова.

(27–30) Так виходило, що він завжди дбав про інших, не залишаючи місця для віддяки. Був щедрим до самознищення – усім роздавав ідеї, задуми, мистецькі дрібнички. Дарувати – було його щастям. Не меншим, ніж творити. Може, це його й тримало вжитті, коли не давали творити. Він усіх залишив заборгованими й винними.

(31–38) У боргу та провині перед ним залишилася й уся Україна. Вона, позбавлена самої себе, віддана на поталу тим, хто, виступаючи від її імені, нищив її, – не змогла його захистити. А він приріс до неї серцем і не втрачав надії повернутися, дістати дозвіл працювати на Київській кіностудії... І, може, трохи звеселило останні його місяці оте бодай часткове (але яке вагоме!) повернення в українське кіно – створення сценарію фільму Леоніда Осики «Етюди про Врубеля» та співавторство у фільмі світового визнання «Лебедине озеро. Зона», який за його сценарієм поставив Юрій Ілленко, друг і добрий творчий суперник з часів «Тіней забутих предків».

(39–43) Та скільки ще він хотів зробити для України! Фільм «Київські фрески» мав стати феєричною картиною життя сучасного міста, за яким стоїть тисячолітня історія. Не став: зйомки заборонили. «Інтермецо» за шедевром його улюбленого Михайла Коцюбинського мало стати натхненною поемою про невмирущий дух українського народу. Але такий фільм не повинен був з'явитися.

(44–48) Любов до української культури й народного мистецтва, тонке їх розуміння, солідарний відгук на них породжували оригінальні задуми фільмів, які б мовою кіно інтерпретували світ нашої духовної спадщини, змагалися з його художнім генієм. Пам'ятаю поїздки до Марії Приймаченко – про неї Сергій також хотів робити фільм. Та не ті були часи...

(49–58) Та, може, найбільше, що ми втратили, – нездійснений задум фільму «Марія». До Шевченка Параджанов звертався незмінно, хотів поставити біографічну картину «Дорога в безсмертя». А пізніше – неймовірна ідея: зробити кіноверсію Шевченкової «Марії». Таки неймовірна, бо як можна перекласти мовою кінокадрів річ, у якій майже немає зовнішнього руху, стосунків персонажів, а вся сила якої – у пристрасному внутрішньому монолозі, в етичній дії слова? Але саме це й було близьке Параджанову, і для нього не було нічого неможливого. Він уже мав у голові не лише сценарій, а й зоровий ряд, точне бачення майбутнього фільму. Це мав бути твір високої мистецької умовності, з імітацією українського вертепу, різдвяної містерії...

(59–66) Великий Довженко мучився нездарністю київського проспекту Перемоги, складав проекти його реконструкції та мріяв повернути Києву його неспотворену красу. Через кільканадцять років на тому ж проспекті і житиме Сергій Параджанов і мучитиметься тим самим. Олександр Довженко посадив на Київській кіностудії сад, яким вона пишається. Що реального залишилося б від Довженка на цій студії, крім саду та меморіальних знаків, якби не прийшли люди, здатні причаститися його духом, які прагнули творити мистецтво його міри? Вони почали відроджувати кіно, і не їхня вина, що їх зупинили на півдорозі.

(67–72) Як тут не нагадати, що «Тіні забутих предків» – це було не просто свято українського мистецтва. Це було свято української душі, підтвердження того, що Україна може стати естетичною й духовною величиною у світі. Отже – величиною повною. І знаменно, що саме на прем'єрі фільму в кінотеатрі «Україна» вчинено публічний протест проти політичних арештів, перший у нашій повоєнній історії акт масової непокори.

(73–75) ... Сьогодні в українському кіномистецтві все доводиться починати заново. Але є досвід і є уроки. І провідною зорею тепер світитиме поряд з образом Довженка образ Параджанова.

За І. Дзюбою

29. Синонім до фразеологізму, виділеного в реченні
«Досить було кинути оком, проглянути кілька сторінок і суть схоплено» (рядки 19–20) –
А кинути недобрим оком
Б кинути в очі
В кинути погляд
Г кинути світло
30. Слово, виділене у вислові з тексту «прийшли люди, здатні причаститися його духом» (рядки 64–65), означає
А взяти участь у спільному обряді
Б змиритися з якоюсь ситуацією
В долучитися до справи
Г запозичити чийсь ідеї
31. У тексті немає мікротеми
А безкорисливість Параджанова
Б нереалізовані творчі плани кінорежисера
В посмертне вшанування творчості митця
Г спадкоємність у розвитку українського кіно
32. Твердження «Тим, хто знав ... Сергія Параджанова, фантастично пощастило. Вони бачили живого генія» (рядки 4–5) ілюструють усі наведені речення, окрім
А Здавалося, нічого не читав, а насправді все знав і давав непомильну, на рівні «абсолютного слуху» оцінку всім помітним явищам літератури та мистецтва (рядки 17–19).
Б Якби можна було прихованою камерою зняти його життя – це був би найфантастичніший витвір Параджанова (рядки 24–26).
В Був щедрим до самознищення – усім роздавав ідеї, задуми, мистецькі дрібнички (рядки 28–29).
Г Вона, позбавлена самої себе, віддана на поталу тим, хто, виступаючи від її імені, нищив її, – не змогла його захистити (рядки 31–33).
33. Як відзначено в тексті, нереалізованим задумом режисера став фільм
А «Київські фрески»
Б «Етюди про Врубеля»
В «Гіні забутих предків»
Г «Лебедине озеро. Зона»
34. Зазначаючи, що фільм «Інтермецо» «не повинен був з'явитися» (рядок 43), автор підкреслює
А нездатність глядача оцінити такі кінострічки
Б невідповідність задуму тогочасній ідеології
В завантаженість митця багатьма іншими творчими задумами
Г неможливість утілити в кіно ліричну образність Коцюбинського
35. Засобом міжфразового зв'язку 1-го та 2-го речень тексту є
А лексичний повтор
Б вставне слово
В прислівник
Г синонім
36. Стиль тексту –
А науковий
Б художній
В розмовний

Містика київських потопів

(1–3) Чи хтось бачив, щоб над Києвом летів великий білий птах? Ні? Правда, небагато киян упізнали б лебедя. Більшості на небо ніколи й глянути. А я з дитинства пам'ятаю, як схвильовано видивлялися навесні білого лебедя старші сусідки.

(4–6) Зараз мало хто в Києві знає, як це стосується можливого потопу. Звісно, прикмети тепер не завжди працюють, зважаючи на екологію та «вдосконалення» природи. Лише Господь достеменно знає, як воно буде кожного разу насправді.

(7–16) А бувало по-всякому. Пам'ять поколінь донесла цікаві оповідки про те, як і чому заливало Київ; що віщувало шкоду від стихії та які містичні сили «відповідали» за провіщення чи відвернення лиха. У дитинстві я чула від мешканців київського Подолу все нові версії витівок Видибая – так називали Перуна, якого вкинули в Дніпро, коли хрестили киян. Що характерно, кияни зробили з нього не мстивого грізного діда, а віщуна, який міг допомогти. Скільки хлопчаків щоліта пірнало в районі Видубицького монастиря, скільки дітлахів нищпорило «печерами» в горі поруч, сподіваючись знайти золоті та срібні Перунові стріли! Навіть розповідали, що десь на горі жила ворожка, яка мала одну стрілу й використовувала її у своєму ремеслі.

Однак усе ж не Видибай став провісником потопів.

(17–24) Героїнею відповідних віщувальних була Либідь, сестра засновників Києва. Саме вона, перевтілена в білого птаха, попереджала про небезпеку від води. За старокиївськими переказами, Либідь, явившись як птах, що голосить, могла попередити праведну душу навіть тоді, коли хтось замірявся закладати будинок на підземних плавунах. А таких територій над річкою Либідь і в інших київських закутках було чимало. Бідних киян — мешканців Либідських мочар — описав Іван Нечуй-Левицький у «Київських прохачах»: раніше на тамтешніх непевних ґрунтах тільки бідняки та прохачі й селилися.

(25–28) Однак найбільше з тривогою та надією виглядали Либідь навесні, очікуючи водопілля. Деякі киянки навіть намагалися задобрити її, залишаючи гостинці в дуплах столітніх верб над водою. Душа княжни могла попередити і про біду, і про життєдайну воду.

(29–34) А починалося все так: за переказом, сестра засновників Києва Либідь була жрицею богині водної стихії Дани. Письменниця Наталена Королева у своїх «Легендах старокиївських» згадує про це, однак наділяє долю князівни напруженим, фатальним драматизмом. Старі ж кияни були переконані, що жила князівна Либідь довго та щасливо, сповна виконала свою місію жриці, а по смерті залишилася берегинею-заступницею киян.

(35–47) Цікаво, що певний час заступатися доводилося через дрібниці: хтось джерельце необачно замутив чи на річці насмітив. Але на початку смутних часів князівських незгод один із нащадків Ярославичів піддався на вмовляння купців трохи поглибити й розширити річку Почайну, щоб зручніше було підпливати важким суднам, переповненим краном. Подейкується в переказі, що зробив він то за «мзду купецьку велику», бо хотів поставити собі новий терем. Пролетіла начебто тоді Либідь із жалібно-гнівним криком, і хазяйновиті кияни занепокоїлися, стали грудьми проти купців-зачинщиків і князя. І що ж: робіт з «удосконалення» Почайни не докінчили — відмовилися від «грішного діла». Судна тих купців потрощила буря на Дніпрі, яка невідомо звідки взялася серед погожого дня, а наступної весни сталося лихо на воді з кимось із князевих родичів. Сам же він залишився на весь вік зганьбленим і безталанним, бо обурені кияни прийшли з вилами під новий терем, що не пішов йому на користь...

(48–53) «Екологічний урок» був засвоєний і замолений, тривалий час кияни не потерпали від води. Були навали й пожежі, але нікому й на думку не спадало змагатися з природою, самовпевнено її гнущати. Аж поки, крім варварського «зняття скальпу» із Замкової гори за наказом Петра I, щоб знищити саму згадку про княжу столицю, крім абсурдної, з

огляду на особливості рельєфу, перебудови київських укріплень, — було задумано і масштабний, як на XVIII століття, проект «підкорення річки».

(54–62) Коли 1712 року задля зручнішого проходження барок почали перекопувати Почайнинську косу, що захищала Поділ від великої води, старі кияни — від князівських нащадків до майстрових подолян — обурилися, протестували й чекали клекоту Либеді. Але яке було діло до старосвітських «малоруських пліток» і «забобонних протестів» тодішній київській колоніальній адміністрації! Можливо, також «купці» переконали... Що сталося потім — відомо: перерізану косу Дніпро згодом розмив, від Почайни залишилося кілька озер, і відтоді Поділ стало періодично заливати з чималими збитками, смертельними хворобами від розмитих старих комунікацій, куди потрапляли води з-під цвинтарів, і розмоканням від цієї «мертвої» води осель.

(63–67) Як казали старі кияни, то кара й за наші гріхи, що не вберегли угіддя Либеді та свій предківський спадок від сваволі. Такі розмови я чула перед потопом 1970 року, коли залило значну частину Подолу, а вода в підвалах стояла подекуди років два. Бачити Либідь над Києвом не доводилося, однак сусідські родини про це розповідали.

(68–75) Останній (1979 року) потоп у Києві я зустріла вже школяркою. Із групою художньої школи виїздила в Гідропарк на етюди і якось побачила великого птаха на малюнку іншої дівчинки — киянки в першому поколінні, котра не знала про віщунку Либідь. На запитання, що це за птах, колежанка відповіла, що бачила лебедя в небі, тож і відтворила сумлінно на папері. Наступним запитанням стало, чи птах кричав, на що була заперечна відповідь. Розповідь викладачки про птаха й можливе витлумачення його появи було сприйнято як гарну казку, однак незабаром пів-Гідропарку залило.

(76–82) За старокиївським переказом, Либідь, яка мовчки пролітає над якоюсь київською місциною, — це вістка про півбіді, на відміну від гіршої ситуації, коли птах голосить. Якщо ж з'являється білим птахом у веселці — це провісник лагідної весни, коли вода до людей добра. Тоді кияни поспішали, поки веселка не погасне, набрати водиці з живого джерела: вона, осінена крилом Либеді, вважалася помічною багато в чому: проти хвороб; для дівчат, які нею вмивалися «на красу»; для «відливання» лиха від хати.

(83–84) Дай, Боже, бачити тільки добрі знаки над нашими домівками, але для цього треба і не робити лиха самим, і не допускати його від інших.

За Ольгою Недавньою, газета «Дзеркало тижня», 897 слів

29. Фразеологізмом у тексті є вислів

А на небо ніколи глянути (рядок 2)

Б Перунові стріли (рядок 14)

В стати грудьми (рядок 41)

Г великий птах (рядок 69)

30. Назвою річки є в тексті слово

А Либідь

Б Видибай

В Дана

Г Перун

31. Синонімами до слова гнuzдати (рядок 50) є всі слова, окрім

А приборкувати

Б затамовувати

В упокорювати

Г угамовувати

32. Трагічною була доля князівни Либеді за версією

А Ольги Недавньої

Б Івана-Нечуя-Левицького

В Наталени Королевої

Г старокиївських переказів

33. Засобом міжфразового зв'язку четвертого та п'ятого речень тексту (рядок 2) є

- А сполучник
 - Б займенник
 - В синоніми
 - Г лексичний повтор
34. У тексті немає мікротеми
- А заснування Києва
 - Б болотисті місцини в Києві
 - В зникнення річки Почайни
 - Г добрі віщування Либеді
35. Стиль тексту –
- А науковий
 - Б розмовний
 - В конфесійний
 - Г публіцистичний
36. Жанр тексту –
- А легенда
 - Б оповідання
 - В новела
 - Г стаття

2011 р. II сесія

Шлях до національного самоусвідомлення

(1–4) Квітник життя людства на Землі складається з багатьох націй, народів, країн. Серед них немає гірших чи кращих, добрих чи злих, потворних чи вродливих. Кожна нація — це велика особистість, що несе в зернині своєї душі скарб великої любові, краси, добра, справедливості, гармонії.

(5–9) Кожна сучасна нація — це також і продукт історії, це потік, у який влилися свого часу інші великі чи малі нації й народи. Тому якщо первісні нації можна розглядати як ноти у своєму звучанні, то сучасні нації — це складні поліфонічні акорди. Або якщо первісні нації розглядати як чисті кольори спектру, райдужні кольори, то сучасні нації — це складні багатокольорові малюнки.

(10–13) Якими різними є люди, котрі приходять на Землю зі своїми завданнями й утілюють ці завдання настільки, наскільки це виявляється для них можливим завдяки комплексу обставин, такими різними є народи, нації, і кожна з них має свою місію, провідну ідею буття на цій Землі.

(14–19) Життя великих індивідуальностей — націй — підпорядковане законам ритму, відбувається відповідно до циклів. В історичному минулому нам відомі приклади, коли нації з'являлися та зникали, коли якась нація виявляла себе зі значною активністю, а потім віками жила тихо й непомітно... Є нації з великим історичним минулим, а є нації молоді, що проходять через етап становлення як цілісна людська спільнота.

(20–35) Етноісторичне коріння українського народу безпосередньо пов'язане з географічним положенням. Із прадавніх часів на землях сучасної України жили землероби. З геологічної точки зору, сучасна Україна розташована на одній з найстабільніших платформ світу й не була затоплена світовим океаном. За оцінками експертів, на території України розміщується понад 30 відсотків чорноземів світу. Українські ґрунти називають унікальним багатством загальнопланетарного значення. На цій землі завжди жили хлібороби, вони зрослися зі своєю ненькою-землею. Сучасні дослідження багатьох учених, які вивчають трипільську культуру, підтверджують спадкоємність культурних традицій, незважаючи на різноманітні міграційні процеси, що відбувалися протягом тисячоліть. Приходили та йшли далі племена завойовників і кочівників, але жителі цієї землі зберігали свої традиції та культуру. Їх називали різними іменами, проте етнічні ознаки залишалися незмінними. Не є випадковим, що вихідці з України за її межами (а таких сьогодні налічується близько 20 мільйонів осіб) селилися на

територіях, найкраще придатних для хліборобства, — на Кубані, Алтаї, у Приамур'ї, на півдні Канади, півночі США, півночі Австралії, в Аргентині.

(36–37) Саме у ХХ столітті почали з'являтися наукові докази існування прадавніх коренів української нації, і це визнано у світі.

(38–43) Науковці називають українську мову однією з найдавніших і найдосконаліших мов світу. Польський учений-лінгвіст Михайло Красуський у праці «Прадавність української мови» (1880 рік) відзначив: «Тривалий час порівнюючи арійські мови, я переконався, що українська мова старша не тільки за всі слов'янські, включно з так званою старослов'янською, а й за санскритську, давньогрецьку, латинську й інші арійські».

(44–50) За евфонічністю (милозвучністю) науковці ставлять нашу мову на одне з перших місць у світі. Так, 1934 року на Всесвітньому конкурсі мов, що проводився у Франції, серед найкрасивіших і найбагатших мов назвали французьку, перську й українську. Милозвучність української мови досягається уникненням збігу голосних і приголосних, чергуванням звуків. Як підкреслюють дослідники, особливі краса та музикальність української мови є одним з найяскравіших проявів панестетизму, всеохопної любові до краси, що пронизує духовне та матеріальне буття українців.

(51–52) У сучасній українській культурі збереглися священні знаки-символи, історія виникнення яких сягає в глибину тисячоліть.

(53–55) Тризуб, державний символ України, є одним із найархаїчніших і найпоширеніших сакральних знаків людської цивілізації. Із тризубом зображалися грецький Посейдон, римський Нептун, індійські Шива та Вішну, скіфський Тагимасад.

(56–64) На території України знайдено наскельні малюнки із зображенням тризуба, датовані IV–III тисячоліттями до нашої ери. Тризуб був відомий в Ольвії, Боспорському царстві, Урарту, Ірані, Індії, на Кавказі, його зображення використовували представники крито-мінойської культури (III–II тисячоліття до нашої ери), гети (III–I тисячоліття до нашої ери), сармати, царські скіфи, руські князі. В Індії, у штаті Джаму і Кашмір, височить священна гора з трьома вершинами, яку індійці називають Трикута. У надрах гори заховане святилище богині Вайяну Деві — Великої Матері. Під охороною жерців, за трьома магічними каменями, знаходиться її велична бронзова фігура з тризубом у правій руці.

(65–73) Філософські гіпотези трактують цей знак як символічне зображення ідеї. Є думка, що тризуб — це символ державної влади. За іншими версіями — символ влади над трьома світами — небесним, земним і підземним, або ж символ-ключ до розуміння алфавітів земної писемності. Найгрунтовнішими видаються гіпотези, що шукають витoki тризуба в триєдності світобудови. Навколишній світ побудований на взаємодії трьох елементів: три типи кварків (елементарних частинок) утворюють атоми та молекули, що є основою всіх фізичних тіл; три кольори — жовтий, червоний, синій, — взаємодіючи, утворюють спектр веселки, багатобарвність світу; три напрямки виміру — ширина, довжина, висота — характеризують об'єм і простір світобудови.

(74–77) Гомер, описуючи у своїй «Іліаді» давніх жителів Північного Причорномор'я, дає їм характеристику «найсправедливіших серед людей». Конституція українського гетьмана Пилипа Орлика була неперевершеним правовим феноменом і однією з перших конституцій Європи.

(78–79) Кожна нація у великому плетиві світової історії веде свій малюнок, свій візерунок, створюючи спільну духовну й матеріальну реальність, загальну тканину життя.

(80–83) Хочеться сказати разом з іншими: призначення України й українців — берегти Життя, утверджувати Істину, творити Добро, примножувати Красу. Місія України — бути джерелом духовної наснаги людства. У цьому її велич та її національна ідея.

За Світланою Гавриленко, «Дайджест Всеукраїнської експертної мережі» 838 слів
29. Слово «зрослися», вжите авторкою в рядку 26, означає
А стали єдиним цілим

- Б набули більших розмірів
 В з'єдналися в процесі росту
 Г досягли вищого ступеня розвитку
30. Рядки «Хочеться сказати разом з іншими: призначення України й українців – берегти життя, утверджувати Істину, творити Добро, примножувати Красу. Місія України – бути джерелом духовної наснаги людства. У цьому її велич та її національна ідея» (рядки 80–83) є
- А тезою
 Б аргументом
 В прикладом
 Г висновком
31. Слова авторки «В історичному минулому нам відомі приклади, коли нації з'являлися та зникали, коли якась нація виявляла себе зі значною активністю, а потім віками жила тихо й непомітно...» (рядки 15–17), є підтвердженням того, що життя націй
- А «підпорядковане закону ритму» (рядки 14–15)
 Б «складні поліфонічні акорди» (рядки 7–8)
 В «має свою місію, провідну ідею» (рядки 12–13)
 Г «пов'язане з географічним положенням» (рядки 20–21)
32. У переносному значенні вжито слово, виділене в рядку
- А Як підкреслюють дослідники, особливі краса та музикальність української мови є одним з найяскравіших проявів панестетизму, всеохопної любові до краси, що пронизує духовне і матеріальне буття українців (рядки 48–50).
 Б На території України знайдено наскельні малюнки із зображенням тризуба, датовані IV–III тисячоліттями до нашої ери (рядки 56–57).
 В Конституція українського гетьмана Пилипа Орлика була неперевершеним правовим феноменом і однією з перших конституцій Європи (рядки 76–77).
 Г Кожна нація у великому плетиві світової історії веде свій малюнок, свій візерунок, створюючи спільну духовну й матеріальну реальність, загальну тканину життя (рядки 78–79).
33. За стильовими ознаками текст є
- А художнім
 Б розмовним
 В публіцистичним
 Г офіційно-діловим
34. Засобом міжфразового зв'язку першого та другого речень тексту (рядки 1–2) є
- А лексичний повтор
 Б вставне слово
 В займенник
 Г синоніми
35. У тексті немає відповіді на запитання
- А Чому українці споконвіків були хліборобами?
 Б Які чинники сприяють милозвучності української мови?
 В Як дослідники тлумачать символіку українського герба?
 Г Чому сучасні нації суттєво впливають одна на одну?
36. Для підтвердження своїх думок авторка залучає факти всіх перерахованих наук, окрім
- А історії
 Б мовознавства
 В фольклористики
 Г геології

Антуан де Сент-Екзюпері

- (1–8) Цей знаменитий поет-мислитель і пілот-винахідник став героїчною легендою Франції, коли на зміну героям приходили виконавці. Як живий, він усміхається до нас сердечною усмішкою в мільйонах книг, позбавлених спокусливого сюжету і все ж таки чи не найбільш читаних на всіх континентах. Він дивиться в Людину і шукає рідної душі, щоб навести на свою хвилю. «Я люблю пробуджувати в людині шляхетні почуття. Можливо, у мене покликання відкривати джерела». Джерела любові й самопожертви, обов'язку й відповідальності... Бо «бути людиною – означає бути за все відповідальним».
- (9–16) Один з перших відкривачів повітряних просторів, Сент-Екзюпері зумів ніби з висоти поглянути на сучасний світ. Син віку техніки й сам людина науки, він був «страшенно невдоволений турботами своєї цивілізації», яка гарячково підносила над людиною систему матеріальних винаходів, забуваючи, що вони служитимуть лише опорою в пошуку духовних цінностей. Вічно тривожний і в щось заглиблений, він прозирає далеко крізь свою епоху, позначену наступом фашизму, який «накидав пріоритет одного народу над іншими народами, однієї думки над іншими думками».
- (17–19) Екзюпері поважав розум, але думав, що «розум набуває цінності лише тоді, коли служить любові». Він неухильно йшов до великих істин, упевнившись, що найголовнішого очима не побачиш: найглибше бачиш тільки серцем...
- (20–24) Кожен новий твір Екзюпері – це крок в опануванні нової смуги життя. Тридцять роки принесуть йому багато відкриттів, бо це роки близького знайомства зі світом. Він їде до Індокитаю, об'їздить Німеччину. Він довіряє лише власним очам: «Мені плювати на режим: найважливіше знати, який тип людини створюється тим ладом».
- (25–30) Насувалася катастрофа, не просто на нього – на Францію. І тут до нього приходять і стають над усім думи про кризу цивілізації – «спадок вірувань і знань, здобутих віками, не завжди виправданих логікою, але виправданих самих у собі, як шляхи, що кудись ведуть, бо вони відкривають людині її внутрішні простори». Усі надії письменник покладає на внутрішню силу французького Ополу.
- (31–35) Екзюпері знав, що не можна жити вчорашнім днем, не прозираючи в завтра: «Минулого не переробити, але теперішнє лежить у безладді, як матеріал під ногами будівничого, і вам належить виконувати майбутнє». Крізь тимчасові, ще не розв'язані війною проблеми він бачить найтривожнішу: «Повернути людям духовний зміст, духовні клопоти».
- (36–39) У години самотності, що нагадувала самотність пустелі, поринав на дно спогадів і на розгойданих хвилях уяви плекав «Маленького принца». Він повертався в дитинство – крізь десятки років, наповнених болем утрат і гіркотою дум, – і вже не знаходив у ньому безтурботної радісної усмішки.
- (40–46) Маленький принц дивиться на світ дорослих мудрими очима: він усе розуміє. У своїх міжпланетних мандрівках він натрапляє на ті самі феномени, які оселилися на Землі. Тільки він швидко проходить повз них зі смутною посмішкою, бо навіки прикутий душею до своєї маленької планети. Він уміє приручати, по-дитячому серйозно допитуватися. Але висміювати не вміє: він сприймає серцем. Він прийшов з планети, де треба щодня виконувати баобаби. Бо коли їх не розпізнати вчасно – потім не позбудешся.
- (47–52) Маленький принц розуміє більше за дорослих, бо вони дивляться на світ до всього звиклими очима, і кожен заклопотаний лише собою. Тоді як «добре бачиш тільки серцем». Він знає також, що люди на землі не знаходять того, чого шукають: «тим часом його можна було б знайти в єдиній троянді або в ковтку води». Цей сумний світ примарився людині, яка зрозуміла, що розгубила духовну спадщину й опинилася серед пустелі.
- (53–55) Тональність казки гармоніює з настроями Екзюпері тієї пори. Він жив одним прагненням – «брати участь»! «Мене почують тільки тоді, коли я й мої товариші будемо знову ризикувати життям за нашу справу».

(56–58) Було щось символічне в тому, що востаннє летів він над країною дитинства й останнього листа написав до матері. 31 липня 1944 року з Корсики майор Екзюпері зробив свій дев'ятий політ, з якого не повернувся.

(59) До визволення Франції не дожив місяця.

(60) Але він став її піснею.

За Є. Сверстюком, 605 слів

29. За стильовими ознаками текст є

А науковим

Б художнім

В публіцистичним

Г офіційно-діловим

30. Найважливіше для Екзюпері, на переконання автора тексту, –

А «бути за все відповідальним» (рядок 8)

Б «фризувати життям за нашу справу» (рядок 55)

В «знати, який тип людини створюється тим ладом» (рядки 23–24)

Г «повернути людям духовний зміст» (рядки 34–35)

31. Згадуючи про «кризу цивілізації», яка так непокоїла Екзюпері (рядок 26), автор має на увазі

А книги, позбавлені захопливого сюжету

Б безвідповідальність тих, хто наділений владою

В захоплення матеріальними вигодами

Г занепад вікових духовних надбань людства

32. На переконання автора тексту, «тональність казки “Маленький принц” гармоніює з настроями Екзюпері тієї пори» (рядок 53), тому що письменник

А був одним із перших підкорювачів повітряних просторів

Б так само вважав, що повинен бути за все відповідальним

В також любив троянди і мріяв про час, коли знову їх побачить

Г знав, що на його батьківщину насувалася страшна катастрофа

33. Фразеологізм ужито в реченні

А «Один з перших відкривачів повітряних просторів, Сент-Екзюпері зумів ніби з висоти поглянути на сучасний світ» (рядки 9–10).

Б «Кожен новий твір Екзюпері – це крок в опануванні нової смуги життя» (рядки 20–21).

В «Екзюпері знав, що не можна жити вчорашнім днем, не прозираючи в завтра» (рядки 31–32).

Г «Тридцять роки принесуть йому багато відкриттів, бо це роки близького знайомства зі світом» (рядки 21–22).

34. Пишучи про Екзюпері, автор

А намагається перевтілитись у свого героя, зануритись у вир його проблем

Б захоплюється його талантом, розуміє проблеми, шляхи розв'язання яких шукав письменник

В возвеличує письменника, створює довкола нього ореол мученика, якого світ не сприймав

Г прагне бути безстороннім, дати виважену характеристику поглядів і вподобань письменника

35. У тексті немає мікротеми

А самотність Екзюпері

Б фронтові подвиги майора Екзюпері

В подорожі Антуана де Сент-Екзюпері

Г останній політ майора Екзюпері

36. Засобом міжфразового зв'язку першого та другого речень тексту (рядки 1–4) є

А лексичний повтор

Б вставне слово

Вже треті півні проспівали...

(1–4) Кожен народ має свої звичаї, сфокусовані на етнічну специфіку. Але останнім часом відбулася відчутна девальвація – потужні країни з міцним корінням традицій «нав'язали» нам свої обряди, котрі значною мірою відрізняються від наших.

(5–8) Нині ледве не в усьому світі символи року позначаються китайською демонологією. Літолік символізують то «дерев'яна мавпа», то «вогняний дракон», то «білий тигр». Натомість єдиний птах у цьому ряду – півень, один з найулюбленіших для українців пернатих.

(9–15) Аби не бути голослівним, згадаймо наші національні традиції. Ще до впровадження християнства наші пращури віддавали цій птасі особливу шану. Якщо в інших народів (зокрема й сусідів-слов'ян) приносили в жертву своїм богам велетенських тварин, а подекуди й людей, то наші дайбожичі на величні свята – лише півнів. Один з літописів засвідчив, що воїни на чолі з київським князем Ігорем, пропливаючи на човнах повз Хортицю, зупинилися біля священного капища й залишали півня.

(16–19) Півень як жертва виступає в казках, скажімо, у добре відомій оповіді про Котика й Півника: «Несе мене Лиска за темні ліси, за синєє море, за круті гори», – плаче-голосить Півник. У казках відобразилась ідея жертвовності заради вічності життя, підтримання усталеного порядку.

(20–25) Чим же заслужив таку шану пернатий? Наші пращури вірили, що півень слугує надійним оберегом у господарстві – «якщо його бракує, то обов'язково заведеться сатана». У дохристиянських віруваннях уважалось, що когут народився з «мертвого» яйця, і тому він, обранець сонячного бога, щодосвіта викликає денне світло. Саме з цією метою люди вважали за обов'язок тримати в господарстві цю провісну пташу.

(26–34) Українці вірили, що чорні сили правують од півночі й до півнячого співу. Щойно зачується кукурікання – зникає всяка нечисть. Не випадково зберігся давній звичай: коли зводили нову оселю, то перед уходинами до світлиці запускали на ніч когута. Це символізувало, що досвітковий півнячий голос вижене з помешкання нечисту силу, а відтак родина убезпечиться від усіляких негараздів. Тому не дивно, що фронтони на дахах прикрашали різьбленими оберегами цієї птахи; їх вишивали й на рушниках, котрі вивішували над входними дверима, а почасти й на покуті, бо, як мовить народна приказка, «без півня і хата глуха».

(35–39) Аж ніяк не всі знають, що чумаки, вирушаючи в Крим по сіль, обов'язково брали з собою й когута. Він не лише вважався охоронцем од нечистої сили, а й був своєрідним будильником, – як птаха проспівала, мандрівники тут же знімали намети й вирушали в дорогу. До речі, у давніші часи, коли не вистачало годинників, досвіток визначали за півнячим кукуріканням.

(40–44) Образ птахи трапляється і в дитячому фольклорі. Пам'ятаєте віршик: «Два півники, два півники горох молотили...»? У казках півень виступає не тільки добрим господарем, але й ревним охоронцем свого чада від підступної лисиці. Не випадково найпопулярнішою іграшкою були півники-свистунці, що їх повсюди в Україні виліплювали з глини народні майстри.

(45–51) Нарешті, півні вважаються своєрідними провісниками й синоптиками. Селяни знали: якщо когут часто кукурікає біля вікна, то це вірна прикмета, що хтось із домашніх помре; коли ж на порозі – прийдуть несподівані гості. На них варто чекати й тоді, коли домашній охоронець обійде довкіл хати та прокукурікає: у який бік спрямує дзьоба, звідтіля і з'являться погостювальники. За таких випадків приказували: «Якщо дорогий гість, то нехай тобі буде золотий хвіст, а якщо буде поганий гість, то нехай одпаде і той хвіст».

(52–56) Загалом, господарі намагались обзавестися домашнім охоронцем, щоб він мав добродійне оперення, адже кольорова символіка багато важила в українській міфології. Щоби домашній охоронець приносив злагоду та добробут, господарі намагались обзавестися півнем не будь-якого кольору, а певного оперення – переважно золотавого.

(57–60) Будемо сподіватися, півник і далі приносить нам щастя, бо щодосвіта голосисто оповіщатиме нас про народження світлого дня. Одна з народних загадок рече: «Двічі родився, ні разу не хрестився, а чорт його боїться». Так воно й буде!

За В. Скуратівським, журнал «Берегиня», 600 слів

29. Аргументами до думки про те, що півень є одним з найулюбленіших птахів українців, можна вважати всі судження, ОКРІМ

А «Якщо в інших народів (зокрема й сусідів-слов'ян) приносили в жертву своїм богам велетенських тварин, а подекуди й людей, то наші дайбожичі на величні свята – лише півнів» (рядки 11–13).

Б «У казках півень виступає не тільки добрим господарем, але й ревним охоронцем свого чада від підступної лисиці» (рядки 41–43).

В «Щоби домашній охоронець приносив злагоду та добробут, господарі намагались обзавестися півнем не будь-якого кольору, а певного оперення – переважно золотавого» (рядки 54–56).

Г «...чумаки, вирушаючи в Крим по сіль, обов'язково брали з собою й когута» (рядки 35–36).

30. Знецінення українських національних традицій пояснено в тексті реченням

А «...потужні країни з міцним корінням традицій «нав'язали» нам свої обряди...» (рядки 2–3).

Б «Нині ледве не в усьому світі символи року позначаються китайською демонологією» (рядки 5–6).

В «Аби не бути голослівним, згадаймо наші національні традиції» (рядок 9).

Г «...в інших народів (зокрема й сусідів-слов'ян) приносили в жертву своїм богам велетенських тварин...» (рядки 11–12).

31. У тексті немає відповіді на запитання

А Яких тварин приносили в жертву своїм богам наші прашури?

Б Як півень може відганяти злі сили й рятувати житло від негараздів?

В Чому півень – єдиний птах серед тварин китайського гороскопу?

Г Чому шанували півня давні українці?

32. Відповідно до тексту, півень виступає в усіх наведених значеннях, ОКРІМ

А символу вогню

Б жертви богам

В оберега в господарстві

Г живого годинника

33. Синонімом до слова «добродійне» (рядок 53) є

А добротне

Б благодійне

В безкорисливе

Г достойне

34. У тексті наводяться приклади з усіх перерахованих жанрів, ОКРІМ

А казки

Б загадки

В приказки

Г думи

35. Засобом міжфразового зв'язку першого та другого речень тексту (рядки 1–4) є

А сполучник

Б займенник

В синоніми

- Г лексичний повтор
36. За стильовими ознаками текст є
А розмовним
Б художнім
В конфесійним
Г науково-популярним

2013 р. I сесія

Філософський інструмент Данила Демуцького

(1–6) На порозі Нового часу європейська цивілізація винайшла систему приладів, починаючи від мікроскопа й телескопа аж до фотографії, які тоді назвали філософськими інструментами. А в епоху формування націй Київ перетворився на столицю художньої світліни в Російській імперії. Згодом услід за фотографією з'явився кінематограф і відбулося формування київської операторської школи, одним з представників якої був Данило Демуцький.

(7–12) У кінооператорське мистецтво Демуцький увійшов дуже своєрідно: не тільки через фотографію, якою захопився ще в молодості, а й у світоглядному плані. Батько Данила Порфирій був представником українського громадського руху, шляхтич, усе життя присвятив вивченню українського фольклору, створив сільський хор. Але рано чи пізно треба було побачити той народ не лише через народницьке малярство та не тільки на фотографії, а й за допомогою кінематографа.

(13–19) Демуцький працював з Олександром Довженком над першими лабораторними стрічками режисера: «Вася-реформатор», «Ягідка кохання». Згодом, 1929 року, з'явився «Арсенал». У цьому фільмі є геніальні епізоди. Наприклад, мчить поїзд без машиніста із солдатами Першої світової, які від великих свобод втратили орієнтацію у світі. А закінчується це цілковитою катастрофою. Цікаво, що 1985 року в голлівудському «Поїзді-втікачеві» цей епізод і наступну катастрофу повторили сценарист Акіра Куросава та режисер Андрон Кончаловський, який шанував українське поетичне кіно.

(20–31) Улітку 1929 року Демуцький із Довженком знімали «Землю». Хто тут геніальніший, стверджувати важко. Зрозуміло, що в кіно передує режисер, а зусилля оператора залишаються в тіні. Однак у фільмі «Земля» виникла рідкісна гармонія великого режисера й великого оператора. Пригадаймо славнозвісні кадри з героїнею, яка у відчаї без одягу метається по хаті в усій своїй трагічній красі. Цей епізод є зусиллям не тільки Довженка, а й Демуцького. Для свого філософського інструмента – камери – Данило створив тут технологію особливого окуляра: те, що постає на екрані, ніби проходить крізь поетичний сон, як певна внутрішня мова. Нічого подібного до цієї дивовижної експозиції не можна пригадати у світовому мистецтві. Ці роботи вразили кінематографічну громадськість того часу і вражають зараз. Згадаймо манхетенський фільм Вуді Аллена, де герої, палко сперечаючись, виходять з кінотеатру – і раптом бачимо афішу стрічки, яка їх вразила й викликала суперечку. То була «Земля» Довженка.

(32–39) Саме після «Землі» почалася драма українського режисера, у яку він втягнув і Демуцького. Під дамокловим мечем сталінського терору вони почали знімати фільм «Іван» про індустріалізацію й технологічне приборкання Дніпра. У ньому майстерно відзнятий індустріальний пейзаж фантастично поєднаний з ліричним полотном головної річкової артерії України. Режисер Сергій Ейзенштейн уважав ці зйомки найкращою пейзажною роботою світового кіно. Після закінчення стрічки режисера й оператора вирішили фактично знищити. Довженкові вдалося «втекти» до Москви, а Демуцький не схотів покидати Україну, яка була джерелом його творчості.

(40–48) Це скінчилося катастрофою. У 1932 році оператора арештували за надуманим наклепом. Далі – висилка до Середньої Азії. Жорстокі садистські допити, а потім тюрма, страшний і трагічний досвід радянського в'язня. Розчавлений після відбування покарання, Демуцький повернувся до України, та почалася війна, і його знову відправили до Середньої Азії. У Ташкенті Данило багато зробив для становлення узбецького кіно.

Найкраща його робота тих часів – «Пригоди Насреддіна». Блискуче, з гумором і в точно орієнтальному дусі він зняв фільм про походеньки відомого східного персонажа – єхидну притчу про абсолютну нібито давню владу тамтешньої тиранії. Ця стрічка стала однією з найпопулярніших у кінопрокаті тієї епохи.

(49–54) У повоєнні роки Демуцькому довелося фільмувати пропагандистський «Подвиг розвідника» режисера Бориса Барнета, де йшлося про чекістську героїку, і військово-морську стрічку Володимира Брауна «У мирні часи». Справді серйозна робота – азійські епізоди у фільмі «Тарас Шевченко» Ігоря Савченка. Майстерне подання краси тамтешніх ландшафтів і водночас пекла каторжної солдатчини. Це можна вважати і відчуттям Шевченка, і страшним досвідом самого Демуцького-в'язня.

(55–58) Помер Данило Порфірович надто рано – у перші місяці відлиги, 1954 року. Він не побачив подальших злетів українського авангардного кінематографа від Параджанова до братів Ілленків. Останні боготворили Демуцького, а для Параджанова він був операторським Богом.

(59–62) Є вкрай неоднозначні інтерпретації кінопродукції студії імені Довженка. Нам багато чого може видаватися радянським пафосом, але поганої роботи з камерою в Києві на той час не було. Оператори пам'ятали про Демуцького. Присутність його в українському та світовому кінооператорстві примушувала їх працювати щосили.

За В. Скуратівським, 640 слів

29. Філософськими інструментами названо в тексті всі перераховані далі предмети, ОКРІМ

А мікроскопа

Б фотоапарата

В кінокамери

Г компаса

30. У тексті немає мікротеми, названої в рядку

А культурницька діяльність Порфірія Демуцького

Б революційні події в об'єктиві Данила Демуцького

В нагороди Данила Демуцького за операторську роботу

Г шевченківська тема у творчості Данила Демуцького

31. Антитезі «високе мистецтво / радянський пафос» відповідає в тексті протиставлення фільмів

А «Арсенал» – «Вася-реформатор»

Б «Пригоди Насреддіна» – «Ягідка кохання»

В «Земля» – «Подвиг розвідника»

Г «Тарас Шевченко» – «Іван»

32. Автор звертає увагу на художні особливості фільму «Пригоди Насреддіна» (рядки 40–48), щоб

А продемонструвати «наднаціональність» хисту оператора, прагнення Демуцького відійти від власне української тематики

Б наголосити на універсальності операторського таланту, завдяки чому Демуцькому вдалося проявити себе й у східному стилі

В відзначити інтернаціоналізм радянських кінематографістів, що дало можливість Демуцькому долучитися до узбецького кіно

Г показати, що Демуцький мав фільмувати картини, ідейно-тематичне спрямування яких не відповідало його вподобанням

33. Змістові тексту НЕ відповідає твердження

А Данило Демуцький був палким прибічником індустріальних і соціальних перетворень радянського часу

Б роботам Данила Демуцького властиве поєднання витонченої операторської техніки й поетичного чуття

В фільми, відзняті Данилом Демуцьким, були високо оцінені майстрами світового кінематографа

Г життєвий шлях Данила Демуцького є прикладом трагічної долі митця в часи сталінського лихоліття

34. Засобом міжфразового зв'язку між передостаннім та останнім реченнями тексту (рядки 61–62) є

А сполучник

Б синонім

В прислівник

Г займенник

35. З тексту можна зробити висновок, що майстри українського кіно (Сергій Параджанов, Юрій і Михайло Ілленки та інші) багато чого навчилися в Данила Демуцького, тому що

А починали знімати свої фільми під його безпосереднім керівництвом

Б надихалися операторською майстерністю відзнятих ним фільмів

В намагалися спочатку копіювати його знахідки у своїх фільмах

Г використовували його технологію особливого «поетичного» окуляра

36. За типом мовлення текст є

А розповіддю з елементами роздуму

Б описом з елементами розповіді

В роздумом з елементами опису

Г описом з елементами роздуму

2013 р. II сесія

Чарівна скринька

(1–8) Понад 10 років тому у світі з'явилася така собі «чарівна скринька» – сайт, який змінив уявлення про інформацію та доступ до неї... Назва цього сайта – Вікіпедія. Він докорінно вплинув на життя школярів, студентів, журналістів – загалом тієї частини людства, яка потребує постійного й зручного доступу до найрізноманітнішої інформації. Поступово відходять у минуле багатотомники традиційних енциклопедій, багатогодинні походи в бібліотеки, колекціонування довідників і словників. Адже практично кожнісінкй факт можна знайти в одній з мільйонів статей, розміщених у Вікіпедії – універсальній багатомовній безплатній веб-енциклопедії.

(9–17) Заснували проект Джиммі Вейлз і Ларрі Сенгер. Разом вони розробили формулу успіху Вікіпедії. Вейлз вирішив зробити її відкритою для редагування кожним охочим, а Сенгер запропонував використати для цього вікі – так називають сайти, які дають змогу користувачам змінювати зміст і програмне забезпечення (гавайською мовою «вікі» означає «хуткий»). Отже, 2001 року англійську Вікіпедію було офіційно запущено, а вже 2007 року вона пододала позначку два мільйони статей, ставши найбільшим довідником в історії людства. Проект став джерелом натхнення для численних імітацій, проте жодній так і не вдалося наблизитися в популярності до оригіналу.

(18–21) Реальних конкурентів Вікіпедія справді не має. За даними дослідників, нині це сьомий найпопулярніший сайт у світі. Енциклопедія має 280 мовних версій, на чотирьох із яких (англійській, німецькій, французькій і нідерландській) – понад мільйон статей.

(22–30) Проект живе на пожертви та завдяки неоплачуваній праці тисяч волонтерів. Перший збір коштів оголосили, щоб купити ноутбук для волонтера, який згодом став першим директором з технічних питань. З роками потреби енциклопедії зросли – тепер вона має понад 50 оплачуваних працівників і мусить підтримувати роботу сотень серверів. Наприкінці 2010 року Вікіпедія, уже вкотре провівши кампанію зі збору добровільних внесків, змогла отримати 16 мільйонів доларів – більше й за короткий термін, ніж будь-коли раніше. Середній розмір пожертви становив усього 22 долари, хоча енциклопедія отримує й більші гранти, наприклад, два мільйони доларів 2010 року від Гугл.

(31–38) Утім симпатикам і творцям Вікіпедії рано спочивати на лаврах. Спостерігачі зазначають, що темпи додавання нових статей значно сповільнилися. Причиною може

бути те, що вже наявні на сьогодні статті описують більшість відомих людству фактів. Паралельно, однак, відбувається й процес відпливу редакторів-добровольців, завдяки яким проект виявився успішним. Критики наголошують, що Вікіпедія стає дедалі ексклюзивнішою: статті та правки нових редакторів змінюють або скасовують частіше, ніж тексти елітної групи постійних редакторів. Це відлякує новачків, а отже, не сприяє появі нових статей.

(39–45) Натомість багатьох науковців той факт, що будь-яка людина може анонімно виправити статтю, написану фахівцем, украй обурює. А чимало викладачів узагалі забороняють своїм студентам використовувати Вікіпедію, бо вважають її ненадійним джерелом інформації. Саме «антиелітаризм» проекту призвів 2002 року до розриву між Вейлзом і Сенгером, якого обурював брак поваги до експертів. За сло вами останнього, він не зміг змиритися з тим, що «в проекті була отруйна соціальна й політична атмосфера».

(46–51) Україномовна Вікіпедія з'явилася 2004 року і на сьогодні нараховує понад 400 тисяч статей. За статистикою, українська Вікі є найпоширенішим і найбільшим енциклопедичним ресурсом українською мовою. Це свідчить передусім про самовіддану працю українських вікіпедистів. Станом на кінець 2012 року 156 тисяч зареєстрованих користувачів української Вікіпедії зробили принаймні одне редагування.

(52–59) Загалом же сучасний стан розвитку «чарівної скриньки» характеризується справжнісінькими війнами: представники різних націй намагаються підняти свою мовну версію якнайвище в рейтингах. На щастя, це той випадок воєнних дій, коли запеклі битви для кожної зі сторін закінчуються перемогою: результатом суперництва стає не руйнування, а поширення знань, завдяки чому «чарівна скринька» ніколи не перетвориться на «скриньку Пандори», адже її відкриття робитиме знання доступнішим, що, є надія, сприятиме розвитку кожної нації зокрема й людства загалом, а отже, злагоді у світі.

За Д. Губенком, журнал «Український тиждень», 569 слів

29. З тексту можна зробити висновок, що перевагами Вікіпедії порівняно з традиційними енциклопедіями є все перераховане, ОКРІМ

А можливості звернення до джерела будь-коли

Б універсальності інформації, яку можна знайти

В зручності роботи з потрібними матеріалами

Г відсутності суворої експертизи змісту статей

30. Наявне в тексті протиставлення «чарівна скринька» / «скринька Пандори» може бути інтерпретоване як протиставлення за значеннями

А злагода / розбрат

Б знання / невігластво

В доступність / таємність

Г відкритість / закритість

31. Говорячи про «антиелітаризм» (рядки 39–45) як політику, що лежить в основі стратегії творення Вікіпедії, автор має на увазі

А доступність інформації з веб-енциклопедії для будь-яких прошарків населення

Б рівність усіх у праві створювати й редагувати будь-які статті веб-енциклопедії

В низьку якість веб-енциклопедії через відсутність фахового редагування статей

Г відсутність поваги до експертів і віддання переваги анонівному редагуванню

32. У тексті немає мікротеми

А проблеми розвитку Вікіпедії

Б конфлікт «батьків» Вікіпедії

В популярність Вікіпедії у світі

Г заборона доступу до Вікіпедії

33. Факт про те, що середній розмір пожертви на Вікіпедію становить усього 22 долари (рядки 22–30), автор наводить, щоб

А поінформувати читачів про Вікіпедію як доволі прибуткову справу для організаторів

Б показати, що сайт Вікіпедія не гребує навіть найменшими сумами для свого розвитку
В засвідчити, що цей проект підтримує чимало простих людей, розуміючи його користь
Г підтвердити думку про Вікіпедію не як про бізнес-проект, а як про добровільну справу

34. Засобом міжфразового зв'язку між другим і третім реченнями тексту є

А лексичний повтор

Б вставне слово

В прислівник

Г займенник

35. Загальною темою тексту є розповідь про

А історію випадкової появи Вікіпедії

Б Вікіпедію від її появи й до сьогодні

В стан українського варіанта Вікіпедії

Г поширення Вікіпедії в усьому світі

36. Для тексту характерним є поєднання ознак стилів

А наукового й офіційно-ділового

Б публіцистичного й наукового

В офіційно-ділового й публіцистичного

Г художнього й наукового

2014 р. I сесія

Степове Ельдорадо

(1-3) Унікальний Великий Рижанівський курган, що на Черкащині, у 1996- 1998роках дослідили археологи. Досвідчені науковці не могли стримати захвату! Шар за шаром земля відкривала таємницю поховання знатного скіфського воїна...

I

(4-13) Славетний грецький герой Геракл на своїй колісниці мандрував неозорими степами Таврії. Якось уночі його коні зникли. У пошуках улюблених скакунів він дійшов аж до витоків Борисфену (так у давнину називали Дніпро). Тут чекала на нього зустріч із володаркою навколишніх земель, напівжінкою-напівзмією. Вона викрала Гераклових коней, аби змусити славетного мужа побратися з нею. У неймовірного подружжя народилися три сини. Лише після цього Діва-змія віддала коней і відпустила чоловіка. Залишаючи сім'ю, Геракл передав дружині свій лук і заповів: той син, який зможе натягнути його, успадкує землі цариці. Старші сини не змогли впоратися й були вигнані на чужину. Лише молодшому це вдалося. Звали його Скіф.

(14, 15) Так оповідав «батько історії» Геродот Галікарнаський. Утім справжня історія скіфського народу була ще цікавішою.

(16-19) Під високим насипом кургану розташована поховальна камера, яка слугувала посмертною домівкою для вождя. Підземне приміщення розділяла навпіл глиняна перегородка. Одна половина камери нагадувала господарську комору, а в другій був похований великий вождь.

II

(20-25) У I тисячолітті до нашої ери на степових просторах Євразії, від Монголії до Дунаю, почався рух – нескінченними шляхами потяглися кибитки, вершники, худоба. У Великому степу з'явилися нові господарі – кочовики скіфи. Спочатку вони мешкали в степах Причорномор'я, Прикубання та Північного Кавказу. Але природжені воїни не могли довго сидіти без діла. Тож скіфів потягло на південь, і в VII столітті до нашої ери вони здійснили низку походів до Ассирії.

(26-29) Поява з півночі хмар озброєних вершників вразила навіть досвідчених асирійських вояків. Правителі вирішили залучити тисячні скіфські війська на свій бік. І скіфи уклали союз із Ассирією, а через кілька десятиліть просунулись аж до кордонів Єгипту і протягом наступної чверті століття панували в Передній Азії.

(30-33) Панування це закінчилося після того, як Мідія та Вавилон перемогли Ассирію. Похизувавшись своєю силою майже сто років, кочовики вирушили на захід і наприкінці

VII століття до нашої ери вторглися на південь України, знищуючи й асимілюючи тамтешніх кімерійців.

(34-40) Зоряним часом Скіфії стало IV століття до нашої ери, коли на просторах Північного Причорномор'я під егідою кочових скіфів склалося могутнє об'єднання різних народів, у тому числі землеробських. На цей час припадає розвиток торгівлі з Грецією та виникнення великих постійних поселень. Могутність скіфської держави багато в чому була пов'язана з ім'ям царя Атея. Він розширив свої володіння на захід і вів тривалі війни з македонським царем Філіпом II, батьком Александра Македонського. Грізний правитель-воїн загинув у кривавому бою 339 року до нашої ери.

III

(41-49) Скіфи перевозили військові трофеї на батьківщину, а після смерті вождів клали разом із ними в могилу. Якими були багатства тих правителів, можемо уявити, розглядаючи знахідки з курганів. Дослідників вражала величезна кількість золотих виробів у курганах і рівень їх виготовлення. Найдужче скіфи полюбили зображувати тварин, тому їхнє мистецтво має характерну назву – «звіриний стиль». Однаково реалістично виглядали й земні тварини, і фантастичні – хижі грифони та шляхетні крилаті коні. «Звіриний стиль» – це нескінченна кривава боротьба земних і фантастичних істот, така знайома і близька скіфському серцю постійна жорстока війна.

(50-56) Найвідомішою серед скіфських реліквій є пектораль, знайдена видатним українським археологом Борисом Мозолевським у кургані Товста Могила на Дніпропетровщині. У цій нашійній прикрасі відображена скіфська модель світу: у нижньому ярусі – підземні крилаті тварини, а у верхньому – реальні земні люди, заклопотані буденними справами. У мініатюрних фігурках людей філігранно відтворені обличчя, одяг, м'язи... Можна навіть розгледіти отвір голки в руках кравця! Така майстерність напівдиких кочівників не могла не вражати тогочасні народи.

IV

(57-64) У житті кочівників найбільшою сімейною та родовою цінністю було домашнє вогнище. Саме його мала захищати богиня Табіті – аналог грецької Гес-тїї. Її становище було навіть вищим, ніж верховного бога Папая («брат» грецького Зевса), якого кочовики вважали своїм прабатьком. Дружиною Папая була богиня землі Апі – та сама змієнога праматір скіфів, яка оженила на собі неприступного Геракла. Богиня плодючості Аргімаса – тотожність Афродіти. Особливе місце посідав бог грози і війни Арей. Тільки йому скіфи споруджували спеціальні вівтарі з хмизу, приносили в жертву коней, худобу і полонених.

(65-70) Найвідповідальніша робота археологів починається вже після закінчення розкопок. Ким був знатний небіжчик, похований з почестями й таємничими ритуалами? Комплексне дослідження поховання III століття до нашої ери дало підстави припустити, що тут був похований вождь скіфського об'єднання чи навіть номарх – керівник одного з лісостепових периферійних округів-номів, які з IV століття входили до складу Великої Північнопричорноморської Скіфи.

V

(71-78) Після смерті свого улюбленого царя Атея скіфи розгубилися. У 313 році до нашої ери македонський полководець Лісімах завдав кочовикам нищівного удару. Із заходу на них наступали фракійці й галати, а з-за Дону – сармати. Розміри величезної держави скоротилися до меж Криму та Нижнього Дніпра. Столицею «Малої Скіфії» став Неаполь Скіфський, руїни якого зараз можна відвідати на околиці Сімферополя. У III столітті нашої ери римський флот під командуванням Плавія Сільвана завдав скіфам жорстокої поразки. Справу довершили боспорські царі, алани й готи.

(79-85) Але й це ще не був кінець. Якось мисливці з войовничого племені гунів вистежували дичину на березі Меотійського озера (Азовське море). Раптом вони побачили чудового оленя, який увійшов у воду. Зачаровані, вони вирушили за ним і ... перейшли озеро через нинішню Керченську протоку. Так чарівний олень привів мисливців на

скіфські землі. Гуни вирішили, що це було божественне провидіння. Більшість полонених скіфів вони принесли в жертву перемозі, а решту обернули в рабство.
(86, 87) Так у 375 році після гунського нашествия завершилася тисячолітня історія величних і грізних скіфів. Владні й жорстокі, вони стали жертвами собі подібних.

За Н. Михайловою, журнал «Міжнародний туризм» 860 слів

29. Відомості про скіфів авторка черпає з писемних джерел

- А Бориса Мозолевського
- Б Александра Македонського
- В Геродота Галікарнаського
- Г Плавія Сільвана

30. Напівжирний шрифт авторка використовує для відокремлення

- А легенди від історичної правди
- Б основної інформації від другорядної
- В думок археологів від власних спостережень
- Г журналістської оповіді від наукового викладу

31. У тексті немає мікротеми

- А перемоги скіфів над персами
- Б легендарне народження скіфів
- В релігійні уявлення скіфів
- Г робота археологів зі скіфськими похованнями

32. Відповідність грецьких і скіфських богів, згаданих у тексті, є правильною в усіх рядках, ОКРІМ

- А Табіті – Гестія
- Б Аргімпаса – Афродіта
- В Папай – Зевс
- Г Арей – Геракл

33. Загальну думку автора про долю скіфів найкраще окреслює крилатий вислів

- А Все гине – слава не поляже (Т. Шевченко).
- Б Хто взяв меч, від меча й загине (Біблія).
- В Щастя всіх прийде по наших аж кістках (І. Франко).
- Г Миру не ждуть – мир завойовують (П. Тичина).

34. Беручи до уваги те, що слово «ельдorado» (El Dorado іспанською – «позолота») означає «фантастично багата місцевість, яку розшукували іспанці, завойовуючи Південну Америку», доречним можна вважати тлумачення заголовка тексту, наведене в рядку

- А світ, заселений давніми божествами та підземними крилатими тваринами
- Б простори українських степів, так і не підкорені войовничими скіфами
- В загадкова країна казкових скарбів, яка існувала на території України
- Г земля неозорих просторів і неймовірних багатств, яка навряд чи існує насправді

35. Прочитайте перелік підзаголовків до частин тексту, пронумерованих римськими цифрами.

Сини Геракла. Скіфські держави. Степові піраміди. Останні століття.

У цьому переліку бракує підзаголовка до частини

- А II
- Б III
- В IV
- Г V

36. Запропоноване фото є ілюстрацією до рядків тексту

- А 4-13
- Б 34-40
- В 50-56
- Г 79-85

2014 р. II сесія

«Мальовані історії»: українська версія

(1-6) «Комікс» – загальноживаний термін, який у перекладі означає «кумедний». Щоправда, нині в Європі власне коміксами називають лише видане в Америці, французи найменували це «стрічка малюнків», японці – «манга» тощо. Українські майстри, які працюють у цьому жанрі, називають такі твори «мальованими історіями». Словом, кожна нація має свій продукт з особливою назвою й походженням. Схожий лише спосіб висловлювання, решта – геть різне.

(7-12) У свідомості пересічної людини слово «комікс» найчастіше асоціюється з чимось комічним і несерйозним, тож не дивно, що й ставлення до коміксів іноді відповідне: мовляв, легке читиво для тинейджерів. Та скептики були б, напевно, здивовані, зазирнувши в минуле й побачивши одну з перших «мальованих історій» у японському монастирі XII ст. Базові прийоми жанру, рухи й жести персонажів були запозичені саме з цих найперших робіт.

(13-28) Загалом історію коміксів сміливо можна споріднювати з наскельним живописом. Давні люди не просто намагалися зобразити картину – це був сюжет, низка подій, наприклад полювання на звіра. «Перші письмена, імовірно, трансформувалися в ієрогліфи, – розповідає художник Олексій Чебикін. – У єгиптян це взагалі суцільний комікс! Або візьмімо китайське письмо: ієрогліф «будинок» справді схожий на будинок, ієрогліф «людина» має «стовбур», «руки-ноги»... Із Греції до нас прийшла традиція навколо ікони малювати життя! Подивившись на розписи церков за тамтешнім каноном, можна прочитати майже все Святе Письмо. Там якраз і поєднано зображення святого з текстовим супроводом». Традицію оповідей у малюнках було помічено в XVI-XVII ст., коли в Барселоні та Валенсії почали поширювати малюнки для простого люду. Це були перекази життя святих у вигляді невеликих відбитків гравюр на кольорових аркушах. У Європі й Штатах у теперішньому вигляді мальовані історії ввійшли в обіг майже водночас, та практичні американці перші поставили це на комерційну основу. Першим бізнес-коміксом стали історії про Жовтого Хлопчика – «Yellow Kid». Правда, сьогодні Європу й Америку швидкими темпами заповнює азійська, передусім японська, традиція.

(29-42) Як і в усьому, у створенні коміксів японці дотримуються традицій. Манги досі малюють тушшю, вони чорно-білі й послідовність картинок ведуть ззаду наперед – згідно з канонами місцевого правопису. Такої самої послідовності автори наполегливо просять дотримуватися під час видання перекладів – мовляв, від цього кардинально залежить правильність сприймання історії. Адже це, на перший погляд, нехитре мистецтво здатне проникати у свідомість значно глибше, швидше й непомітніше, ніж література чи кіно. Майстерно переданий у формі коміксу «меседж» може слугувати ефективним рушієм, чи навіть засобом певного впливу. У цьому, зокрема, переконаний Віталій Сікарчук, більш знайий під псевдонімом Пекельного Бульби. «За освітою я вчитель, свого часу викладав у школі, – каже він. – І комікс ставав у пригоді, щоб показати учням той чи інший приклад. Цей жанр не має аналогів – він невибагливий, не вимагає особливої підготовки. Є, звісно, комікси, виконані на високому рівні, але водночас можна малювати абсолютний примітив у сенсі виконання, і це сприйматимуть!»

(43-50) В Україні навіть тоді, коли ще не відоме було слово «комікс» і не знані були приклади мальованої історії з Європи, цей жанр поступово розвивався. Серед корифеїв – графік-ілюстратор Георгій Малаков. У дитинстві він вигадував зразки цього жанру – жив у Києві під окупацією, придумував героїв, зображував сюжети про війну... Відомий художник Ігор Вишинський, автор багатьох ілюстрацій до дитячої літератури, створював повноцінні комікси про друзів-художників. Придумував їм образи, кумедні ситуації, розповідав про уявну державу в центрі Європи, де були представники різних націй. Твір займав понад 300 сторінок.

(51-58) Нині в нас мистецтво «мальованих оповідей» теж активно розвивається, але комікси рідко виходять на широку публіку. Опитані «коміксисти» бачать два шляхи виживання. Перший – це «йти» в російські видавництва, адже вітчизняних зразків жанру в чистому вигляді практично ніде не друкують. Другий – ховатися в арт-підпіллі, що рясно квітне в мережі Інтернет і в самвидаві. «Офіційні видання, на жаль, надають перевагу російськомовному продукту, як і преса чи кінематограф, – каже О. Чебикін. – У нашій країні досі вважають, що ринок сусідів ширший, тож випускати російською – економічно вигідніше».

(59-74) З огляду на непевний статус вітчизняних «мальованих історій» говорити про власну сучасну школу коміксу поки що рано. Однак це може бути нашою перевагою. «Відсутність школи має свої плюси: не існує обмежень, – вважає Пекельний Бульба. – Може, це і вплине на розвиток, на створення своєрідної течії в нас». Проте, на думку Олексія Чебикіна, школа української мальованої історії таки формується: «Наша школа справді дуже відрізняється від французької, російської, молдовської... Мені важко схарактеризувати ці особливості...Різниця в графічному матеріалі. Школа української графіки була завжди відмінна й відокремлена від європейської, хоча – закорінена вона саме в Європі – перші її представники навчалися у Німеччині. Багато хто здобував освіту в Росії знову-таки від художників, які навчалися в Італії. У Львові своя ситуація: вони й до 1920 року мали тісні стосунки з Польщею та Німеччиною, і це відчутно... Київська Русь дала свій симбіоз, коли грецька школа, що прийшла з Візантії, поєдналася зі скандинавським мінімалізмом і структурою. І в нас згодом з'явилося «реалістичне бароко», коли зображення ніби щільно переплетене з декоративним трактуванням: звідти наші примітивісти, яких ми знаємо. Українська графіка близька до латиноамериканської».

(75-80) Хай там як, ми маємо величезний простір для творчості в галузі коміксу, невичерпний потенціал, неймовірну кількість власних супергероїв, є що обігрувати, де розвернутися, і кожен може знайти своє. Тож навіть у сьогоднішніх обмежених умовах ентузіасти знаходять один одного й, не чекаючи «манни з неба», чи то пак від видавців, вигадують спільні проекти, фестивалі, віртуальні спільноти тощо. Словом, є надія, що наша «мальована історія» житиме!

За Н. Михайловою, журнал "Міжнародний туризм", 860 слів

29. «Пекельний Бульба» – творчий псевдонім

А Олексія Чебикіна

Б Ігоря Вишинського

В Віталія Сікарчука

Г Георгія Малакова

30. Варваризм «меседж», ужитий у тексті (рядки 35-36), можна було б замінити зі збереженням його контекстуального змісту словом

А лист

Б лейтмотив

В слоган

Г послання

31. У тексті НЕ РОЗКРИТО мікротему, наведену в рядку

А проблеми сучасних вітчизняних коміксистів

Б особливості української традиції жанру коміксу

В специфіка українських шанувальників коміксів

Г генеза коміксів у світовому контексті

32. Відповідають позиції Олексія Чебикіна щодо особливостей вітчизняної традиції творення коміксів (рядки 62-74) усі твердження, ОКРІМ

А Специфіка вітчизняної графіки стала результатом поєднання греко-візантійської та скандинавської графічних традицій.

Б Маючи генетичний зв'язок з європейською традицією, вітчизняна графіка водночас характеризується своєрідною технікою.

В Творчість львівських графіків особливо виразно засвідчує єдність вітчизняної та західноєвропейської традицій.

Г Вітчизняна графіка у творенні коміксів найбільш подібна до європейської, з якою мала давні постійні зв'язки.

33. НЕПРАВИЛЬНИМ стосовно тексту є висновкове твердження в рядку

А Комікси не варто використовувати в навчальному процесі через їх сильний вплив на свідомість.

Б Причини сучасного непевного статусу вітчизняної школи коміксів лежать в економічній площині.

В Продаж коміксів у багатьох країнах є цілою індустрією, початки якої сягають ще XVI-XVII століть.

Г Сучасна японська школа манги помітно впливає на інші традиції «оповідей у малюнках».

34. За типом мовлення текст є

А розповіддю з елементами роздуму

Б описом з елементами розповіді

В роздумом з елементами опису

Г описом з елементами роздуму

35. Ідею тексту найточніше передає фрагмент, наведений у рядку

А Словом, кожна нація має свій продукт [комікси] з особливою назвою й походженням. Схожий лише спосіб висловлювання, решта – геть різне (рядки 5-6).

Б Цей жанр не має аналогів – він невибагливий, не вимагає особливої підготовки. Є, звісно, комікси, виконані на високому рівні, але водночас – можна малювати абсолютний примітив у сенсі виконання, і це сприйматимуть (рядки 39-42).

В З огляду на непевний статус вітчизняних «мальованих історій» говорити про власну сучасну школу коміксу поки що рано. Однак це може бути нашою перевагою (рядки 59-61).

Г ...ми маємо величезний простір для творчості в галузі коміксу, невичерпний потенціал, неймовірну кількість власних супергероїв, є що обігрувати, де розвернутися... (рядки 75-77).

36. Думку про те, що комікси є універсальним для людства жанром, підтверджують усі фрагменти тексту, ОКРІМ

А ...власне коміксами називають лише видане в Америці, французи найменували це «стрічка малюнків», японці – «манга» тощо... Словом, кожна нація має свій продукт з особливою назвою й походженням. Схожий лише спосіб висловлювання, решта – геть різне (рядки 2-6).

Б У свідомості пересічної людини слово «комікс» найчастіше асоціюється з чимось комічним і несерйозним, тож не дивно, що й ставлення до коміксів іноді відповідне: мовляв, легке читиво для тинейджерів (рядки 7-9).

В Загалом історію коміксів сміливо можна споріднювати з наскельним живописом. Давні люди не просто намагалися зобразити картину – це був сюжет, низка подій, наприклад полювання на звіра (рядки 13-15).

Г В Україні навіть тоді, коли ще не відоме було слово «комікс» і не знані були приклади мальованої історії з Європи, цей жанр поступово розвивався (рядки 43-44).

2015 р. Основна сесія

Малепький шлях — не для людей...

(1—5) Є такі тихі затінені місцинки поміж густою травою, торішнім листям чи просто на землі — місцинки, помережані стежками. Треба низько-низько нахилитись або лягти на живіт, щоб побачити шляхи маленьких істот. Кожна така стежечка веде до крихітної нірки, скрученого з листочка будиночка, і гілку. Інколи ці шляхи позначені сріблистим слизом, помережані павутинням.

(6—11) Маленький народ має свої звичаї й подорожує не дуже далеко. Його шляхи ведуть по стовбуру дерева в пошуках солодкого соку чи просто щоб відпочити на зігрітому сонцем листку, погойдатися. Як же добре, напевно, колисатися на м'якому пахучому листі! Навіть упасти не боляче, коли ти можеш на льоту прикріпитися міцною надійною павутинкою. Комахи тонше відчують тяжіння землі, сонце, вологість.

(12-16) Ясного дня маленькі істоти метушаться, латають свої хатки, чистять нірки, пильнують, чи добре закутані дітки. Усі шість лапок прудко бігають. І, певно ж, вони якось спілкуються між собою, як ото в селі сусіди перегукуються через пліт. І не чинять одне одному кривди. А похмурого чи дощового дня сплять у своїх домівках.

(17-20) Очима, утомленими від телевізора, книг чи облич інших людей, не побачиш, як самовіддано бореться кожна істота за життя, захищає своє потомство. Комахи не хочуть нищення й хаосу на власній землі від більших, сильніших істот, а ті просто не відають, що роблять.

(21-23) Треба мати дуже добрий зір. Мало хто з людей здатний бачити. Коли зранку протираєш очі, несвідомо хочеш побачити все краще. Але для цього треба любити.

(24-26) Кожна наша, навіть ненавмисна, поява загрозлива й небезпечна для маленького, хоча й незліченного народу. Ми ніколи не пройдемо їхніми шляхами. Ми надто грубі й великі для цього і не повинні втручатися.

(27-29) Уявімо на мить, що існують інші істоти, які дивляться на нас, як на комах. Наша метушня видається їм позбавленою сенсу. Вони не зможуть пройти нашими шляхами й оцінити духовну велич, якщо вона в нас є.

(30-34) Ми будуємо житла, добуваємо харч, залатуємо діри власного існування, боронимося самі й оберігаємо дітей. І попри все маємо час, щоб відчути себе беззахисними. І тому, щоб захиститися, шукаємо Бога. А що, коли він ставиться до нас, як ми до комах? Але, перемігши страх, ми уявляємо його подібним до нас, тільки в стократ кращим і досконалішим.

(35-37) Дивно бути людиною – такою чужою для всіх істотою. Хіба це щастя - бути людиною? Щастя – просто бути в злагоді, хай ти дерево, травинка, жабка чи цвіркун. Ми нікуди не йдемо, ми просто тікаємо.

(38, 39) Щойно почнеш замислюватися над цим, тебе охоплять якісь людські проблеми.

(40-44) Дуже важко жити серед людей. Вони постійно нагадують про існування часу, хоча це фікція нашого штучного світу. Він примушує нас вірити, що обов'язково треба розбиватися до крові, щоб подолати стіну й потрапити в сад. Але знайти в собі злагодю краще, ніж страждати; підкоритися законам космосу легше, НІЖ суспільним.

(45-49) Дитинство, розквіт, старість – це не дія часу, а стан душі, її різні обличчя. Ніби гра. Дитина бавиться в дорослу або немовля, приміряючи, що краще до лица: інфантильність чи відповідальність. Згодом дорослі навчають її того, що вміють самі, – автоматизму. Якби не це, ми б не шукали крихітку знання, не сиділи б розгублено над цією мізерією.

(50, 51) Як усе-таки добре не бути людиною. Важко знайти більш неприродну істоту.

За Г. Пагутяк

29. У тексті НЕМАЄ відповіді на запитання

А Чи є істоти, які дивляться на нас, як ми на комах?

Б Чи є людина гармонійною часточкою всесвіту?

В Чи відлік часу є фікцією, придуманою людиною?

Г Чи може людина зрозуміти життя комах?

30. Метафоричний зміст речення «Він примушує нас вірити, що обов'язково треба розбиватися до крові, щоб подолати стіну й потрапити в сад» (рядки 41, 42) розкрито в рядку

А Тільки докладаючи зусиль, можна досягти задуманого, здійснити свою мрію.

Б Людське життя сповнене перешкод і труднощів

В Підкорена суспільним законом людина досягає своєї мети в боротьбі.

Г Кожен повинен досягати своєї мети за будь-яку ціну.

31. Рядки 45-49

А ілюструють аргумент, наведений у рядках 40-44

Б обґрунтовують висловлене в рядках 40—44

В розширюють міркування з попереднього абзацу

Г підсумовують сказане в попередніх абзацах

32. Текст НЕ суперечить твердженню

А Людина – володар планети.

Б Люди розумніші за комах.

В Людське життя підвладне часові.

Г Комахи – гидкі створіння.

33. Головну ідею тексту найповніше розкрито в реченні

А Уявімо на мить, що існують інші істоти, які дивляться на нас, як на комах (рядки 27, 28).

Б А що, коли він ставиться до нас, як ми до комах (рядки 32, 33)?

В Щастя просто бути в злагоді, хай ти дерево, травинка, жабка чи цвіркун (рядки 36, 37).

Г Комахи не хочуть нищення й хаосу на власній землі від більших, сильніших істот, а ті просто не відають, що роблять (рядки 19, 20).

2015 р. Додаткова сесія

Кіберцькування в мережі: віртуальності настав кінець

(1–4) Кіберцькування – це переслідування людини через Інтернет, наприклад, коли користувачеві надсилають погрози, поширюють про нього плітки чи якісь фото з ним, розміщують образливу інформацію або пишуть повідомлення принизливого змісту.

-1-

(5–8) Зазнавати кіберцькування можуть як дорослі, що стають жертвами переслідування з боку колег або просто онлайн-друзів, так і діти. Згідно з дослідженнями, найбільш уразлива група для будь-якого виду цькування – це молодь 11–16 років.

(9–14)...Приходить дитина зі школи, а на її сторінку у Facebook від різних, інколи зовсім не знайомих людей надійшло 43 повідомлення образливого змісту. У неї німіють руки, блідне обличчя. Вона хапається за телефон... А там – Viber, Twitter, і звідусюди сиплються неприємні шпичаки, лунають погрози... Це найгірший варіант. Частіше переслідують менш жорстоко, наприклад, насміхаються з якоїсь конкретної події чи вади зовнішності. Та з будь-чого. Причин – мільйон.

-2-

(15–21) Небезпека в тому, що, на відміну від звичайного цькування, гноблення в Інтернеті не припиняється. Від нього не сховатися вдома, у школі чи на роботі. Користувач увесь час на очах. Якщо заблокувати кривдників у всіх можливих соціальних мережах, то й це не зупинить їх від продовження нападів на людину серед знайомих або її онлайн-друзів. Навіть видаливши всі свої профайли (облікові дані) на Gmail, у Facebook, Twitter, Skype, Viber (де там ще зараз найчастіше реєструються?), особа не врятується. Утеча не допоможе позбутися переслідувачів.

(22–28) Як показує статистика Центру досліджень кіберцькування, у США 81 % респондентів має ілюзію, що від віртуального переслідування простіше втекти, ніж від цькування в реальному житті. Насправді ж переслідування в мережі всепроникне, не те що неприємності від кількох знайомих у школі чи в університеті або від колег на роботі: по-перше, у нього необмежена аудиторія; по-друге, воно створює ефект присутності кривдників усюди, на кожному електронному пристрої, який в особі є.

-3-

(29–32) Згідно зі статистичними даними, зібраними в Сполучених Штатах, щонайменше половина опитаних молодих людей зазнавала цькування онлайн, 11 % сказали, що їхні фото, які містили елементи компромату, викладали в Інтернет інші люди, 33 % стикалися з погрозами, 55 % були свідками переслідування.

(33–39) Найстрашнішим є те, що 95 % (!) свідків онлайн-цькування нічого не зробили, щоб зупинити його. У соціальній психології цей феномен пояснюють ефектом «пасивного спостерігача». Очевидці надзвичайної ситуації чи насильства не намагаються допомогти постраждалому, залишаючись осторонь. Цікаво, що чим більше осіб спостерігає за ситуацією, тим менше шансів, що хтось допоможе жертві. Емма Шорт вважає, що ця особливість людської психології – головна перешкода на шляху приборкання кіберцькування.

(40–43) У мережі ефект спостерігача ускладнений тим, що, незважаючи на масштаби цькування, усім здається, що, якби це було щось справді серйозне, хтось неодмінно б відреагував. Важливо пам'ятати, що цей «хтось» – це сама людина, яка не покладається на небайдужість інших.

(44–48) Після того як Тайлер Клементі, студент Університету Ратжерс у Нью-Джерсі, стрибнув з мосту Джорджа Вашингтона через те, що з нього знущалися в Інтернеті, свою стурбованість проблемами кіберцькування висловили американські чиновники на всіх рівнях, а співачка Мадонна присвятила хлопцеві кілька музичних композицій.

-4-

(49–53) У США вже роками ведуть серйозну суспільну дискусію щодо онлайн-цькування й запровадження законів про відповідальність за участь у таких «кампаніях». Але передусім потрібна цілеспрямована просвітницька робота: необхідно привертати увагу людей до того, наскільки це серйозно, ділитися історіями про кіберцькування й постійно пам'ятати про ефект «пасивного спостерігача».

(54–57) В Інтернеті цей ефект підсилений тим, що люди схильні сприймати онлайн-простір як гру, тому не трактують серйозно те, що там відбувається. Насправді ж «game over»: віртуальність закінчилася. Усе в мережі абсолютно реальне, у тому числі й трагедії внаслідок кіберцькування.

За Є. Кузнецовою

29. З тексту зрозуміло, що подоланню кіберцькування може сприяти все, ОКРІМ

А проведення постійної й активної просвітницької роботи щодо цього

Б формування в людей сприйняття кіберпростору як реальності

В заборона користування соцмережами в навчальних закладах

Г ухвалення законодавчих актів, що врегулюють поведінку в мережі

30. Більша небезпека цькування в мережі порівняно з іншими його формами зумовлена всім, ОКРІМ

А кіберцькування в Інтернеті не припиняється

Б від кіберцькування простіше втекти

В кіберцькування всепроникне

Г за кіберцькування необмежена аудиторія

31. У тексті НЕМАЄ мікротеми

А масштаби й різноманітні прояви кіберцькування

Б потреба відповідальної поведінки користувачів в Інтернеті

В психологічні передумови живучості кіберцькування

Г спеціальні комп'ютерні програми для боротьби з кіберцькуванням

32. Мета тексту –

А привернути увагу широкого кола людей до дійсно гострої й страшної проблеми кіберцькування.

Б поінформувати про масштаби цькування в соціальних мережах у Сполучених Штатах Америки.

В попередити про ризики активного долучення молоді й людей старшого віку до кіберпростору.

Г спонукати владні структури до вирішення проблем «негативної» активності користувачів Інтернету.

33. Редактор вирішив поділити текст на змістові частини й дати одній із них назву «Моя хата скраю». Цей заголовок доцільно розмістити на місці цифри

А 1

Б 2

В 3

Г 4

2016 р. Основна сесія

Нобелівська плеяда «неукраїнських» українців

(1-5) Нобелівська премія — відзнака, яка не має собі рівних ані за світовим авторитетом, ані за щедрістю. Нагороду присуджують не за працю всього життя, а за конкретне наукове відкриття, дослідження, видатний твір, мужню миротворчу діяльність. Чіткою є й «формула присудження премії» — лише одне речення, у якому окреслено результат напруженої інтелектуальної роботи мозку, рук і душі творця.

(6-8) Із 1901 року цією премією нагороджено понад 700 осіб. Ім'я кожного лауреата зазвичай публікують у довіднику «Nobel foundation directory» і записують до тієї країни, громадянином якої нобеліант є на момент присудження.

(9-16) Формально Україна не має своїх лауреатів. Але Нобелівський комітет не обділив увагою вихідців з нашої землі. Це вчені та письменники, які народилися, навчалися, розпочинали діяльність або тривалий час жили й творили в Україні, проте здобули Нобелівську премію як громадяни інших країн. Українська земля народжувала геніїв, виколисувала їх, навчала й відпускала (чи, на жаль, витискала) у чужі краї. В умовах бездержавності світлі голови нерідко змушені були залишати свою землю й шукати кращої долі, розширювати наукові та літературні горизонти в інших куточках планети.

(17-24) На українській землі народилося сім нобеліантів. Історія лауреатів Нобелівської премії, уродженців України, бере початок з Іллі Мечникова (1845-1916) славетного бактеріолога й імунолога, 40 років життя якого пов'язано з Харківщиною. Нобелівський комітет присудив науковцеві премію 1908 року за дослідження з імунології. Учений був удостоєний нагороди в галузі фізіології та медицини (спільно з П. Ерліхом) як підданий Російської імперії. Про присуджену йому високу відзнаку він висловився так: «Нобелівська премія, мов чарівна паличка, уперше відкрила світу значення моїх скромних робіт».

(25-28) Ще одним лауреатом у галузі фізіології та медицини став учений-мікробіолог Зельман Абрахам Ваксман (1888-1978), уродженець села Нова Прилука на Поділлі. У 1952 році Ваксмана удостоїли Нобелівської премії як громадянина США «за відкриття стрептоміцину — першого антибіотика, ефективного проти туберкульозу».

(29-32) У Золочеві на Львівщині 1937 року народився Роальд Гофман (Сафран). У 1981 році йому разом із К. Фукуї присуджено Нобелівську премію «за розроблення теорії перебігу хімічних реакцій». Нагороджений як американець, він не забував своєї Батьківщини, про яку говорив так: «Україна — обітована земля мого серця».

(33-39) Цікавою є доля ще одного «українського» нобеліанта — Саймона Кузнеця (1901-1985). Він пройшов довгий і славний життєвий шлях ученого й громадянина від Харкова, де здобув освіту й підготував значну частину магістерської дисертації, до США, де його знайшло світове визнання у вигляді премії Нобеля з економіки 1971 року. З 1960 року він працював у Гарвардському та Пенсільванському університетах, університеті Джона Гопкінса, був обраний почесним доктором кількох інших університетів. На жаль, в Україні цей інтелектуал майже не відомий.

(40-47) Лауреат Нобелівської премії Георгій Шарпак (1924-2010), чие дитинство минуло на Рівненщині, став на чужині одним з найталановитіших учених-експериментаторів сучасності. У 1992 році його відзначено Нобелівською премією з фізики «за винахід пристрою, що відбраковує субатомні частинки в субатомному прискорювачі». Найвищу міжнародну відзнаку вчений здобув як громадянин Франції. Його праці суттєво посприяли

прогресу в галузі фізики елементарних часток. Коли громадськість відзначала 75-річний ювілей ученого, він тепло висловився про свою Вітчизну — Україну.

(48-58) У яскравому сузір'ї нобелівських обранців родом з України належне місце посідає й письменник Шмуель Йосеф Агнон (1887-1970), який народився в Бучачі на Тернопільщині. Йому першому серед тих, хто писав івритом та ідишем, присудили Нобелівську премію в галузі літератури (1966) «за глибоко оригінальну й майстерну прозу за мотивами життя єврейського народу», талановите відображення загальнолюдських проблем сучасності, насиченої парадоксами й суперечностями, і за «комічну майстерність», «багатство та глибину творів». Недарма літературознавці порівнюють митця із Сервантесом і Кафкою... Письменник, найкращі твори якого — про долю галицьких євреїв, нагороджений Нобелівською премією як громадянин Держави Ізраїль. Народжена в Івано-Франківську (1948) білоруська письменниця Світлана Алексієвич поповнила когорту нобеліантів 2015 року.

(59-64) Ті, кого увінчано нобелівськими лаврами, є інтелектуальною елітою людства. Прикро, що нобеліанти з України стали, за висловом письменника Бориса Харчука, «поетами чужої слави, акторами сусідньої сцени». Але віримо, що невдовзі справдяться сподівання на належну оцінку досягнень вітчизняних інтелектуалів і на те, що серед лауреатів премії врешті з'явиться ім'я українця, який нагороджений як громадянин материнської землі.

За Ю. Килимником, газета «День»

29. НЕ ВІДПОВІДАЄ змісту тексту твердження

А Серед громадян України немає жодного лауреата Нобелівської премії.

Б Георгій Шарпак відомий у світі передусім завдяки своїм дослідженням у галузі фізики елементарних часток.

В Досягнення всіх народжених в Україні науковців-нобеліантів сприяють розвитку медицини.

Г У творчості Шмуеля Йосефа Агнона простежуються виразні мотиви філософсько-іронічного осмислення дійсності.

30. Нобеліанти родом з України відзначені за здобутки в усіх галузях, ОКРІМ

А фізики

Б економіки

В літератури

Г соціології

31. Фразу Іллі Мечникова «Нобелівська премія, мов чарівна паличка, уперше відкрила світу значення моїх скромних робіт» (рядки 23, 24) варто розуміти як указівку на те, що

А Нобелівська премія інколи присуджується за зовсім не значні наукові розробки.

Б Ілля Мечников серйозно недооцінював власні здобутки в галузі фізіології й медицини.

В Визнання здобутків науковців Нобелівським комітетом сприяє поширенню цінних ідей.

Г Нобелівська премія присуджується за щось конкретне, а не за працю всього життя.

32. Темою тексту є розповідь про

А роль рідної землі у формуванні таланту митця, науковця

Б уродженців української землі - лауреатів Нобелівської премії

В несправедливі принципи присвоєння Нобелівської премії

Г причини відсутності нобеліантів серед громадян України

33. Авторське пояснення причини того, чому жоден громадянин України не став лауреатом Нобелівської премії, міститься у фрагменті

А Нагороду присуджують не за працю всього життя, а за конкретне наукове відкриття, дослідження, видатний твір, мужню миротворчу діяльність (рядки 2-4).

Б Ім'я кожного лауреата зазвичай публікують у довіднику ... і записують до тієї країни, громадянином якої нобеліант є на момент присудження (рядки 6-8).

В В умовах бездержавності світлі голови нерідко змушені були залишати свою землю й шукати кращої долі, відкривати й розширювати наукові та літературні горизонти в інших куточках планети (рядки 14-16).

Г Прикро, що нобеліанти з України стали, за висловом письменника Бориса Харчука, «поетами чужої слави, акторами сусідньої сцени» (рядки 60, 61).

34.

2016 р. Додаткова сесія

Зігріти людство своїм серцем

(1–6) Фрїтьйоф Нансен відомий в Україні як учений-океанолог, видатний полярний дослідник, ім'я якого 25 разів згадується на картах Арктики. Певно, знають українці й те, що 2000 року співвітчизники Нансена проголосили його норвежцем тисячоліття. Менш відомий у нас Нансен-політик, громадський діяч, гуманіст і філантроп, нагороджений Нобелівською премією миру «за багаторічні зусилля з надання допомоги беззахисним».

(7–13) На батьківщині Фрїтьйоф Нансен був надзвичайно шанованою людиною. Коли 1905 року Норвегія вирішила розірвати унію зі Швецією, саме Нансен вирушив до Лондона, щоб заручитися підтримкою британського уряду. Громадяни незалежної Норвегії запропонували йому висунути свою кандидатуру на пост президента, але він, зайнятий наукою, відмовився. Та вже в 1906–1908 роках Нансен стає норвезьким послом у Великій Британії, а з часом як представник Норвегії в США відстоює інтереси країни на міжнародній арені.

(14–24) Після завершення Першої світової війни Нансен був обраний верховним комісаром Ліги Націй у справах військовополонених. Улітку 1922 року за сприяння Міжнародного комітету Червоного Хреста йому вдалося здійснити обмін військовополоненими й повернути додому більше 400 тисяч військових із 26 країн світу. Окремо варто згадати «паспорти Нансена». Так називали розроблені ним посвідчення, що їх видавали біженцям, які не мали документів і не могли перетинати кордони. Ідеться про тисячі людей, зокрема тих, які емігрували з Росії після більшовицького перевороту. Червоний Хрест запропонував використати на новостворених посвідченнях ім'я Фрїтьйофа Нансена: це мало посилити довіру до них як міжнародних документів. За час Першої світової війни було видано близько 450 000 «паспортів Нансена», за допомогою яких усі біженці без громадянства знайшли притулок в інших країнах.

(25–30) Він був одним із тих, хто простягнув руку Україні в трагічні часи голоду 1921–1923 років. Коли уряди світових держав відмовлялися надавати допомогу, пояснюючи це небажанням підтримувати більшовицький режим, Нансен, маючи авторитет видатного вченого й громадського діяча, зібрав кошти, необхідні для закупівлі продовольства. Фонд Нансена становив велику на той час суму, до якої сам учений додав значну частину своєї Нобелівської премії.

(31–37) У 1923 році Нансен приїздить до Харкова, щоб погодити з урядом тогочасної радянської України план боротьби з наслідками голоду. Він так пояснював свої наміри: «По-перше, необхідно надати допомогу постраждалим від голоду, а також сприяти селянам у відбудові господарства. Друге завдання – подбати про культуру країни з великим майбутнім. Студенти мають продовжувати навчання, учителі – повернутися до педагогічної праці. Нам потрібна не тільки їжа, але й книга. На нас лежить великий обов'язок навчити європейські країни взаємної довіри».

(38–44) За сприяння Фонду Нансена в одеському порту розвантажували партії італійських і швейцарських тракторів, на Херсонщину й Миколаївщину надходила безвідсоткова продовольча позика. Європейська організація допомоги студентам постачала одяг і навчальну літературу харківським спудеям, а чехословацька місія надіслала вагони з продуктами. Організація Нансена заснувала в Україні кілька дитячих будинків, зокрема в Харкові. Усі вони мали однакову назву «Дитячий будинок ім. Нансена». На гроші Фонду було створено два дослідні господарства.

(45–53) Фрїтьйофу Нансену належать слова: «Я завжди знищую за собою всі мости, щоб не було дороги назад!» Своїм життям учений засвідчив дотримання задекларованого принципу. У молодому віці він вирішив перетнути на лижах крижане плато Гренландії від зовсім безлюдного східного її берега до добре обжитого західного, свідомо позбавивши себе шляхів для відступу. Ціною неймовірних зусиль здійснивши задумане, Нансен повернувся на батьківщину воістину народним героєм. Коли під час славнозвісної арктичної експедиції на «Фрамі» дослідник пересвідчився, що, затиснутий кригою, корабель не досягне Північного полюса, продрейфує повз нього, він разом з Юхансеном вирушає туди на нартах.

(54–56) У жилах Фрїтьйофа Нансена текла кров відважних предків-вікінгів, а в грудях билосся велике й гаряче серце гуманіста, теплом якого він прагнув зігріти всіх. І людство відчувало це тепло в його шляхетних учинках.

За А. Садовник

29. Зібрати значні кошти для України в роки голоду (рядки 25–30) Нансену вдалося завдяки

А підтримці урядів кількох європейських держав.

Б сприянню з боку уряду Сполучених Штатів Америки.

В авторитету його як ученого й громадського діяча.

Г допомозі інших лауреатів Нобелівської премії.

30. Нансен вибрав для експедиції в Гренландію маршрут зі східного її берега на західне узбережжя (рядки 47–50), щоб

А привернути до експедиції увагу журналістів.

Б унеможливити відступ у разі надважких випробувань.

В вразити ризикованим планом наукову спільноту й громадськість.

Г краще дослідити непридатну для життя людини місцевість.

31. У тексті немає мікротеми

А роль Нансена в поверненні з полону тисяч військових

Б океанографічні експедиції Нансена в Північній Атлантиці

В організація допомоги українцям у часи голоду

Г авторитет Фрїтьйофа Нансена в Норвегії й у світі

32. Нобелівською премією миру Нансена було нагороджено за видатні досягнення

А дослідженнях Арктики й Північної Атлантики.

Б як представника Норвегії в Сполучених Штатах Америки.

В в справі обміну військовополоненими й допомоги біженцям.

Г на посаді норвезького посла у Великій Британії.

33. Головну думку автора висловлено в рядку

А Життя Нансена – гідний для наслідування приклад самовідданого служіння благородній меті.

Б Біографія Нансена є свідченням його відмови від наукової діяльності заради громадських справ.

В Життя Нансена – надійний дороговказ для тих, хто прагне здобути світове визнання.

Г Людина не може здобути всесвітньої слави, не ризикуючи найдорожчим, що в неї є, не відмовляючись від ідеалів.

2017 р. Основна сесія

Буккросинг: перетворюємо світ на суцільну бібліотеку

Історична довідка

(2–10) Якось у Парижі меценат закупив 250 велосипедів і розкидав їх по місту. Кожен охочий міг узяти двоколісний транспортний засіб і доїхати туди, куди потрібно, а потім залишити його там для наступного подорожнього... Згодом схожий рух набув популярності й з іншими речами. У 2001 році в американського інтернет-технолога Рона Хорнбекера з'явилася ідея буккросингу (з англ. book – книга, crossing – рух). На одному із

сайтів він прочитав про систему циркуляції по всьому світу залишених фотоапаратів і вирішив повторити цей експеримент з іншими речами. Тоді ж поклав 20 книг у холі одного готелю. А за пів- року було вже 300 активістів, які «відпускали» своїх друкованих друзів у подорож...

(11–15) – Буккросинг – це міжнародний рух за «звільнення» книжок, – розповідає арт-менеджер книгарні «Є» Оксана Васьків. – Суть його полягає в тому, щоб «звільнити» книгу від господаря й пустити її у вільне плавання. В Україні він з'явився 2005 року. Щоб книжка не загубилася, а знайшла свій шлях до читача, було створено буккросингові полиці.

(16–21) – Наприклад, у Львові перша така поличка виникла наприкінці літа 2009 року в галереї «Ом». На той час була лише група ентузіастів, яка спробувала залишати книжки на вулицях або в кав'ярнях міста, – говорить активіст львівського буккросингу Тарас Бейзик. – Але в таких випадках через незнання львів'ян часто траплялося, що буккросер відпускав книжку, а той, хто знаходив, просто забирав її собі. Тож ризик, що вона зійде з маршруту, був дуже високий.

(22–24) – Спершу на нашій полиці було кілька десятків книг, – пригадує Галина Кулик, одна із засновниць й активісток буккросингу у Львові. – За три місяці їх кількість зростає до двох сотень. (25–27) – Невдовзі після прем'єрної полиці з'явилася ще одна – у книгарні «Є». Уміст її з часу відкриття крамниці суттєво змінився, – наголошує Оксана Васьків.

(28–31) – Величезний попит має популярна сучасна література, – долучається до розмови Тарас Бейзик. – Класика й так є в кожного вдома. Найбільш читабельними залишаються наші сучасники: Любка Дереш, Сергій Жадан, Тарас Прохасько...

(32–39) – До речі, книжки, учасниці буккросингу, переносять інформацію про враження тих, хто їх читав, – продовжує Оксана Васьків. – Люди залишають на форзацах або на сторінках свої рекомендації й контакти, щоб згодом обмінятися враженнями чи просто знайти нових друзів за інтересами. Зазвичай полиці обладнані спеціальними наліпками, які дають зрозуміти, що цю книгу не продають, а її просто можна взяти почитати. А ще позначками, що прикріплюють на форзаці. Це буккросинговий лист, де в спеціальній графі вказують контакти й поради наступному читачеві.

(40–47) – Для мене буккросинг – це насамперед геніальна ідея, яка стирає рамки соціально усталених норм на зразок «я – тобі, а ти – мені», – каже Тарас Бейзик. – Це можливість просто віддавати. Показати людям, що буває «просто так», щиро, відкрито, без реклами, без спонсорів... Справжній буккросер, який зумів зрозуміти всю глибину руху, «звільняє» книжки й отримує від цього задоволення. Дехто думає, що буккросинг – це можливість знайти собі якусь цікаву книжечку задарма. Можливо. Але суть у тому, аби «відпускати» її в мандрівку, перетворюючи світ на відкриту бібліотеку...

Коментар (49–57) Галина Бабій, радіожурналіст: Буваючи на відпочинку чи у відрядженнях за кордоном, зауважила, що вільний обмін книжками там дуже поширений. Ідеться не лише про книгарні, а й про готелі, де зупиняється люд з усього світу! На жаль, наші видання мені жодного разу не траплялися... Відтоді завжди беру в подорож кілька книжок і журналів українською мовою, які залишаю почитати всім охочим саме на таких поличках із написом «Bookcrossing». Буккросинг – своєрідний народний рух. Я з тих людей, які не чекають на допомогу ані від міністерств, ані від дипломатів, ані від спонсорів. Якщо багато хто з нас робитиме так само, української книжки у світі побільшає...

За Б. Городницькою

29. Найбільшою популярністю на вітчизняних буккросингових полицях користуються книги

А сучасної української літератури

Б класичної української літератури

В зарубіжної літератури

Г літератури іноземними мовами

30. У тексті згадано всі аспекти буккросингу, ОКРІМ

А української книги у світі стане більше

Б можна отримати задоволення, коли віддаєш

В зникне потреба в приватних бібліотеках

Г завжди можна знайти друзів за інтересами

31. Автор долучає до тексту коментар Галини Бабій, щоб показати, що

А українці – активні учасники буккросингу за кордоном

Б кожен може долучитися до поширення вітчизняної книги

В в Україні буккросинг ще зовсім не розвинений

Г влада не зацікавлена в розвитку буккросингу

32. У варіантах відповідей наведено коментарі ентузіаста буккросингу з Нікополя, який пише під ніком Rayan Riener. Прочитайте їх. У тексті є підтвердження всіх наведених нижче думок, ОКРІМ

А Розуміння принципів буккросингу його учасниками – головний чинник, який впливає на успіх або занепад руху. Адже буккросинг – це обіг книг у суспільстві. Він існує за принципом соціальної мережі, а тому «друкованих друзів» потрібно відпускати постійно й спонукати до цього інших.

Б Головна проблема буккросингу в Україні – це самі так звані буккросери (більшість із яких не є такими), адже вони не дотримуються правил цього руху, унаслідок чого не відбувається його якісного розвитку.

В З українським буккросингом співпрацює багато магазинів, кафе, клубів, бібліотек. Вони відкривають «безпечні полиці», або «зони буккросингу», тобто місця, де книги перебувають у відносній безпеці й не потраплять до рук двірника, поліції чи недобросовісних «любителів».

Г Просто обмін книгами з рук у руки або в якихось місцях без реєстрації на спеціальному сайті не вважають буккросингом, оскільки втрачається ланка зв'язку, через що відпущена книга вирушає у свою першу й останню подорож.

33. Основну думку тексту відображає твердження

А Поширення простих, але геніальних ідей у світі – справа волонтерів.

Б «Відпускання книг» – геніальна ідея, яка рухає книгу світом.

В Рух за «звільнення» книжок аналогічний циркуляції фотоапаратів у світі.

Г Львів – єдине місто в Україні, що підхопило популярну світову тенденцію.

2017 р. Додаткова сесія = 2015 р. Додаткова сесія

2018 р. Основна сесія

Муралі Києва

(1–8) За кілька останніх років митці прикрасили зовнішні стіни київських будівель десятками яскравих і масштабних малюнків – муралів. Талановиті художники з України, Іспанії, Аргентини, Австралії та Франції оживили урбаністичний пейзаж столиці захопливими картинами. Наймовірні портрети, пейзажі й абстракції не лише тішать око своїми барвами та майстерністю виконання. Вони покликані привернути увагу до важливих тем і нагальних проблем: боротьби українців за свободу й гідність, загрози глобального потепління, видатних особистостей тощо.

(9–14) Муралі – один із різновидів сучасного вуличного живопису. Від звичайних графіті їх відрізняють зміст і масштабність. На думку багатьох, це справжні витвори мистецтва. Традиція стінопису в Києві як зовні, так і всередині будівель не нова. Зокрема, 1979 року відома майстриня петриківського розпису Марфа Тимченко разом із чоловіком Іваном Скицюком і дочкою Оленою створили ілюстрації майже до 50 казок у магазині іграшок «Казка».

(15–22) Сьогодні особливої популярності набули патріотичні картини. Найбільші з них можна побачити на Андріївському узвозі та на вулиці Боричів Тік. Їхнім автором є відомий стритарт художник із Франції Жульєн Маллан. На стіні п'ятиповерхової споруди зображено українку, її портрет доповнює пейзаж стародавнього Києва з украпленнями

малюнків визначних пам'яток. Цей же майстер розписав будинок на вулиці Ольгинській: підлітки в одязі національних кольорів сидять спинами одне до одного й тримають ланцюг із підвіскою у вигляді українського герба.

(23–27) На стінописі «Я люблю Україну» зображено людину у вишиванці, долоні якої на тлі українського прапора складені у формі серця. Побачити малюнок можна у Виноградному провулку на Печерську. Цей патріотичний живопис створила команда «Urtown Team» – Максим Калмиков та Володимир Загородній із Вишгорода.

(28–31) Найвідоміший оболонський мурал – панорама Києва на вулиці Тимошенка, 13. Його автор – киянин Михайло Химич. Витвір вражає розмірами: 5 метрів заввишки та 27 – завдовжки. Майстер працював упродовж трьох місяців і витратив 15 літрів акрилової фарби.

(32–35) У центрі столиці, на бульварі Лесі Українки, з'явилося нове зображення – чарівна українка з вишиванкою. Це робота австралійського художника Гвідо ван Хелтена, яку він присвятив красі наших жінок. До речі, цей настінний малюнок вважають найвищим у Європі – 42 метри.

(36–39) Місця для стінописів художники вибирають самі: знаходять потрібні за форматом і розташуванням, а потім отримують дозвіл в організаціях, що відповідають за благоустрій цієї території. Іноді авторам пропонують уже готові варіанти, вибрані заздалегідь представниками міської влади.

(40–46) Деякі кияни висловлюють думку, що такі малюнки виправдані лише на старих радянських спорудах – звичайних «коробках», яких багато в місті. Інші вважають, що доречність муралів залежить від того, де, на якій будівлі та в якому форматі вони виконані. Якщо це історична забудова, тоді категорично – ні; якщо житловий будинок непоказний, то настінний живопис, звичайно, прикрасить його. Головне, щоб був прихований сенс, спонука до роздумів, а не лише відображення авторової фантазії, зрозумілої виключно йому.

(47–51) До речі, у США стритарт розцінюють як облаштування міста. У Маямі, Сан-Франциско чи Атланті місцева влада залучає таких митців до благоустрою занедбаних районів, пустирів, парків і станцій метро. Є навіть спеціальні департаменти, що реалізують ці проекти. Чому б не запозичити такий позитивний досвід?..

(52–54) P.S. До речі, у рамках нового проекту City Art Гео ЛЕРОС у Києві, у парку ім. Т. Шевченка, поставили креативні лавки. Чим не об'єкти сучасного вуличного мистецтва?!

За О. Агарковою

29. На сайті цей текст доречно розмістити в рубриці

А «Сучасна урбаністична культура»

Б «Комунальні проекти Києва»

В «Символіка українських орнаментів»

Г «Архітектурні пам'ятки Києва»

30. Відповідно до тексту правильним є твердження

А Мистецтво вуличного живопису поширене в багатьох країнах.

Б Мурали найдоцільніше розміщувати на пам'ятках архітектури.

В Найкращими в Києві є стінописи, створені зарубіжними митцями.

Г Місце для малюнків на будівлях вибирають лише художники.

31. У тексті НЕМАЄ мікротеми

А вибір місця для сучасних стінописів

Б закордонний досвід використання муралів

В тематика столичних настінних малюнків

Г історія виникнення вуличного живопису у світі

32. Прочитайте слова В. Щербака.

Квітково-сюжетні буйнобарвні композиції особливо вражали маленьких відвідувачів, які радісно впізнавали тут немало улюблених героїв, з неабиякою майстерністю зображених серед фантастичних квітів, дерев та зела...

Наведений уривок стосується творчості

А Жульєна Маллана

Б Михайла Химича

В Марфи Тимченко

Г Гвідо ван Хелтена

33. На фото зображено київський мурал, що прикрашає будинок на

А вулиці Ольгинській

Б вулиці Тимошенка

В Андріївському узвозі

Г бульварі Лесі Українки

Власне висловлення

2008 р.

Підтримайте або спростуйте думку: «До майбутнього ми йдемо, озираючись на минуле».

2009 р.

Підтримайте або спростуйте думку, висловлену Г. С. Сковородою: «Багатством живиться лише тіло. А душу звеселяє споріднена праця».

2010 р. I сесія

Підтримайте або спростуйте думку: «Ми – не безліч стандартних “я”, а безліч всесвітів різних».

2010 р. II сесія

Підтримайте або спростуйте думку: «Поразка – це наука. Ніяка перемога так не вчить...».

2010 р. III сесія

Підтримайте або спростуйте думку: «Потрібно цінувати те, що маєш, а не те, про що мрієш».

2011 р. I сесія

Підтримайте або спростуйте думку: «Зміни – найцікавіше в житті».

2011 р. II сесія

Підтримайте або спростуйте думку: «Будь-яка проблема – це можливість стати кращим».

2012 р. I сесія

Добро завжди має перемагати – це ми знаємо з дитинства. Але ж відомо, що будь-яка перемога пов'язана з певним насильством. Як добро має перемагати в нашому недоброму світі?

2012 р. II сесія

Людина щосекунди змінює свою планету, утверджується на ній. Прагнучи підкорити природу, ми не маємо часу замислитися про доцільність володарювання над нею. Чи потрібно людині шукати відповідь на питання про доцільність підкорення природи й володарювання над нею?

2013 р. I сесія

Понад століття тому Іван Франко писав:

«Книги – морська глибина,
Хто в них пірне аж до дна,
Той, хоч і труду мав досить,
Дивнії перли виносить».

Багато хто переконаний, що книги відіграють важливу роль у формуванні особистості, її духовному становленні. Інші ж твердять, що сьогодні можна легко обійтися взагалі без книжок. Чи збереглося значення книги в нашому інформаційному суспільстві?

2013 р. II сесія

Прислів'я мовить: «Моя хата скраю – нічого не знаю». Дехто вважає, що можна жити, не переймаючись чужими клопотами, суспільними проблемами, а віддавши себе служінню сім'ї, дбаючи про благополуччя своїх близьких і рідних. Багато ж хто переконаний, що повноцінним є життя з турботою про інших. Як має ставитися до цього людина, прагнучи до щасливого життя?

2014 р. I сесія

На формування особистості впливає багато чинників.

Дехто впевнений, що особистість формують передусім походження й родинне виховання, сильний вплив чинять на неї також освіта та суспільство. Інші ж твердять, що визначальними в становленні особистості є зусилля самої людини, її здатність до самовдосконалення й повсякчасної внутрішньої роботи над собою.

Які чинники мають переважати у вихованні особистості?

2014 р. II сесія

У житті людина може досягати різних висот. Багато хто прагне владарювати, керувати, бути значною й помітною фігурою. А дехто вважає, що й маленька людина може приносити велику користь.

Чи заслуговує маленька людина на ту ж повагу, що й людина з високими амбіціями?

2015 р. Основна сесія

Людина – соціальна істота, а тому їй не властиво надовго залишатися на самоті. Разом із тим багато хто впевнений, що саме самотність допомагає індивіду зрозуміти себе, проаналізувати своє життя. Вони заперечують думку, що тільки оточення може дати об'єктивну оцінку людині, її діям і вчинкам.

Наскільки людині варто дослухатися до думки оточення про неї?

2015 р. Додаткова сесія

Жалість до себе хоч раз відчував кожен із нас. Хтось поплаче з горя, потім заспокоїться й повернеться до активного життя, а дехто, навпаки, призвичаїться до постійного скигління й, замість підвестися з колін і долати негаразди, звинувачує всіх, окрім себе. Кожна людина, зрештою, сама вирішує, ким бути – жертвою чи переможцем.

2016 р. Основна сесія

У різних ситуаціях ми поводимося по-різному: часом розважливо обмірковуємо свої кроки, а часом - даємо волю емоціям, не зважаючи на можливі наслідки.

Викладіть Ваш погляд на проблему: До чого ж зрештою треба дослухатися в житті - до розуму чи до серця?

2016 р. Додаткова сесія

Багато хто розуміє особистісну свободу як абсолютну відсутність обмежень у будь-чому. Інші ж переконані, що свобода в суспільстві завжди обмежена, унормована.

Викладіть Ваш погляд на проблему: Чи може людина відчувати себе вільною попри умовності суспільного життя?

2017 р. Основна сесія

Часто можна почути думку, що з грубою, невихованою особою варто говорити «її мовою», оскільки вона, мовляв, не розуміє іншої. Водночас багато хто вважає, що коли в стосунках із такими людьми ми почнемо грати за їхніми правилами, то вже нічим не відрізнятимемося від них. Викладіть Ваш погляд на проблему: Як варто чинити, зіткнувшись із невихованістю, не порядністю іншої людини?

2017 р. Додаткова сесія

Жалість до себе хоч раз відчував кожен із нас. Хтось поплаче з горя, потім заспокоїться й повернеться до активного життя, а дехто, навпаки, призвичаїться до постійного скигління й, замість підвестися з колін і долати негаразди, звинувачує всіх, окрім себе. Кожна людина, зрештою, сама вирішує, ким бути – жертвою чи переможцем.

Викладіть Ваш погляд на проблему: Як потрібно реагувати на виклики, перед якими нас ставить життя?

2017 р. Основна сесія

У кожного з нас – безліч різноманітних справ. Виконуючи складні завдання, ми і покладаємося на власні сили, і сподіваємося, що поруч є люди, які порадять і допоможуть.

Викладіть Ваш погляд на проблему: Що ж мотивує нас до дії більше – віра в себе чи впевненість у підтримці друзів, рідних, однодумців?